

Hrvatski ured za osiguranje ove godine obilježava 20 godina postojanja

Hrvatski ured za osiguranje, udruženje društava za osiguranje u Hrvatskoj, ove godine obilježava 20 godina uspješnog djelovanja. HUO je osnovan 17. 03. 1992. godine, Ugovorom o osnivanju kojega su potpisnici bila tada četiri postojeća hrvatska društva za osiguranje i reosiguranje, a cilj osnivanja je bilo konstituiranje nacionalnog ureda zelene karte kao preduvjeta za nesmetano prometovanje građana neovisne Republike Hrvatske izvan granica zemlje.

Danas su 20 društava za osiguranje i reosiguranje članovi Hrvatskog ureda za osiguranje, koji obavlja poslove utvrđene Zakonom o osiguranju, Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu te drugim propisima. U skladu s time, obavlja poslove Udruženja društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, poslove predstavljanja i zastupanja interesa društava za osiguranje u međunarodnim institucijama, poslove nacionalnog Ureda zelene karte, poslove vođenja Garancijskog fonda, poslove provođenja graničnog osiguranja od automobilske odgovornosti, poslove vođenja Informacijskog centra, poslove statistike osiguranja, poslove rješavanja pritužbi osiguranika odnosno oštećenih osoba, poslove izvansudskog rješavanja sporova između osiguranika odnosno ugovaratelja osiguranja (potrošača) i društava za osiguranje kao ponuditelja usluge osiguranja.

Hrvatski ured za osiguranje obavlja i druge poslove od općeg i zajedničkog interesa za djelatnost osiguranja te je tako pokretač brojnih inicijativa s ciljem promicanja osigurateljne djelatnosti te s ciljem zaštite prava osiguranika. Između ostalog, kroz Centar za edukaciju djelatnika u osiguranju, organizira seminare i radionice s ciljem pružanja kvalitetne stručne podrške svim djelatnicima u osiguranju. Također Hrvatski ured za osiguranje provodi brojne akcije i projekte od šireg društvenog značaja kao što su akcije s ciljem povećanja sigurnosti u prometu, sprječavanja negativnih pojava u osiguranjima (prijevare u osiguranju, neosigurana i neregistrirana vozila), a posebno je značajan projekt financijske pismenosti građana koji će, na inicijativu Hrvatskog ureda za osiguranje i sukladno Zaključku Vlade Republike Hrvatske, uskoro krenuti u razradu i implementaciju. Hrvatski ured za osiguranje također ima aktivnu ulogu i u inicijativama za reformu zdravstvenog i mirovinskog sustava Hrvatske.

Ova važna obljetnica prilika je za podsjećanje na posebne okolnosti priznavanja hrvatskog osiguranja od strane europskih međunarodnih institucija i početka njegove uspješne integracije u europsko osiguranje prvenstveno kroz međunarodni Sustav zelene karte. Naknadni razvoj hrvatskog osiguranja i njegova daljnja integracija u međunarodne asocijacije putem Hrvatskog ureda za osiguranje mogu se smatrati prvom fazom međunarodnog uspjeha koja je simbolički zaokružena domaćinstvom Skupštine Ureda zelene karte u Dubrovniku u 2011.

Hrvatski ured za osiguranje danas predstavlja i zastupa hrvatska društva za osiguranje u međunarodnim institucijama osiguranja - član je Savjeta ureda zelene karte osiguranja (CoB – Council of Bureaux), Europskog udruženja osiguratelja i reosiguratelja (Insurance Europe) i Međunarodnog udruženja za pomorska i prijevozna osiguranja (IUMI – International Union of Marine Insurance).

Međunarodna unija pomorskih i transportnih osiguranja - International Union of Marine Insurance - IUMI je jedno od najstarijih cehovskih udruženja osnovano 1874., s preko 45 članica na svih 5 kontinenata i prva je međunarodna organizacija koja je Hrvatsku primila u svoje članstvo nakon proglašenja neovisnosti 1992. godine. Hrvatski ured za osiguranje, kao nacionalni Ured zelene karte, na 27. sjednici Opće skupštine Savjeta ureda zelene karte osiguranja – Council of Bureaux održanoj 23. 10. 1992. u Londonu postaje član Savjeta ureda, a 1998. godine član Multilateralnog garancijskog sporazuma, međunarodnog sustava koji vozačima vozila registriranim u nekoj od zemalja članica omogućuje nesmetani ulazak i kretanje motornim vozilima po čitavom području Europskog gospodarskog prostora – temeljem registracijske pločice i bez kontrole postojanja zelene karte osiguranja. 2007. godine postaje punopravni član Europske federacije osiguratelja i reosiguratelja **Insurance Europe** (do 1. ožujka 2012. CEA), u čijem su članstvu 34 nacionalna udruženja osiguratelja koja predstavljaju više od 5.000 društava za osiguranje i reosiguranje.

Hrvatski ured za osiguranje svoju međunarodnu afirmaciju potvrđuje 4. studenog 2010. godine prijemom Informacijskog centra pri Hrvatskom uredu za osiguranje u europski **Sustav Tijela 4. Direktive EU** o obveznom osiguranju motornih vozila pri Savjetu ureda – Council of Bureaux na godišnjem sastanku zemalja članica u Ateni na kojem je Hrvatski ured za osiguranje postao potpisnik Sporazuma Informacijskih centara o razmjeni podataka. Integracija Informacijskog centra pri Hrvatskom uredu za osiguranje u Sustav Informacijskih centara zemalja članica Europskog gospodarskog prostora dokaz je kvalitete Informacijskog centra te njegovog poslovanja sukladno europskim pravilima i standardima i još jedno priznanje radu Hrvatskog ureda za osiguranje, kojim je omogućeno da Republika Hrvatska postane jedina potpisnica Sporazuma izvan Europskog gospodarskog prostora – EEA, te time i prije prijema u članstvo Europske unije u segmentu automobilske osiguranja sudjeluje u još jednom sustavu osiguranja Europske unije.

Proširenjem svojih djelatnosti u posljednjih nekoliko godina Hrvatski ured za osiguranje je intenzivirao provođenje aktivnosti s ciljem promicanja zajedničkih interesa društava za osiguranje i društava za reosiguranje s jasnom namjerom jačanja strukovne povezanosti.

U tom smislu postavljeni su temelji za novi smjer Hrvatskog ureda za osiguranje odnosno postavljena je nova platforma na kojoj se okupljaju, promiču i štite interesi društava za osiguranje i društava za reosiguranje.

Već započeti ali i planirani budući projekti Hrvatskog ureda za osiguranje predstavljaju daljnji iskorak u kontinuiranom pravcu provođenja aktivnosti, promocije ideja i vrijednosti koje osiguranje donosi, s ciljem boljeg pozicioniranja industrije osiguranja i uvažavanja njenog položaja u financijskom sektoru i društvu općenito.

**ZBORNİK 20. SAVJETOVANJA
O OBRADI I LIKVIDACIJI
AUTOMOBILSKIH ŠTETA**

Opatija, svibanj 2012.

Nakladnik:

Hrvatski ured za osiguranje

HR-10000 Zagreb, Martićeva 73

Tel.: +3851 4696 600 Fax: +385 1 4696 660

e-mail: huo@huo.hr

www.huo.hr

Za nakladnika:

Hrvoje Pauković

Naklada:

300 komada

Autori:

prof. dr. sc. Marijan Ćurković; mr. sc. Slaven Dobrić; Maša Hlastec Rajterič; Krešimir Kanižanec; Zvezdan Karlić; Jasna Komljenović Lončar; Berislav Matijević; Marijan Mihelčić; Darko Milković; Boris Orlović; mr. sc. Krunoslav Ormuž; mr. sc. Hrvoje Pauković/Mario Pavlak; Goran Pejić; mr. sc. Robert Spudić; Jože Škrilec; Ivica Veselić; Ksenija Vrkić

Tisak

GRAFO IDEA d.o.o., Zagreb, Fojnička 6

Zagreb, 2012.

Nijedan dio ovog Zbornika ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova pisanog dopuštenja.

TEME 20. SAVJETOVANJA HRVATSKOG UREDA ZA OSIGURANJE

	str.
→ ŠTETE OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE ODGOVORNOSTI – BUDUĆI ZAKONSKI OKVIR	
– Izrada novog Zakon o obveznim osiguranjima u prometu – prijedlozi novih rješenja (prof. dr. sc. Marijan Ćurković, Croatia osiguranje d.d.)	7
– Drugostupanjski postupak i naknada štete (Darko Milković, Županijski sud u Zagrebu)	19
– Međusobni odštetni zahtjevi vlasnika motornih vozila - što kada se ne može utvrditi krivnja vlasnika motornog vozila? (Ivica Veselić, Županijski sud u Zagrebu)	35
– Zastara potraživanja s posebnim osvrtom na zastaru naknade štete prouzročenu kaznenim djelom (Ksenija Vrkić, Croatia osiguranje d.d.)	53
→ SIGURNOST U PROMETU I ŠTETE MOTORNIH VOZILA	
– Sigurnost u hrvatskom cestovnom prometu (Boris Orlović, Ministarstvo unutarnjih poslova, Odjel za sigurnost cestovnog prometa)	65
– Tehnička ispravnost vozila u Republici Hrvatskoj (Goran Pejić, Centar za vozila Hrvatske)	77
– Utjecaj sigurnosti u prometu na trendove u štetama osiguranja motornih vozila (mr. sc. Slaven Dobrić, Allianz Zagreb d.d.)	87
– Novo metode u suzbijanju problema neosiguranih vozila (mr. sc. Hrvoje Pauković/Mario Pavlak, Hrvatski ured za osiguranje)	97
→ VJEŠTAČENJA PROMETNIH NESREĆA - PRIMJENA NOVIH TEHNOLOGIJA	107
– Jože Škrilec, stalni sudski vještak za cestovni promet – Republika Slovenija - voditelj CrashCube and VINCube projekta za Istočnu Europu	
– mr. sc. Robert Spudić, stalni sudski vještak za cestovni promet	
– mr. sc. Krunoslav Ormuž, stalni sudski vještak za strojarstvo, promet i analizu nezgoda cestovnih vozila	
→ ULAZAK HRVATSKE U EUROPSKU UNIJU – ŠTETE MOTORNIH VOZILA	
– Sudska praksa prema 4. Direktivi o osiguranju motornih vozila (Maša Hlastec Rajterič, Zavarovalnica Triglav d.d.)	123
– 4. Direktiva o obveznom osiguranju motornih vozila – utjecaj na tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj (Marijan Mihelčić, Hrvatski ured za osiguranje)	137
→ PRAKTIČNI ASPEKTI U OSIGURANJU MOTORNIH VOZILA	
– Utjecaj promjena u sustavu poreza na dodanu vrijednost na osiguranje i obradu šteta motornih vozila (Zvezdan Karlić, Allianz Zagreb d.d.)	145
– Primjena počeknog roka iz Uvjeta osiguranja od automobilske odgovornosti (Krešimir Kanižanec, Croatia osiguranje d.d.)	153
– Utvrđivanje kvalitete oblikovanih pričuva šteta – run off analiza (Jasna Komljenović Lončar, Triglav osiguranje d.d.)	159
– Time management u obradi šteta iz osiguranja motornih vozila (Berislav Matijević, Croatia osiguranje d.d.)	173

prof. dr. sc. Marijan Ćurković

**IZRADA NOVOG ZAKON O OBVEZNIM OSIGURANJIMA U
PROMETU – PRIJEDLOZI NOVIH RJEŠENJA**

prof. dr. sc. Marijan Ćurković*

**Izrada novog Zakon o obveznim osiguranjima u prometu
– prijedlozi novih rješenja**

Slide 1

20. Savjetovanje o obradi i likvidaciji automobilskih šteta
Hrvatskog ureda za osiguranje
Opatija, 17. - 18. svibanj 2012.

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu

Prijedlozi novih rješenja

Moderator
Prof.dr.sc. Marijan Ćurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

* Croatia osiguranje d.d.

Slide 2

2

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu

Prijedlozi novih rješenja

Dvojba:
Poseban zakon o obveznim osiguranjima ili jedinstven Zakon o osiguranju u okviru kojega bi bila obrađena i obvezna osiguranja u prometu?

Povijest: jedinstveni propis:

Zakon o osnovama sustava osiguranja imovine i osoba, 1990. (vrijedio i u Republici Hrvatskoj do donošenja Zakona o osiguranju 94., a temeljem odredbe Zakona o preuzimanju saveznih zakona iz oblasti financija koji se u RH primjenjuju kao republički zakoni, NN 53/91)

Zakon o osiguranju 1994. (NN 9/94), čijim donošenjem prestaju vrijediti republički Zakon o osiguranju imovine i osoba (NN 53/77) i jugoslavenski Zakon o osnovama osiguranja imovine i osoba 1990.;

- Odredbe o obveznim osiguranjima u prometu u čl. 75-107.
- Ovaj Zakon je mijenjan i dopunjavan 1997. (v. ZIDZOS , NN 20/97): **pročišćeni tekst NN 46/97**); 1999. (v. ZIDZOS ,NN 119/99) i 2002. (v. ZIDZOS ,NN 11/2002.)

Slide 3

3

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

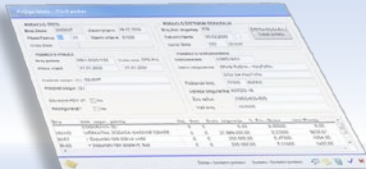
Zakon o obveznim osiguranjima u prometu

Prijedlozi novih rješenja

Povijest: poseban propis za obvezna osiguranja u prometu 2005., razdvaja se materija obveznih osiguranja u poseban zakon:

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu 05 (NN 151/2005.)
Raritet: **Sporazum o načinu postupanja pri primjeni Zakona o obveznim osiguranjima u prometu u praksi!**

Mijenjan i dopunjavan:
ZIDZOOP, NN 36/09, ZIDZOOP, NN 75 /09

CUBIS upravljanje štetama

Slide 4

4

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

**Zakon o
obveznim
osiguranjima
u prometu**

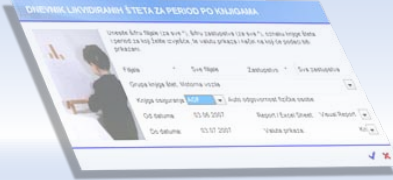
**Prijedlozi novih
rješenja**

Komparativno:

Rješenja gotovo ravnomjerno zastupljena: neke zemlje imaju i obvezna osiguranja u okviru Zakona o osiguranju (Italija, Francuska...), neke pak materiju obveznih osiguranja reguliraju posebno (Njemačka, Austrija, Slovenija, Srbija...)

Prijedlog: poseban Zakon o obveznim osiguranjima u prometu

Razlozi: obrađuje se specifična materija; promjene su vrlo česte, pa je lakše mijenjati poseban propis o obveznim osiguranjima od cijelog Zakona o osiguranju.

... Procjena, prijava i likvidacija šteta

Slide 5

5

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

**Zakon o
obveznim
osiguranjima
u prometu**

**Prijedlozi novih
rješenja**

Radna grupa HUO za izradu prijedloga Zakona:

Odluka UO-a HUO-a 27.10.2011.

Članovi:
prof.dr.sc. Marijan Ćurković, voditelj (Croatia osiguranje)
Sanja Tambić (Allianz osiguranje)
Renato Nemčić (Basler osiguranje)
Aleksandra Trbojević (Helios osiguranje)
Danijela Šaban (Jadransko osiguranje)
Mirela Duvnjak (Triglav osiguranje)

Zadaci Radne grupe:

- pripremiti tekst prijedloga novog odnosno izmjena i dopuna postojećeg zakona o obveznim osiguranjima u prometu, koji će biti upućen Ministarstvu financija;
- pripremiti raspravu o najavljenim izmjenama ili novom zakonu;
- suradnja s Radnom grupom Ministarstva financija za izradu Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (osnovana 29.03.2012.).

... Isplata i knjigovodstvo šteta

Slide 6

6

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Čurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

**Zakon o
obveznim
osiguranjima
u prometu**

**Prijedlozi novih
rješenja**

Ministarstvo financija je spremno preuzeti nacrt Radne grupe HUO-a kao početni nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu.

Rasprava u okviru HUO-a u tijeku; ovo Savjetovanje kao glavna poluga ka konačnim prijedlozima?

Dva problema o kojima Radna grupa (još) nije zauzela stajalište:

1) da li materiju: obveznih osiguranja putnika od posljedica nezgode u javnom prijevozu, obvezno osiguranje vlasnika nekih plovila od odgovornosti trećim osobama i obvezno osiguranje od odgovornosti zračnih operatera prema putnicima i trećim osobama ... zadržati u Zakonu o obveznim osiguranjima u prometu ili je regulirati u drugim, odgovarajućim propisima?

2) reguliranje neimovinske štete iz obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti (i ev. ostalih obveznih osiguranja) u okviru Zakona o obveznim osiguranjima u prometu ili ne?

... Praćenje šteta u sporu

Slide 7

7

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Čurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

**Zakon o
obveznim
osiguranjima
u prometu**

**Prijedlozi novih
rješenja**

Za sada – usuglašeni prijedlozi Radne grupe HUO-a:

a) izmjene i dopune usmjerene na potrebu usklađenja s odredbama šeste EU direktive o osiguranju od automobilske odgovornosti (Direktiva 2009/103/EU, od 16.09.2009. obj. u Službenom glasilu EU br. L 263/11, od 7.10.2009., dostupno na: www.eur-lex.europa.eu);

b) potrebne izmjene i dopune usmjerene na uređenje **pitanja iz prakse**, sukladne rješenjima u modernim europskim zakonima.

... Arhiviranje slika i ostalih elektroničkih dokumenata s automatskim povezivanjem

Slide 8

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Čurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu

Prijedlozi novih rješenja

8

Ad a)

Usklađenje minimalnih svota osiguranja: s danom pristupa Hrvatske u EU: za štete na osobama 5.600.000 eura, a za štete na stvarima 1.200.000 eura, po štetnom događaju.

Primjena na važeće ugovore o osiguranju od dana objave > v. čl. 26.st.1. sadašnjeg ZOOP-a: osigurane svote važeće na dan štetnog događaja!

Je li to povećanje rizika u smislu odredbe čl. 938. st.4. ZOO ?

Revalorizacija automatski, svakih pet godina, čl.9. st.2. dir.2009/103.

Napomena: Po dir. 2009/103, tranzicijski period traje je do 11.06.2012., dakle punih 7 godina. Jesmo li se u pregovorima mogli izboriti za naš tranzicijski period ?

Uvođenje prava osiguratelja na **abandon osigurane svote** ?

... Napredni analitički i sintetički izvještaji

Slide 9

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Čurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu

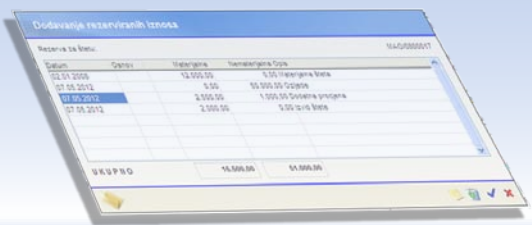
Prijedlozi novih rješenja

9

Usklađivanje rokova za rješavanje odštetnih zahtjeva - produljenje na 90 dana.

Uvođenje prava na naknadu štete na stvarima uzrokovanih od vozača nepoznatog vozila, u slučaju bolničkog liječenja u trajanju od, recimo, najmanje 30 dana u kontinuitetu (čl. 30.st.3. ZOOP-a i čl. 10.3. al. 3. dir.2009/103.?)

Kontrola osiguranja, usp. čl. 32.-35. ZOOP-a i čl.4. dir.2009/103., koja dozvoljava samo nesustavne, nediskriminirajuće kontrole .

... Praćenje šteta u pričuvni

Slide 10

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marian Čurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

**Zakon o
obveznim
osiguranjima
u prometu**

Prijedlozi novih
rješenja

10

Ad b)

Proširenje osigurateljnog pokrivača i na štete nastale iz **držanja vozila**: u tom smislu dati novu definiciju uporabe i držanja motornog vozila (u čl. 3. sadašnjeg ZOOP), odnosno, sve uskladiti s odredbama ZOOP o odgovornosti za štetu motornog vozila **u pogonu** (čl.1068. st.3.);

Riješiti probleme šteta na vozilima dvaju korisnika kod istog vlasnik (**leasing poduzeća**). Uvođenje klauzule **sisters clause**?

Proširenje i konkretizacija obveza MUP-a - nametanje obveze MUP-u na oduzimanje registarskih pločica, te isključivanje iz prometa vozača koji ne predoče dokaz o sklopljenom osiguranju od AO (uvođenje **vinjete osiguranja** radi olakšanja kontrole ?);

Obveza osiguranika, vozača, službenih tijela, omogućavanja pristupa podacima potrebnim za rješavanje odštetnih zahtjeva (sadašnji čl. 6.-8. ZOOP).

... Praćenje regresnih zahtjeva

Slide 11

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marian Čurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

**Zakon o
obveznim
osiguranjima
u prometu**

Prijedlozi novih
rješenja

11

Rokovi za rješavanje odštetnih zahtjeva: sad. čl. 12. ZOOP

Rok od 90 dana, sukladno dir. 2009/103.

Definiranje odštetnog zahtjeva kao **dokumentiranog odštetnog zahtjeva**:

- ako primljeni zahtjev nije dokumentiran, osiguratelj mora pismeno u roku od osam dana od dana prijema zahtjeva zatražiti od podnositelja zahtjeva da isti dokumentira, navodeći točno koju dokumentaciju traži kao potrebnu za utvrđivanje osnovanosti i visine odštete;
- podnositelj zahtjeva dužan je u roku od četrnaest dana, računajući od dana primitka osiguratelja zahtjeva, dostaviti osiguratelju zatraženu dokumentaciju.
- ukoliko podnositelj zahtjeva ne dostavi osiguratelju zatraženu dokumentaciju u roku od četrnaest dana, rok za rješenje odštetnog zahtjeva od 90 dana počinje teći od dana kada je osiguratelj primio zatraženu dokumentaciju.

... Praćenje troškova odvjetnika i ostalih zavisnih troškova

Slide 12

<p>Moderator: Prof.dr.sc. Marian Čurković marijan.curkovic@osiguranje.hr</p> <p>Zakon o obveznim osiguranjima u prometu</p> <p>Prijedlozi novih rješenja</p>	<p>12</p> <ul style="list-style-type: none">- preuranjenost tužbe sukladno čl. 186.a ZPP- kaznena zatezna stopa za osiguratelja koji ne izvrši svoje obveze vezano uz rok: zakonska zatezna stopa povećava se za 20%.- definiranje pojma "nesporni dio štete" iz čl. 12. st. 3. sadašnjeg ZOOP: ako osiguratelj nešto nudi popuštajući oštećenome kao uvjet nagodbe - nije "nesporni dio štete" (v. ugovor o nagodbi, čl.150. i dalje ZOO). <p>Odgovornost za kompoziciju vozila (vučno i vučeno vozilo), sad. čl. 22.st. 5.: ukidanje solidarne odgovornosti vlasnika - odnosno osiguratelja - pojedinih dijelova kompozicije i uvođenje jedinstvene odgovornosti osiguratelja vučnog vozila?</p> <p>Razlozi: izbjeći nepotrebne sporove između osiguratelja sastavnih dijelova kompozicije u kasnijem regresnom postupku.</p> <p>... Automatska korespondencija sa štetnicima</p>
---	---

Slide 13

<p>Moderator: Prof.dr.sc. Marian Čurković marijan.curkovic@osiguranje.hr</p> <p>Zakon o obveznim osiguranjima u prometu</p> <p>Prijedlozi novih rješenja</p>	<p>13</p> <p>Isključenja iz osiguranja:</p> <p>Nisu treće osobe suputnici u vozilu bez registarskih pločica;</p> <p>Oštećena osoba koja je vlasnik ili korisnik ili vozač neosiguranog motornog vozila koje je sudjelovalo u prometnoj nesreći. Prevencija. Upravo stoga upitan vozač (znanje - neznanje za činjenicu neosiguranog vozila; još jedan argument za vinjetu osiguranja);</p> <p>Isključenje iz osiguranja namjerno uzrokovanih šteta motornim vozilom kao sredstvom izvršenja kaznenog djela (namjerno uzrokovanje šteta po ZOO je apsolutno isključeni rizik iz osiguranja, v. čl.944. ZOO),</p> <p>Gubitak prava iz osiguranja:</p> <p>Sad čl. 24. ZOOP, dopuna: objesna vožnja (sukladno čl. 226. Kaznenog zakona ... <i>vozeći u zabranjenom smjeru, ili pretičući na nepreglednom mjestu kolonu vozila, ili vozeći brzinom koja prelazi 50 km/h iznad dopuštene u naseljenom mjestu ili području s naznačenim ograničenjem brzine, te time izazove opasnost po život ili tijelo ljudi</i> .).</p> <p>Nedostatne osigurane svote:</p> <p>U slučaju nedostatne osigurane svote, kad ima više oštećenih osoba, uvesti prednost fizičkih osoba (čl.26. ZOOP) ;</p> <p>Ako u nezgodi sudjeluje više vozila, osigurane svote se ne zbrajaju.</p>
---	---

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

**Zakon o
obveznim
osiguranjima
u prometu**

Prijedlozi novih
rješenja

14

Ostale promjene:

Brisanje odredbe da HUO može povjeriti obradu i isplatu šteta **specijaliziranim organizacijama** (čl. 34. ZOOP); takvo rješenje postoji u nekim državama (Austrija, Slovenija), međutim prijeporno i nije riješeno na nivou COB-a,

Ako ostane u ovom Zakonu odredba o obveznom osiguranju vlasnika/korisnika nekih plovila, **trećim osobama proglasiti osobe na drugom plovilu u slučaju s/udara** (čl. 41. ZOOP)

Društva za osiguranje nemaju pravo na naknadu isplaćenih iznosa od Garancijskog fonda ... (čl.44. ZOOP),

Isključenje prava na naknadu štete od Garancijskog fonda uzrokovanih na uređajima **infrastrukture** (čl. 44. ZOOP).

Štete uzrokovane od strane neovlaštenog vozača ukradenim vozilom: obvezu naknade prenijeti na Garancijski fond?
Razjasniti čl. 13. st. 1. al. 3. dir.2009/103.

... Automatsko generiranje podataka za potrebe HUO baze štetnika

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

**Zakon o
obveznim
osiguranjima
u prometu**

Prijedlozi novih
rješenja

15

Nova pravila za slučaj stečaja

nekog osiguratelja koji se bavi poslovima osiguranja AO - redefiniranje obveza Garancijskog fonda, sad. čl. 31.

Prvorazredno pitanje; odgovor na njega bitno uvjetuje (poželjnu) stvarnu deregulaciju i liberalizaciju AO osiguranja;

Dosadašnje rješenje; čl. 31. i 44. st. 1. t. 8. ZOOP - obveza Garancijskog fonda; financiranje – čl. 45.

... Automatizirana kontrola valjanosti osiguranja, dvostrukog zahtjeva i kontra zahtjeva

Slide 16

<p>Moderator: Prof.dr.sc. Marian Čurković marijan.curkovic@osiguranje.hr</p> <p>Zakon o obveznim osiguranjima u prometu</p> <p>Prijedlozi novih rješenja</p>	<p>16</p>
<p>Prijedlog novih rješenja:</p> <p>Likvidacija društva, stečaj, sad. čl. 31. ZOOP</p> <p>(1) U slučaju nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje odnosno stečaja na osnovi pravomoćnog rješenja nadležnog trgovačkog suda, oštećena osoba može podnijeti odštetni zahtjev Hrvatskom uredu za osiguranje.</p> <p>(2) Oštećena osoba ima pravo zahtijevati naknadu štete najviše do iznosa iz članka 26. stavak 2. ovoga Zakona.</p> <p>(3) Sredstva za izvršenje obveze po osnovi zahtjeva za naknadu štete koje oštećene osobe nisu mogle naplatiti iz razloga navedenog u stavku 1. ovoga članka, a koja se u jednoj godini isplaćuju iz Garancijskog fonda, ograničena su na _____ ukupne zaračunate bruto premije obveznih osiguranja u prometu u prethodnoj kalendarskoj godini.</p> <p>(4) U slučaju isplate štete tijekom provođenja likvidacijskog postupka, Hrvatski ured za osiguranje ima pravo na naknadu od društva za osiguranje nad kojim se provodi likvidacijski postupak i to isplaćenog iznosa, kamata i troškova, a od ugovaratelja osiguranja i osiguranika najviše do iznosa 3 prosječne neto plaće prema zadnjem službenom izvješću Državnog zavoda za statistiku.</p> <p>Ako je nad društvom za osiguranje otvoren stečaj, Hrvatski ured za osiguranje ima pravo na naknadu tih iznosa iz stečajne mase društva za osiguranje.</p>	

Slide 17

<p>Moderator: Prof.dr.sc. Marian Čurković marijan.curkovic@osiguranje.hr</p> <p>Zakon o obveznim osiguranjima u prometu</p> <p>Prijedlozi novih rješenja</p>	<p>17</p>
<p>Obveza uplaćivanja doprinosa za Garancijski fond – sad. Čl. 45. ZOOP (njemački model):</p> <p>(1) Društvo za osiguranje koje obavlja poslove obveznih osiguranja iz članka 2. stavka 1. ovoga Zakona dužno je Hrvatskom uredu za osiguranje uplaćivati doprinos za Garancijski fond, i to razmjerno premiji i broju rizika (polica osiguranja ?) ostvarenih u određenoj vrsti obveznog osiguranja u tekućoj godini.</p> <p>(2) Društva za osiguranje dužna su uplaćivati poseban doprinos Garancijskom fondu za potrebe isplate šteta iz članka 31. stavak 3. (alternativa: HUO je ovlašten prikupljati). Najveći ukupan godišnji doprinos za potrebe isplate šteta iz članka 31. stavak 3. ograničen je na _____% ukupne zaračunate premije obveznih osiguranja u prometu u prethodnoj kalendarskoj godini .</p> <p>(3) Hrvatski ured za osiguranje dužan je neodgodivo obavijestiti nadzorno tijelo ako društvo za osiguranje postupa u suprotnosti s odredbama stavka 1. i 2. ovoga članka i propisima donesenim na temelju stavka 6. ovoga članka.</p> <p style="text-align: right;">... Knjigovodstvo šteta kao posljedica obrade šteta</p>	

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Čurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu

Prijedlozi novih rješenja

18

(4) Ako društvo za osiguranje postupa u suprotnosti s odredbama stavka 1. i 2. ovoga članka i propisa donesenih na temelju stavka 6. ovoga članka, nadzorno tijelo takvom društvu može oduzeti dozvolu za obavljanje poslova obveznih osiguranja iz članka 2. stavak 1. ovoga Zakona.

(5) Republika Hrvatska vrši uplatu doprinosa u Garancijski fond u visini naplaćenih prekršajnih kazni temeljem čl. 65. i 66. stavak 2. ovoga Zakona.

(6) Nadzorno tijelo propisat će način obračuna i roke uplate doprinosa iz ovoga članka.

... Praćenje šteta po autorima očevidnika

Moderator:
Prof.dr.sc.
Marijan Čurković
marijan.curkovic@osiguranje.hr

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu

Prijedlozi novih rješenja

19

Financiranje Garancijskog fonda za štete temeljem neosiguranih, nepoznatih i vozila osiguranih kod društava koja su u likvidaciji ili stečaju (bugarski model)

Po ovom modelu, koji su prvi primijenili u Bugarskoj, te štete se financiraju primarnom preraspodjelom premije, na način da se u svakoj polici iskaže dio premije koji ide na račun Garancijskog fonda, a koje osiguratelj odmah uplaćuje Garancijskom fondu.

Povratno povezivanje s prodajom osiguranja

Darko Milković

DRUGOSTUPANJSKI POSTUPAK I NAKNADA ŠTETE

Drugostupanjski postupak i naknada štete

1. UVOD

Čl. 18. Ustava Republike Hrvatske¹ zajamčeno je pravo na žalbu protiv pojedinačnih pravnih akata donesenih u postupku prvog stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom. Ovo se pravo može iznimno isključiti u slučajevima određenim zakonom pod uvjetom da je osigurana druga pravna zaštita. U parničnom postupku sud prvog stupnja donosi odluku u obliku presuda ili rješenja. Premda se protiv obje te odluke može izjaviti žalba, u ovom radu govorimo o žalbi protiv presude kao univerzalnog pravnom lijeku protiv prvostupanjskih nepravomoćnih presuda svih sudova. Žalba je redovan pravni lijek jer sprječava da presuda, u dijelu koji se pobija, postane pravomoćna, devolutivan pravni lijek jer o njemu meritorno odlučuje viši sud, suspenzivan jer odlaže izvršnost kondemnatorne presude (osim u pojedinim sporovima), dvostran jer se o njemu odlučuje nezavisno od drugih pravnih lijekova.²

Kako je posljednjih godina prisutna intencija zakonodavca da se pojednostavni parnični postupak i učini ga učinkovitijim, tako su žalba i žalbeni postupak doživjeli značajne promjene u skladu s tim intencijama. Značajne izmjene uvedene su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003.³ (dalje; Novela ZPP-a iz 2003.) kojim je znatno ograničeno iznošenje novih činjenica i predlaganje novih dokaza. Nakon toga, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2008.⁴ (u daljnjem tekstu Novela 2008.), i to prvenstveno u dijelu koji se odnosi na postupak pred drugostupanjskim sudom kao i na odluke koje taj sud može donijeti u povodu žalbe. Naime, uveden je institut drugostupanjske rasprave te je proširena ovlast drugostupanjskog suda da potvrdi ili preinači prvostupanjsku presudu kad prema stanju spisa nađe da je bitne sporne činjenice moguće utvrditi i na temelju isprava i posredno izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu, neovisno o tome je li prvostupanjski sud pri donošenju svoje odluke uzeo u obzir i te isprave odnosno posredno izvedene dokaze.

Nakon toga išlo se korak dalje tako da su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011.⁵ (u daljnjem tekstu; Novela 2011.) unesene novine prema kojima sud drugog stupnja može presudom odbiti žalbu i potvrditi prvostupanjsku presudu ili preinačiti tu presudu ako je bitne činjenice moguće utvrditi na temelju isprava i svih izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu (do tada samo na temelju posredno izvedenih dokaza), potom da sud drugog stupnja može provesti raspravu kad ocijeni da bi se tako mogle otkloniti bitne

* Županijski sud u Zagrebu

¹ NN 41/01- pročišćeni tekst

² Triva-Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, VII izd., Narodne novine, Zagreb, 2004., str.673.

³ Nar.nov., 117/03

⁴ Nar.nov., 84/08

⁵ Nar.nov., 57/11

povrede odredaba parničnog postupka u prvostupanjskom postupku, i da zbog toga ne bi bilo svrhovito presudu ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje te je uvedena zabrana višestrukog ukidanja u obiteljskim, radnim i trgovački sporovima (moguće je najviše jedanput ukinuti prvostupanjsku presudu).

2. SADRŽAJ ŽALBE

Prema odredbama ZPP-a (čl. 350.st.1.), žalba pored podataka koje mora imati svaki podnesak (čl.106.ZPP-a) treba sadržavati:

- 1.oznaku presude protiv koje se podnosi,
- 2.određenu izjavu o tome da se presuda pobija u cijelosti ili u nekom dijelu,
- 3.razloge zbog kojih se žalba podnosi,
- 4.potpis podnositelja žalbe

Premda žalba treba sadržavati četiri navedena podatka, ona je nepotpuna jedino ako ne sadrži oznaku presude protiv koje se podnosi te potpis podnositelja žalbe. Naime, čl.351.st.1.ZPP-a propisano je da će prvostupanjski sud rješenjem protiv kojeg nije dopuštena žalba, pozvati žalitelja da u određenom roku dopuni ili ispravi žalbu podneskom ili na zapisnik kod tog suda, ako se na temelju podataka iz žalbe ne može utvrditi koja se presuda pobija ili ako žalba nije potpisana (nepotpuna žalba). Žalba se inače potpisuje na njezinom kraju (čl.350.t.4. ZPP-a u vezi s čl.106.st.3. ZPP-a).

Dakle, ZPP žalitelja obvezuje na ispravak i dopunu ako se iz žalbe ne može utvrditi koja se presuda pobija ili ako nije potpisana, dok tu obvezu ne propisuje za slučaj kad žalba ne sadrži određenu izjavu o tome da se presuda pobija u cijelosti ili u nekom dijelu ili razloge zbog kojih se žalba podnosi. Zakon izrijekom propisuje (čl.351.st.3.ZPP-a), da će sud prvog stupnja žalbu dostaviti sudu drugog stupnja ne pozivajući žalitelja da žalbu dopuni odnosno ispravi ako po svojem sadržaju ima drugih nedostataka. Zato se prema sudskoj praksi, žalba upućena putem brzojava (telegrafski) ne može smatrati nepotpunom ako je u brzojavu označena presuda protiv koje se ona izjavljuje i ako je u brzojavu koji je dostavljen sudu žalitelj odnosno njegov punomoćnik označen kao potpisnik brzojava.⁶

Sud će rješenjem odbaciti žalbu kao nepotpunu ako žalitelj u roku kojem mu je naloženo, nije naznačio presudu protiv koje podnosi žalbu odnosno ako je nije potpisao nakon što ga je sud rješenjem pozvao da to učini (čl.351.st.2.ZPP-a). Sud nije ovlašten odbaciti nepotpunu žalbu kad je žalitelja dopisom, a ne rješenjem pozvao da je u određenom roku dopuni.⁷

Istaknuli smo da žalba nije nepotpuna kad ne sadrži određenu izjavu o tom pobija li se prvostupanjska presuda u cijelosti ili u nekom dijelu. Kako će u tom slučaju sud drugog stupnja tumačiti što se žalbom pobija? Ako stranka u cijelosti nije uspjela u prvostupanjskom postupku, smatramo da stranke pobijaju presudu u cijelosti. Ako je djelomično uspio u sporu, podrazumijeva se da žalbu pobija u dijelu u kojem nije uspio. Stranka, naime nema pravni interes pobijati presudu u dijelu kojim je uspjela u sporu, budući da i kad bi se žalila, takva bi žalba bila nedopuštena u smislu čl.358.st.4.ZPP-a.⁸ Pravni interes ima onaj žalitelj koji može očekivati neku korist od podnesene žalbe.

⁶ Pravno shvaćanje 1. sjednice Građanskog odjela Vs od 21.4.1978.

⁷ Vs Rev-1360/98 od 18.4.2001.

⁸ «Tužitelj nema pravnog interesa za žalbu kada je tužbenom zahtjevu udovoljeno presudom na temelju priznanja, pa je njegova žalba nedopuštena.» Žs u Rijeci, Gž-1275/97 od 15.10.1997.

3. ROK ZA ŽALBU

Protiv presude donesene u prvom stupnju stranke mogu podnijeti žalbu u zakonom propisanom roku. Rok je petnaest dana (čl.348.st.1.ZPP-a), osim u slučajevima kad je ZPP-om propisan osmodnevni rok za pojedine vrste sporova: mjenični i čekovni sporovi, radni sporovi, sporovi male vrijednosti te trgovački sporovi.

Rok se u pravilu računa od dana dostave prijepisa presude (čl.348.st.1.ZPP-a). Ako stranka ima više punomoćnika, rok za žalbu počinje teći kad je presuda dostavljena prvom od njih.⁹ Činjenica da je odluka dostavljena i stranci nakon punomoćnika ne produžuje rok za izjavljivanje tog pravnog lijeka, jer taj rok teče od dostave obavljene punomoćniku, a ne i od dostave stranci.¹⁰

Nešto je drugačija situacija s računanjem žalbenog roka u sporovima male vrijednosti. Tamo se taj rok, u pravilu, računa od dana objave presude, a od dana dostave presude računa se samo ako je presuda dostavljena stranci (čl.467.st.4. ZPP-a). To je posljedica pravila (čl.466.st.2. ZPP-a) po kojem se prijepis presude ne dostavlja uvijek strankama.¹¹

Prema pravnom shvaćanju sudske prakse u slučaju kad prvostupanjska presuda nije uredno dostavljena, žalba koju je žalitelj izjavio, pravovremena je bez obzira na vrijeme njenog podnošenja.¹² S druge strane, ako datum primitka presude nije sporan, na pravovremenost žalbe ne utječu eventualne povrede zakonskih odredbi o dostavi sudskih pismena.¹³

Rok za žalbu je prekluzivnog karaktera, što znači da će sud odbaciti žalbu kao nepravodobnu ako je podnesena izvan propisanog roka. Ako se sa sigurnošću ne može utvrditi je li žalba podnesena prije isteka roka za njezino podnošenje, treba uzeti da je pravovremena.¹⁴ Isto se odnosi i na nadopunu žalbe. Naime, ako stranka želi nadopuniti žalbu, tad podnesak kojim dopunjuje žalba mora podnijeti unutar žalbenog roka.¹⁵

Umještač nema pravo na svoje posebne rokove, već radnje u postupku mora poduzimati u rokovima u kojima bi te radnje mogla poduzeti stranka kojoj se pridružio.¹⁶

Ako sud u uputi o pravnom lijeku stavi pogrešnu uputu u pogledu roka za žalbu. Prema pravnom shvaćanju sudske prakse, to ne može ići na štetu stranke koja se držala takove upute i podnijela žalbu u roku označenom u uputi. Stoga se tako podnesena žalba smatra pravovremenom.¹⁷ Isto tako, pogrešna uputa suda o roku za žalbu od 8 dana nema utjecaja na stranku koja je u zakonskom roku od 15 dana izjavila žalbu jer sud svojom uputom o pravnom lijeku nije ovlašten skraćivati zakonske rokove.¹⁸

⁹ Vs Rev-1772/82 od 3.11.1982.

¹⁰ Vs Rev-1439/80 od 29. 12.1980.

¹¹ Grbin, Ivo, Žalba, zbornik radova Crnić I. et.al. Novote u parničnom postupku, Organizator, Zagreb, 2003., str.228.

¹² Vs Rev-2904/00 od 4.1.2001.

¹³ Žs u Vukovaru Gž-1428/04 od 6.10.2004.

¹⁴ Vs, Rev-1850/89, Rev-1912/89

¹⁵ „Svaku dopunu žalbe izvan zakonskih okvira iz čl.351.st.1.ZPP-a treba smatrati nepravovremenim podneskom odnosno nepravovremenom žalbom.“ Žs u Varaždinu, Gž-550/03 od 20.5.2003.

¹⁶ Vs Rev-160/82 od 29.12.1982.

¹⁷ Vs, Rev-57/99 od 28.4.1999.

¹⁸ Vs Gzz-67/05 2.3. 2005.

4. (NE)SUSPENZIVNOST ŽALBE

Žalba protiv presude u pravilu ima suspenzivni učinak, jer odlaže nastupanje ovršnosti sudske odluke, osim ako zakonom nije drukčije određeno. Naime, pravovremeno podnesena žalba, za razliku od izvanrednih pravnih lijekova, sprječava da presuda postane pravomoćna. Međutim, suspenzivno djelovanje žalbe odnosi se samo na ožaljeni dio presude koji se pobija žalbom jer njezin nepobijani dio postaje pravomoćan. (348.st.2.ZPP-a).

Istaknuli smo da žalba u pravilu ima suspenzivni učinak ako to zakonom nije drukčije određeno. Kao takav primjer kad je drugačije određeno navodimo odredbe ZPP-a (čl.437.st.2.), prema kojima sud iz važnih razloga u postupku u parnici iz radnih odnosa, može odlučiti da žalba ne zadržava ovrhu odluke. Za razliku od dotadašnjeg rješenja kad se to propisivalo isključivo za privremene mjere koje su se određivale radi sprječavanja nasilnog postupanja ili radi otklanjanja nenadoknadive štete (čl.435. ZPP-a) i koje su se donosile rješenjem, sad je to predviđeno i za prvostupanjske presude. Ovo rješenje je uvedeno Novelom ZPP-a iz 2003. kako bi se povećala opća djelotvornost odluka u radnim sporovima. Međutim, nesuspensivnost žalbe u ovoj situaciji ovisi o diskrecijskom pravu prvostupanjskog suda. Ako sud odluči da žalba ne zadržava nastup ovršnosti njegove presude, to će u izreci presude sud i naznačiti.

Novelom ZPP-a iz 2011. išlo se korak dalje u odnosu na nesuspensivnost žalbe jer su izrijekom propisane situacije u kojima žalba protiv presude ne odgađa ovrhu. Dakle, ne vezuje se uz diskrecionu ocjenu prvostupanjskog suda već je propisano Zakonom. Naime, ovrhu ne odgađa žalba protiv prvostupanjske presude kojom se fizičkoj osobi koja ne obavlja registriranu djelatnost nalaže isplata tražbine čija glavnica ne prelazi 5.000,00 kuna, odnosno kojom se fizičkoj osobi koja obavlja registriranu djelatnost u pravnoj stvari u vezi s tom djelatnošću ili pravnoj osobi nalaže isplata tražbine čija glavnica ne prelazi 10.000,00 kuna (čl.348.a. st.1.ZPP-a).¹⁹

5. RAZLOZI ZA ŽALBU

5.1. Općenito

Žalba se može izjaviti zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava (čl.353.st.1.ZPP-a). Izuzetak su presuda zbog ogluhe i presuda zbog izostanka koje se ne mogu pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te presuda na temelju priznanja i presuda na temelju odricanja koje se mogu pobijati samo zbog apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju odnosno odricanju dana u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare. Presuda u sporovima male vrijednosti ne može se pobijati zbog nepravilno utvrđenog činjeničnog stanja niti zbog relativno bitnih procesnih povreda.

¹⁹ Za primjenu ove odredbe traži se nekoliko pretpostavki; a) mora se raditi o presudi kojom se nalaže isplata tražbine, b) visina tražbine – ako fizička osoba ne obavlja registriranu djelatnost 5.000,00 kuna a ako obavlja registriranu djelatnost 10.000,00 kuna uz uvjet da se radi o sporu u svezi s tom djelatnošću i pravna osoba kojoj je naložena isplata do iznosa od 10.000,00 kuna.

5.2. Pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

Pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji kad je sud kakvu odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio odnosno kad je nije utvrdio (čl.355.ZPP-a).

Pogrešno utvrđeno činjenično stanje postoji kad je sud na temelju raspoloživog dokaznog materijala trebao formirati drukčiji zaključak o svim ili nekim od činjenica koje je utvrđivao, odnosno da je drugim metodama utvrđivanja činjenica koja je primijenio ili trebao primijeniti došao do takvog pogrešnog zaključka. Nepotpuno bi utvrđeno činjenično stanje moglo biti razlogom za žalbu samo ako je prvostupanjski sud propustio utvrditi koju od bitnih činjenica koje su stranke iznijele tijekom postupka koji je prethodio donošenju pobijane presude.²⁰

Potrebno je naglasiti da je čl.7.st.1. i čl.219.st.1. ZPP-a propisano da su stranke dužne iznijeti činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve. Stoga će u slučaju kad su stranke tijekom prvostupanjskog postupka iznijele relevantne činjenice, ali ih sud nije uzeo u razmatranje, smatrajući da nisu relevantne, ako sud drugog stupnja prihvati da se radi o relevantnim činjenicama, rješenjem ukinuti presudu prvostupanjskog suda i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Napominjemo da sud drugog stupnja, u skladu s ovlasti koje je dobio Novelom ZPP-a 2008. može potvrditi ili preinačiti prvostupanjsku presudu ako prema stanju spisa nađe da je bitne sporne činjenice moguće utvrditi i na temelju isprava i posredno izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu, neovisno o tome je li prvostupanjski sud uzeo u obzir te isprave.

5.3. Bitne povrede odredaba parničnog postupka

Bitna povreda odredaba parničnog postupka postoji ako sud u tijeku postupka nije primijenio koju odredbu ZPP-a, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude. Bitne povrede odredaba parničnog postupka dijelimo na relativne i apsolutne.

Osnovni kriterij razlikovanja tih povreda jest u tome je li neka povreda utjecala ili mogla utjecati na donošenje zakonite i pravilne presude. Svaka povreda može, u načelu, biti bitna, ali ona je takva samo ako je izazvala navedene posljedice. Međutim, od tog pravila postoje brojni izuzeci navedeni u čl.354.st.2.ZPP-a, za koje zakonodavac iz raznih razloga drži da se ni pod koju cijenu nisu smjeli ostvariti, a ako je do njih ipak došlo, takve se procesne povrede uvijek smatraju bitnima, tako da se ne ispituje njihov mogući utjecaj na donošenje zakonite i pravilne presude.²¹

Iz tog razloga, apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka su taksativno navedene u ZPP-u i to u čl.354.st.2.toč.1. do 14. U nastavku ćemo ih ukratko iznijeti:

1) Ako je u donošenju presude sudjelovao sudac koji se po zakonu mora izuzeti (čl.71.st.1.toč.1. do 6.), odnosno koji je rješenjem suda bio izuzet, ili ako je u donošenju presude sudjelovala osoba koja nema svojstvo suca.²²

²⁰ Dika, M. *Žalba protiv presude donesene u redovnom parničnom postupku nakon Novele ZPP-a iz 2008.* radni materijal savjetovanja Novela Zakona o parničnom postupku iz 2008. Dika, M. et al. Narodne novine, Zagreb, listopad 2008. str. 50.

²¹ Grbin, I. op.cit. str.235.

²² Čl.71. ZPP-a je propisano da sudac ne može obavljati sudačku dužnost:

- 1) ako je sam stranka, zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke, ako je sa strankom u odnosu suovlaštenika, suobveznika ili regresnog obveznika ili ako je u istom predmetu saslušan kao svjedok ili vještak;
- 2) ako stalno ili privremeno radi u pravnoj osobi koja je stranka u postupku;

Sud je bio nepropisno sastavljen ako je u donošenju presude kao član drugostupanjskog vijeća sudjelovala osoba koja u to vrijeme više nije bila sudac (istekao joj je mandat).²³

Napominjemo da je čl.13.st.1.ZPP-a određeno da su sudski savjetnici ovlašteni u prvom stupnju provoditi parnični postupak, ocjenjivati dokaze i utvrđivati činjenice i na temelju tako provedenog postupka suda kojeg na to ovlasti predsjednik suda, podnijeti pisani prijedlog na temelju kojeg sudac donosi odluku.

U praksi se postavilo pitanje je li sudski savjetnik u sklopu provođenja postupka ovlašten donijeti rješenje o kažnjavanju (osobe koja vrijeđa sud ili druge sudionike u postupku, ometa rad ili se ne pokorava naredbama suda za održavanje rada) u smislu čl.318.ZPP-a. Žalbom se naime ukazuje da se radi o apsolutno bitnoj povredi odredaba parničnog postupka jer je u donošenju rješenja (u skladu s čl.381.ZPP-a na odgovarajući će se način primjenjivati odredbe koje važe za žalbu protiv presude) sudjelovala osoba koja nema svojstvo suca. Postoje razmišljanja da je time počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka jer sudski savjetnik nije ovlašten donesti takvo rješenje već samo izraditi pisani prijedlog na temelju kojeg sudac donosi odluku u skladu s čl.13.st.1.ZPP-a ali i razmišljanja da se ne bi radilo o toj bitnoj povredi jer je sudski savjetnik ovlašten provoditi parnični postupak u okviru koje ovlasti bi postojalo pravo na donošenje takvog rješenja. Čini nam se da bi poradi čuvanja autoriteta suda trebalo podržati shvaćanje da se ne radi o bitnoj povredi odredaba postupka jer se time omogućuje sudskom savjetniku da vodi postupak i održava red na raspravi, a ne da odgađa raspravu i naknadno prijedlog odluke nosi suda koji bi potom odnio odluku. Uostalom, čl.318.st.1.ZPP je propisano da će sud (a ne sudac) takvu osobu kazniti novčanom kaznom, a budući je sud sudskom savjetniku povjerio vođenje postupka, to sudski savjetnik u ime suda može izreći kaznu takvoj osobi.

2) Ako je odlučeno o zahtjevu koji ne ide u sudsku nadležnost (čl.16.ZPP-a).

Sud inače po služenoj dužnosti, sve do pravomoćnosti, pazi ide li rješavanje spora u sudsku nadležnost. U slučaju da nije nadležan sud nego kakvo drugo domaće tijelo, sud je dužan oglasiti se nenadležnim, ukinuti sve provedene radnje i odbaciti tužbu.

Kad drugostupanjski sud smatra da se prvostupanjski sud pogrešno oglasio nenadležnim i odbacio tužbu, on treba odluku prvostupanjskog suda ukinuti i predmet vratiti tom sudu na ponovni postupak, a nije ovlašten tu odluku potvrditi pozivanjem na materijalno pravo prema kojem bi zahtjev tužitelja ionako trebalo odbiti kao neosnovan.²⁴

3.) Ako je sud u povodu prigovora stranaka pogrešno odlučio da je stvarno ili mjesno nadležan. S tim u vezi napominjemo da je čl.17.ZPP-a propisano da se sud po službenoj dužnosti oglasiti stvarno nenadležnim najkasnije na pripremnom ročištu ili, ako ono nije održano, do upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari na prvom ročištu za glavnu raspravu, dok se povodom prigovora tuženika sud može oglasiti stvarno nenadležnim samo ako je on taj prigovor podnio najkasnije na pripremnom ročištu ili, ako ono nije održano, na prvom ročištu za glavnu raspravu do upuštanja u raspravljanje o glavnoj stvari.

Iz navedenog proizlazi da će se o ovoj bitnoj povredi odredaba parničnog postupka raditi samo u slučaju kad sud povodom prigovora stranaka koji je stavljen u početnom stadiju postupka, pogrešno odluči da je stvarno nadležan.

-
- 3) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stupnja, a u pobočnoj liniji do četvrtog stupnja ili mu je bračni drug, izvanbračni drug ili srodnik po tazbini do drugog stupnja, bez obzira na to je li brak prestao ili nije;
 - 4) ako je staratelj, usvojitelj ili usvojenik stranke, njezina zakonskog zastupnika ili punomoćnika;
 - 5) ako je u istom predmetu sudjelovao u postupku pred nižim sudom ili pred kojim drugim tijelom;
 - 6) ako je u stečajnom postupku u povodu kojeg je došlo do spora sudjelovao ili sudjeluje kao stečajni sudac ili član stečajnog vijeća;
 - 7) ako postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristranost.

²³ Vs Rev-1436/92 od 22.7.1992.

²⁴ Pravno shvaćanje prve sjednice Građanskog odjela Vs (I/07) broj Su-IV 46/07 od 29.1.2007.

Prema sudskoj praksi tuženik prigovor nenadležnosti suda za postupanje zbog postojanja arbitražne kaluzule može istaći samo na pripremnom ročištu ili na prvom ročištu za glavnu raspravu prije završetka odgovora na tužbu. Ako je tuženik to propustio učiniti, smatra se da se odrekao svog prava da se suđenje održi pred arbitražnim sudom. Zato tuženik naknadno ne može isticati prigovor nenadležnosti suda.²⁵

4.) Ako je protivno odredbama ZPP-a sud utemeljio svoju odluku na nedopuštenim raspolaganjima stranaka (čl.3.st.3.ZPP-a).

Da bi spriječio nedopuštene procesne raspoložbe stranaka, sud je ovlašten utvrditi i činjenice što ih stranke nisu iznijele i izvesti dokaze što ih stranke nisu predložile te narediti da se dokazuju i činjenice koje je stranka priznala pred sudom u tijeku parnice. Pritom je sud ovlašten kontrolirati samo one dispozicije stranaka koje se tiču izravno predmeta spora, a ne i dispozicije kojima stranke raspolažu procesnim ovlaštenjima, koje su, dakle, od značenja samo za tijek parnice, kao što je odustajanje od izjavljenog pravnog lijeka.²⁶

5.) Ako je protivno odredbama ZPP-a donio presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja, presudu zbog ogluhe, presudu zbog izostanka ili presudu bez održavanja rasprave. Sud neće donijeti presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja, presudu zbog ogluhe, ili presudu zbog izostanka i kad je udovoljeno potrebnim uvjetima, ako nađe da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (čl.3.st.3.ZPP-a).

6.) Ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a osobito propuštanjem dostave, nije dana mogućnost da raspravlja pred sudom. Ova povreda primjerice postoji ako je dostava provedena protivno pravilima o dostavi.²⁷

Bitna povreda odredaba parničnog postupka onemogućavanjem raspravljanja pred sudom može biti učinjena samo prema nekoj od stranaka u tom postupku, a ne i prema trećim osobama.²⁸ Povreda postupovna odredba po kojoj se stranci koja ima punomoćnika dostava obavlja punomoćniku (a ne izravno stranci) ne može utjecati na donošenje pravilne i zakonite odluke, pa zato ima značenje relativno bitne povrede odredaba parničnog postupka (ona može biti od značaja samo kod ocjene pitanja pravodobnosti pravnog lijeka podnesenog protiv odluke koja nije dostavljena punomoćniku).²⁹

Iako je postupak u sporu radi zabrane štrajka odnosno isključenja s rada hitan i u njemu treba poštivati procesne odredbe o dostavi.³⁰ Kada drugostupanjski sud odluči ne ocjenjujući pritom sadržaj odgovora na žalbu, on onemogućava podnositelju odgovora na žalbu raspravljanje pred sudom.³¹ Kada odluka suda za stranku Republiku Hrvatsku nije dostavljena Državnom odvjetništvu nego određenom ministarstvu, toj je stranci uskraćena mogućnost raspravljanja pred sudom.³² Kada sud donese rješenje kojim utvrđuje da se zbog toga što je u istom postupku pravno udovoljio pretpostavkama za mirovanje postupka, odbivši prethodno stavljeni prijedlog stranke za odgodu ročišta, nije stranci nezakonitim postupanjem uskratio mogućnost raspravljanja, ako je njegova odluka da odbije prijedlog za odgodu ročišta pravilna.³³

²⁵ Vts Pž-3118/04 od 3.3.2007.

²⁶ Žs u Šibeniku, Gž-73/01 od 12.2.2001.

²⁷ Pravila o dostavi su Novelom ZPP-a iz 2008. doživjela značajne izmjene.

²⁸ Vs Gzz-37/97 od 18.12.1997.

²⁹ Vs Rev 3774/94 od 12.3.1998.

³⁰ Vs Gž-12/98 od 30.6.1998.

³¹ Vs Rev-2289/95 od 20.11.1996.

³² Vs Gzz-9/96 od 20.6.1996.

³³ Vs Rev 1847/97 od 18. 12. 1997.

Stranci je onemogućeno raspravljanje pred sudom kad se drugostupanjska presuda temelji na činjenicama koje u prvostupanjskom postupku nisu bile utvrđene.³⁴ Stranci je onemogućeno raspravljanje pred sudom kada njeni prigovori na nalaz i mišljenje vještaka nisu dostavljeni vještaku, niti je on o njima saslušan na glavnoj raspravi.³⁵

7.) Ako je protivno odredbama ZPP-a sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i da prati tijek postupka na svom jeziku, a stranka se zbog toga žali.

Iz navedenog je vidljivo da će se o ovoj bitnoj povredi odredaba parničnog postupka raditi ako su kumulativno ispunjena dva uvjeta. Prvi, stranka je zatražila da se u postupku služi svojim jezikom³⁶ i drugi, da se stranka, nakon što ju je sud odbio s tim zahtjevom, zbog toga žali.

8.) Ako je u postupku kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlaštenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno.

Prema sudskoj praksi ova povreda odredaba parničnog postupka je počinjena kad je postupak pokrenut i vođen protiv nepostojeće pravne osobe.³⁷ Inače, stranka može biti (zbog zdravstvenih poremećaja) parnično nesposobna iako joj nije oduzeta poslovna sposobnost.³⁸

Napominjemo da je čl.354.st.3.ZPP-a propisano da zbog toga što stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili zbog toga što parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik odnosno punomoćnik nije imao potrebno ovlaštenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, žalbu može izjaviti samo stranka koje se ti nedostaci tiču.

9.) Ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu već teče parnica, ili o kojemu je već prije pravomoćno presuđeno, ili o kojemu je već zaključena sudska nagodba ili nagodba koja po posebnim propisima ima svojstvo sudske nagodbe.

Da bi se moglo govoriti o istovjetnosti dvaju zahtjeva, potrebno je postojanje njihova subjektivnog (iste stranke) i objektivnog (isti predmet spora) identiteta.³⁹ O presuđenoj stvari je riječ ne samo ako je tuženiku pravomoćnom presudom već bilo naloženo plaćanje istog iznosa već i ako je to plaćanje bilo određeno tuženiku kao ovršeniku pravomoćnim rješenjem o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave.⁴⁰ Nakon što su stranke pred sudom zaključile sudska nagodbu kojom su u cijelosti riješile predmet spora, sud u postupku u kojem je nagodba sklopljena više ne može donositi nikakve odluke pa ni odluku o troškovima postupka.⁴¹

10.) Ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnoj raspravi.

O ovoj povredi se radi u slučaju kad je sud isključio javnost premda to nisu zahtijevali interesi morala, javnog reda ili državne sigurnosti, ili radi čuvanja vojne, službene ili poslovne tajne, odnosno radi zaštite privatnog života stranaka.

11.) Ako presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, a osobito ako je izreka presuda nerazumljiva, ako proturječi sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema uopće razloga, ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, ili su ti razlozi nejasni ili proturječni, ili ako o odlučnim činjenicama postoji proturječnost između onoga što se u

³⁴ Vs Gzz-333/03 i Rev 1070/03 od 12.1.2006.

³⁵ Vs Rev-54/07 od 5.9.2007.

³⁶ Vs Rev-1062/85

³⁷ Vs Gzz-46/97 od 15.1.1998.

³⁸ Vs Rev-5/83

³⁹ Vs Rev-2572/00 od 14.2.2001.

⁴⁰ Žs u Bjelovaru, Gž-968/03 od 11.9.2003.

⁴¹ Vst Pž-4691/07 od 3.9.2007.

razlozima presude navodi o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika.

Izreka je nerazumljiva kad se iz nje ne vidi što je sud odlučio. Povreda postoji ne samo kad presuda nema obrazloženje, već i kad je obrazloženje manjkavo, kad svojim sadržajem ne objašnjava odluke sadržane u izreci.⁴² Izreka presude mora sadržavati odluku suda o prihvaćanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari i sporednih traženja. Sud ne može izrekom presude odrediti da se višak tužbenog zahtjeva odbija, već mora točno navesti dio tužbenog zahtjeva kojeg smatra neosnovanim i to u pogledu glavnog zahtjeva (glavnice) kao i u pogledu sporednih traženja (kamata).⁴³

Nerazumljiva je izreka presude kojom je tuženiku naloženo da tužitelju za određeno razdoblje isplati naknadu osobnog dohotka a da pritom nije naveden iznos te naknade⁴⁴ ali i ako izreka presude nije tako određena da može steći svojstvo ovršne isprave.⁴⁵ Učinjena je apsolutno bitna povreda odredaba parničnog postupka kad je sud propustio navesti razloge za svoju odluku pozivajući se na to da su ti razlozi izloženi u nekoj drugoj presudi.⁴⁶ Iako u presudi nisu navedene odredbe materijalnog prava koje je sud primijenio, nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka ako se iz obrazloženja presude može zaključiti o kojim se odredbama radi.⁴⁷

12.) Ako je presudom prekoračen tužbeni zahtjev.

Podsjećamo da je čl.2.st.1.ZPP-a propisano da sud u parničnom postupku odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku. Prema sudskoj praksi, žalbeni sud čini bitnu povredu ako zbog prekoračenja tužbenog zahtjeva preinači prvostupanjsku presudu iako to stranka nije tražila.⁴⁸

13) ako je odlučeno u povodu nepravovremeno podnesene tužbe, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti.

Do Novele ZPP-a iz 2011. ako je sud raspravljao i donio meritornu presudu u postupku u kojem je tužba podnijeta nakon prekluzivnog roka, to imalo značenje relativno bitne povrede na koju žalbeni sud nije pazio po službenoj dužnosti.⁴⁹ Od Novele ZPP-a 2011. isticanje ove povrede više ne ovisi o volji žalitelja, već na nju žalbeni sud pazi po službenoj dužnosti. Ako je takva povreda počinjena, žalbeni će sud ukinuti presudu i tužbu odbaciti.⁵⁰

14) Ako prije podnošenja tužbe nije proveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drukčijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti.

Propust prvostupanjskog suda u smislu odbacivanja tužbe i u ovom je slučaju uzdignut na razinu apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka na koju žalbeni sud pazi po službenoj dužnosti i u slučaju postojanja koje rješenjem ukida prvostupanjsku presudu i tužbu odbacuje.

⁴² Triva-Dika, op.cit., str. 698

⁴³ Vts Pž-5627/04 od 17.5.2007.

⁴⁴ Vs Rev-137/93 od 21.10.1993.

⁴⁵ Vts Pž-2476/96

⁴⁶ Vs Revr-612/03 od 25.11.2003.

⁴⁷ Vs Rev-1130/06 od 28.7.2007.

⁴⁸ Vs Rev-1632/94

⁴⁹ Vs RH, br. Revr-46/07 od 14.3.2007.

⁵⁰ Čl.369.st.2.ZPP-a

5.4. Pogrešna primjena materijalnog prava

Pogrešna primjena materijalnog prava postoji kad sud nije primijenio odredbu materijalnog prava koju je trebao primijeniti ili kad takvu odredbu nije pravilno primijenio. Na pravilnu primjenu materijalnog prava, žalbeni sud pazi po službenoj dužnosti. Sud drugog stupnja može presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostupanjsku presudu kad utvrdi da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo, ali da je pravilnom primjenom materijalnog prava trebalo jednako odlučiti o tužbenom zahtjevu (čl.368.st.2.ZPP) te ako smatra da je činjenično stanje u prvostupanjskoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo (čl.373.toč.3.ZPP).

Primjerice materijalno pravo je pogrešno primijenjeno kad sud podcijeni doprinos oštećenog nastanku štetnog događaja⁵¹ ili kad poništi ništav ugovor.⁵² Pod pogrešnom primjenom materijalnog prava ZPP misli samo na povredu onih pravila od kojih zavisi odluka o osnovanosti tužbenog zahtjeva. Materijalno pravo obuhvaća kako supstancijalno pravo-norme kojima se uređuje bit društvenog pravnog odnosa o kojemu se sudi, tako i kolizijsko pravo – norme kojima se uređuje izbor prava u odnosima s međunarodnim obilježjem.⁵³

6. NOVINE U DRUGOSTUPANJSKOM POSTUPKU I NJIHOV UTJECAJ NA POSTUPKE RADI NAKNADA ŠTETE

Kao što smo već istaknuli, protiv svake presude donesene u prvom stupnju, stranke mogu izjaviti žalbu u zakonom propisanom roku. One se mogu odreći prava na žalbu ali tek od trenutka objavljivanja presude, a ako ona nije objavljena, tad od trenutka kad joj je prijepis presude dostavljen.

Prvostupanjski sud prima žalbu i odlučuje je li podobna za meritorno razmatranje. Drugostupanjski sud odlučuje o osnovanosti žalbe, pri čemu i on može i mora odlučivati o tome je li žalba podobna za meritorno razmatranje, ako je to prvostupanjski sud propustio učiniti ili je o tome pogrešno odlučio.⁵⁴

Kad spis stigne drugostupanjskom sudu, određuje se sudac izvjestitelj koji mora proučiti spis i na sjednici vijeća referirati o predmetu.⁵⁵ On priprema i nacrt odluke drugostupanjskog suda. Drugostupanjski sud odlučuje o žalbi u pravilu na sjednici vijeća, osim o spisima o kojima odlučuje sudac pojedinac. Naime, ako tužbeni zahtjev kojim se potražuje naknada štete ne prelazi iznos od 10.000,00 kuna, o žalbi odlučuje sudac pojedinac drugostupanjskog suda (čl.467.st.6.ZPP-a).

Budući da se novine uvedene u drugostupanjski postupak odnose na sve postupke, one će neminovno utjecati i na postupke radi naknade štete. Stoga u nastavku iznosimo novine i dajemo prikaz njihova utjecaja na postupke radi naknade štete.

⁵¹ Vs Gž-885/78 od 21.3.1979

⁵² Vs Rev 2570/98 od 17.7.2002.

⁵³ Triva - Dika op.cit.str.682.

⁵⁴ Triva – Dika op.cit. str. 699.

⁵⁵ Izvjestitelj može po potrebi od prvostupanjskog suda zatražiti izvješće o povredama procesnog prava i provođenje izviđaja radi utvrđivanja tih povreda.

6.1. Drugostupanjska rasprava

Premda drugostupanjski sud o žalbi u pravilu odlučuje bez rasprave, člankom 373. b st.2. ZPP-a (uveden Novelom iz 2008.) predviđeno je da će vijeće drugostupanjskog suda, kad nađe da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno da se pred drugostupanjskim sudom ponove već izvedeni dokazi, zakazati raspravu pred drugostupanjskim sudom. Premda su se do sada, na žalost, u praksi rijetko održavale drugostupanjske rasprave, ubuduće bi u tom pogledu moglo doći do kvalitativnog iskoraka jer je Novelom iz 2011. u radnim, obiteljskim i sporovima pred trgovačkim sudovima dozvoljeno ukidanje prvostupanjskih presuda i vraćanje prvostupanjskom sudu, najviše jedanput. Ako bi povodom žalbe, prvostupanjska presuda trebala još jednom biti ukinuta, drugostupanjski bi sud morao sam provesti postupak radi otklanjanja nedostataka. Nadamo se da će ove odredbe utjecati i na postupke koji se vode povodom naknade štete ne samo direktno (naknada štete iz radnih odnosa ili naknada štete koja se vodi pred trgovačkim sudom) već i indirektno, tako što će se drugostupanjski sudovi navikavati na provođenje rasprava, pa će ih održavati i u slučajevima predviđenim čl.373.b st.2.ZPP-a. Međutim, potrebno je istaknuti da uz dosadašnje navike, velika prepreka drugostupanjskih raspravama i loši prostorni uvjeti u kojima sudovi drugog stupnja.

U skladu s navedenom odredbom, na drugostupanjskoj se raspravi mogu izvoditi samo oni dokazi koji su već provedeni tijekom prvostupanjskog postupka, i to u situaciji kad sud smatra da je to potrebno radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja. To znači da bi u postupku naknade štete sud drugog stupnja mogao pozvati svjedoke štetnog događaja radi ponovnog saslušanja ili uzimanja dopunskog očitovanja vještaka koji je primjerice utvrđivao visinu štete.

Međutim, drugostupanjski bi sud mogao dokaze izvoditi i po prvi put, a ne samo ponovno, izvedeći dokaze na koje aludira odredba članka 373.a st.1. ZPP-a, odnosno izvođenjem dokaza čitanjem i pregledavanjem isprava i posredno izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu, neovisno o tome je li prvostupanjski sud prigodom donošenja svoje odluke uzeo u obzir i te isprave odnosno posredno izvedene dokaze.⁵⁶ Dakle, sud drugog stupnja bi mogao primjerice izvesti dokaz čitanjem zapisnika o očevidu koji sud prvog stupnja nije, premda se nalazi u spisu, uzeo u obzir.

Na raspravu se pozivaju stranke odnosno njihovi zakonski zastupnici ili opunomoćenici.⁵⁷ Sud će raspravljati o žalbi i donijeti odluku uzimajući u obzir osobito ono što je izneseno u žalbi i u odgovoru na žalbu ako s rasprave izostane jedna stranka ili obje stranke. Rasprava počinje izvještajem suca izvjestitelja, koji izlaže stanje stvari ne dajući svoje mišljenje o osnovanosti žalbe. Nakon toga će se pročitati presuda ili dio presude na koji se odnosi žalba, a prema potrebi i zapisnik o glavnoj stvari pred prvostupanjskim sudom. Potom će žalitelj obrazložiti svoju žalbu, a protivna stranka odgovor na žalbu.

Potrebno je istaknuti da se i na institut drugostupanjske rasprave odnosi odredba ZPP-a (čl.352.st.1.ZPP-a) prema kojoj se u žalbi ne mogu iznositi nove činjenice niti predlagati novi dokazi, osim kad se oni odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se žalba može izjaviti. To znači da kad sud i odluči provesti drugostupanjsku raspravu, neće uzimati u obzir onaj dio žalbe kojim se iznose nove činjenice. Primjerice, ako stranka tijekom prvostupanjskog postupka nije stavljala prigovor na nalazi i mišljenje vještaka, sud drugog stupnja povodom žalbenih navoda koji se odnose na nalaz, neće na raspravu zvati tog vještaka.

⁵⁶ Dika, M. op.cit. str. 66.

⁵⁷ Čl.373.c st.1. ZPP-a

6.2. Primjena članka 373.a ZPP-a

Novelom ZPP-a iz 2008., u naš sustav građanskog procesnog prava ugrađena je odredba čl.373.a ZPP-a kako bi se izbjeglo ukidanje prvostupanjskih odluka u onim situacijama u kojima žalbeni sud može prema stanju spisa donijeti presudu kojom potvrđuje ili preinačuje prvostupanjsku presudu. Radi se o potvrđivanju odnosno preinaci ako sud drugog stupnja prema stanju spisa nađe da bitne činjenice među strankama nisu sporne, ili da ih je moguće utvrditi i na temelju isprava i posredno izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu, neovisno o tome je li prvostupanjski sud prigodom donošenja svoje odluke uzeo u obzir i te isprave, odnosno posredno izvedene dokaze. Od njenog donošenja do danas, navedena se odredba u nekim sporovima uspješno primjenjivala. Tako je primjerice u jednom sporu radi naknade štete jedan, od tuženika istaknuo tijekom prvostupanjskog postupka prigovor zastare o kojem sud prvog stupnja nije dao nikakve razloge čime je počinjena bitna povreda iz čl.354.st.2.toč.11.ZPP-a. Koristeći se ovlaštenjem iz čl.373.a st.1.toč.2. i st.3. ZPP-a, žalbeni je sud o osnovanosti prigovora zastare odlučio na temelju zapisnika o očevidu i liječničke dokumentacije, pa je presudu suda prvog stupnja potvrdio i iz razloga nastupanja zastare u odnosu na tog tuženika.⁵⁸

U drugom se slučaju radio o sporu radi isplate troškova liječenja osiguranika tužitelja. Sud prvog stupnja prihvatio je tužbeni zahtjev u cijelosti. Povodom žalbe tuženice, žalbeni sud u jednom dijelu potvrđuje prvostupanjsku presudu, a u drugom je preinačava i odbija dio tužbenog zahtjeva primjenom odredbe čl.373.a ZPP-a na temelju isprava koje su priložene (računi i izvatci iz poslovnih knjiga).⁵⁹

Navedenu odredbu smatramo dobrim zakonskim rješenjem koji drugostupanjskom sudu omogućuje da koristi čitavu procesnu građu koja prileži spisu a na temelju koje postoji mogućnost da se donese meritorna odluka, odnosno da se prvostupanjska presuda ne ukida premda ima određene nedostatke. Primjerice, ako u sporu radi isplate rente prvostupanjski sud provede financijsko vještačenje (na trošak i rizik tužitelja), premda naknadno zaključi da tužbeni zahtjev nije osnovan. Često tada u prvostupanjskoj presudi nije naznačen nalaz vještaka niti činjenice koje je utvrdio jer je sud prvog stupnja pošao od svog zaključka da zahtjev nije osnovan. Međutim, sad ako sud drugog stupnja zaključi da je zahtjev osnovan, može preinačiti presudu koristeći nalaz vještaka koji se nalazi u spisu i na koji su se stranke imale mogućnost očitovati. Tako je primjerice u predmetu Županijskog suda u Zagrebu br. Gž-7699/09 u kojem je tužitelj tražio isplatu naknade štete nastale na vozilu zbog njegovog neadekvatnog uskladištenja (tužbeni zahtjev je bio usmjeren prema Republici Hrvatskoj jer su djelatnici MUP-a oduzeli vozilo pod sumnjom da je vozilo predmet kaznenog djela krivotvorenja isprave a na vozilu je potom za vrijeme čuvanja nastupila totalna šteta), sud prvog stupnja odbija tužbeni zahtjev uz obrazloženje da oduzimanje vozila nije bilo protupravno. Sud drugog stupnja, nakon što je zaključio da tužitelj nije osumnjičen da bi bio počinitelj kaznenog djela, smatra da su otpali razlozi za daljnje zadržavanje vozila. Budući da je odbio tužbeni zahtjev, sud prvog stupnja nije u presudi obrazlagao visinu štetu pa je drugostupanjski sud korištenjem ovlaštenja iz čl.373.a st.1. toč.2. ZPP-a izvršio uvid u potvrdu o preuzimanju vozila i nalaz vještaka prometne struke utvrdio visinu štete i preinačio prvostupanjsku presudu usvajajući tužbeni zahtjev.

Isto tako, sud drugog stupnja može koristiti podatke iz priklopljenog spisa a o kojima sud prvog stupnja u pobijanoj presudi nije dao razloge o utvrđenom sadržaju. U odluci Žs u Zagrebu, Gž-1984/10 od 18.1.2011. ističe se da je sud drugog stupnja uvidom u priklopljeni spis (u koji je prvostupanjski sud izvršio uvid, ali nije dao razloge o utvrđenom sadržaju) utvrdio da je o istom predmetu spora već pravomoćno riješeno te je na temelju tog saznanja donio svoju odluku.

⁵⁸ Žs u Zagrebu, br. Gžn-438/10 od 30.8.2011.

⁵⁹ Žs u Zagrebu, br. Gžn-3889/09 od 31.8.2010.

Novelom ZPP-a iz 2011., ova je odredba donekle izmijenjena na nov (poboljšan) način jer je žalbenom sudu dana ovlast utvrđenja bitnih činjenica na temelju svih izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu bez obzira na to jesu li izvedeni posredno ili neposredno (brisana je riječ «posredno» iz čl.373.a st.1.toč.2.ZPP-a). Dakle, prema novom uređenju žalbeni sud može svoju odluku donijeti na temelju svih dokaza koji se nalaze u spisu bez obzira na koji su način izvedeni (posredno ili neposredno).

Premda se radi o relativno novim zakonskim odredbama (stupile su na snagu prije 10 mjeseci) u sudskoj praksi već susrećemo odluke koji se zasnivaju na njima. Tako primjerice u presudi Žs u Zagrebu br. Gž-2779/11 od 22.11.2011. sud drugog stupnja koristi nova ovlaštenja iz čl.373.a st.1.toč.2.ZPP-a, cijeneći iskaze tužitelja i svjedoka na drugačiji način nego je to sud prvog stupnja pa preinačuje prvostupanjsku presudu.

Nadalje, u odluci donesenoj u postupku povodom naknade štete, Županijski sud u Zagrebu (Gžn-2740/10 od 27.9.2011.) je premostio pogrešku suda prvog stupnja i donio meritornu odluku. Naime, sud prvog stupnja je u presudi pogrešno naznačio da na cesti na kojoj se desio predmetni štetni događaj, nije postojao pješački prijelaz dok je sud drugog stupnja analizom iskaza svjedoka utvrdio da je 10-tak metara od mjesta gdje se tužiteljica poskliznula i pala, bio obilježeni pješački prijelaz.

Iz prikazanih primjera vidimo da sudovi drugog stupnja počinju koristiti ovlasti koje su dobili Novelom ZPP-a- iz 2011. jer svoje odluke donose na temelju svih dokaza koji su u spisu bez obzira na to jesu li izvedeni posredno ili neposredno ili uopće nisu izvedeni. To se najviše odnosi na korištenje (i preocjenjivanje) iskaza koji se nalaze u spisu a koji predstavljaju posredno izvedene dokaze. Kada to spojimo s ovlastima koje sudovi imaju još iz 2008. trebalo bi ubuduće očekivati sve manje ukidanja prvostupanjskih presuda, odnosno donošenje meritornih drugostupanjskih presuda u postupcima koji se vode radi naknade štete.

6.3. Obrazloženje drugostupanjskog (ukidnog) rješenja

Obrazloženje drugostupanjske odluke normirano je čl.375. ZPP-a. U skladu s tom odredbom, drugostupanjski sud u obrazloženju treba ocijeniti žalbene navode koji su od odlučnog značenja i označiti razloge koje je uzeo u obzir po službenoj dužnosti (st.1.). U slučaju kad se prvostupanjska presuda ukida zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, u obrazloženju treba navesti koje su odredbe povrijeđene i u čemu se povrede sastoje (st.2.).

Ako se prvostupanjska presuda ukida i predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja, navest će se u čemu se sastoje nedostaci u utvrđivanju činjeničnog stanja, odnosno zašto su određene činjenice i dokazi važni i od utjecaja za donošenje pravilne odluke (st.3.).

Novelom 2008. dodan je st.4. čl.375.ZPP-a prema kojem će drugostupanjski sud ako ukida presudu prvog stupnja zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka ili radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja, u rješenju određeno navesti koje radnje prvostupanjski sud treba izvesti u ponovnom postupku i za to dati razloge, a pod pretpostavkom iz čl.7.ZPP-a.⁶⁰

⁶⁰ Čl.7. ZPP-a glasi:

«Stranke su dužne iznijeti činjenice na kojima temelji svoje zahtjeve i predložiti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Drugostupanjski će sud, ovisno o žalbenim razlozima, određeno naznačiti i shvaćanje o primjeni materijalnog prava.

Ovom se odredbom željelo pojačati obvezu drugostupanjskog suda da u ukidnim rješenjima bude jasan i precizan pri davanju uputa prvostupanjskom sudu po kojima on mora postupiti. Cilj je izbjeći višestruko ukidanje prvostupanjskih odluka.

Rješenje prema kojem drugostupanjski sud treba određeno naznačiti i shvaćanje o primjeni materijalnog prava ako to procijeni s obzirom na žalbene navode, također podržavamo jer smatramo da se i tom odredbom dodatno doprinosi kvaliteti drugostupanjskih odluka i smanjenju broja ukidnih prvostupanjskih odluka. To stoga što će pravno shvaćanje drugostupanjskog suda oko primjene materijalnog prava predstavljati značajan orijentir prvostupanjskom sudu u ponovljenom postupku. Promatrajući to kroz postupke radi naknade štete, to bi trebalo znači što manji broj dugotrajnih postupaka. Naime, ako sud drugog stupnja već mora ukinuti prvostupanjsku presudu radi naknade štete, kad ukidno rješenje obrazloži na opisani (zakonit) način, to bi automatski trebalo značiti da bi to, pod pretpostavkom da je sud prvog stupnja postupio po uputi, bilo posljednje ukidanje presude u tom predmetu.

Sud je ovlašten utvrditi činjenice koje stranke nisu iznijele i izvesti dokaze koje stranke nisu predložile samo ako posumnja da stranke idu za tim da raspolazu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (čl.3.st.3.), ako zakonom nije drugačije određeno.

Sud ne može svoju odluku utemeljiti na činjenicama i dokazima o kojima strankama nije dana mogućnost da se izjasne.»

Ivica Veselić

**MEĐUSOBNI ODŠTETNI ZAHTJEVI VLASNIKA
MOTORNIH VOZILA - ŠTO KADA SE NE MOŽE UTVRDITI
KRIVNJA VLASNIKA MOTORNOG VOZILA?**

Međusobni odštetni zahtjevi vlasnika motornih vozila - što kada se ne može utvrditi krivnja vlasnika motornog vozila?

U okviru ovog rada govorimo o odštetnom zahtjevu, mogućnosti izravne, direktne tužbe protiv osiguratelja odgovornosti s određenim zakonskim člancima u kojima je to moguće.

Navodimo općenito vrste odgovornosti za štetu i pretpostavke po osnovi krivnje te podvrste subjektivne odgovornosti, kao i nešto o odštetnoj odgovornosti osiguratelja i teretu dokazivanja s obzirom na pretpostavke odgovornosti za štetu i teretu dokazivanja s obzirom na razloge oslobođenja od odgovornosti.

Konačno, promišljamo o zakonskoj odredbi koja regulira međusobne odštetne zahtjeve vlasnika motornih vozila, osvrćući se na sudsku praksu.

UKRATKO O ODŠTETNOM ZAHTJEVU

Kao iznimka od pravila u novijem razvoju prava osiguranja dopušteno je oštećenoj osobi podnijeti tužbu za naknadu štete izravno, direktno protiv osiguratelja odgovornosti (lat. actio directa).

Prije donošenja Zakona o obveznim odnosima od 1. listopada 1978. godine (dalje ZOO/78) izravna tužba se primjenjivala samo u obveznom osiguranju od automobilske odgovornosti.

Danas u Republici Hrvatskoj pravo na podnošenje izravne tužbe propisano je odredbama Zakona o obveznim odnosima⁶¹ te Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu⁶² i Pomorskim zakonikom⁶³.

U ovome dijelu rada navest će se zakonske odredbe izravne tužbe za naknadu štete protiv osiguratelja odgovornosti na temelju Zakona o obveznim osiguranjima u prometu i Zakona o obveznim odnosima.

Tužba je definirana kao procesnopravni zahtjev za pružanje pravne zaštite određenog sadržaja, zasnovan na tvrđenju tužitelja da mu pripada ovlaštenje da traži ostvarenje određenih pravnih posljedica iz određenih činjenica⁶⁴.

* Županijski sud u Zagrebu

⁶¹ "Narodne novine" broj 35/05 i 41/08 – dalje ZOO

⁶² "Narodne novine" broj 151/05, 36/09 i 75/09 - dalje ZOOP

⁶³ "Narodne novine" broj 17/94 i 181/04 - dalje PZ

Kod izravne tužbe na temelju samog zakona zasniva se obveznopravni odnos između oštećenoga i osiguratelja u okviru kojeg oštećeni ima pravni položaj vjerovnika za tražbinu isplate naknade štete. Unatoč zakonskom ovlaštenju da odštetni zahtjev postavi izravno osiguratelju, oštećena osoba ne gubi pravo da naknadu štete potražuje od osiguranika. Oštećena osoba, međutim, ne može ostvariti veću naknadu od vrijednosti pretrpljene štete⁶⁵.

Za istaknuti je kako oštećena osoba može potraživati štetu izravno ili od štetnika ili od osiguravatelja, no zabranjeno je kumuliranje naknade iz osiguranja i obveznopravnog odnosa odgovornosti za štetu.

U čl. 965. st. 1. ZOO-a propisano je da u slučaju osiguranja od odgovornosti oštećena osoba može zahtijevati neposredno od osiguratelja naknadu štete koju je pretrpjela događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osigurateljeve obveze, dok je odredbom čl. 11. ZOOP propisano pravo oštećene osobe na podnošenje neposrednog zahtjeva odgovornom osiguratelju.

Društva za osiguranje mogu sklopiti sporazum prema kojem odštetni zahtjev po osnovi osiguranja od automobilske odgovornosti može rješavati društvo za osiguranje kod kojeg je oštećena osoba sklopila ugovor o osiguranju od automobilske odgovornosti (st. 3. čl. 11. ZOOP-a).

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu propisuje u kojim slučajevima i kome oštećenik može podnijeti odštetni zahtjev, tako u Glavi II. "Osiguranje putnika u javnom prometu od posljedica nesretnog slučaja" je propisano da putnik kojemu se dogodi nesretni slučaj, odnosno prema uvjetima osiguranja određeni korisnik u slučaju smrti putnika, ima pravo zahtijevati da društvo za osiguranje kod kojega je sklopljeno osiguranje neposredno njemu izvrši svoju obvezu iz ugovora o osiguranju. (čl. 20. st. 1. ZOOP-a). Nadalje, ako vlasnik prijevoznog sredstva nije sklopio ugovor o osiguranju putnika sukladno odredbama ovoga Zakona, a dogodio se nesretni slučaj, putnik odnosno osoba koja bi bila korisnik osiguranja, u slučaju da je ugovor o osiguranju bio sklopljen, može isplatu osiguranog iznosa zahtijevati od Hrvatskog ureda za osiguranje (čl. 21. ZOOP-a).

U glavi III. Osiguranje vlasnika vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama čl. 25. regulirana je naknada štete u slučaju neovlaštene vožnje na način da ako je štetu prouzročio vozač koji je neovlašteno upravljao vozilom, oštećena osoba može podnijeti odštetni zahtjev odgovornom osiguratelju, osim u slučaju iz čl. 23. st. 1. toč. 3. ovoga Zakona - suputnik koji je dragovoljno ušao u vozilo kojim je uzrokovana šteta, a kojim je upravljao neovlašteni vozač, ako osiguratelj dokaže da je ta okolnost suputniku bila poznata.

Oštećena osoba kojoj je šteta nanese uporabom vozila čiji se vlasnik nije osigurao od automobilske odgovornosti može podnijeti odštetni zahtjev Hrvatskom uredu za osiguranje (čl. 29. st. 1. ZOOP-a), dok oštećena fizička osoba kojoj je šteta nanese uporabom nepoznatog vozila može podnijeti odštetni zahtjev Hrvatskom uredu za osiguranje (čl. 30. st. 1. ZOOP-a).

Pravo na neposredan zahtjev nije uvjetovan nemogućnošću naplate od odgovorne osobe pa je Zakon o obveznim osiguranjima u prometu u čl. 31. propisao da u slučaju nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje odnosno stečaja na osnovi pravomoćnog rješenja nadležnog trgovačkog suda, oštećena osoba može podnijeti odštetni zahtjev Hrvatskom uredu za osiguranje.

⁶⁴ Triva, Belajac, Dika, Građansko procesno pravo, "Narodne novine" Zagreb, 1986., str. 327

⁶⁵ Gorenc, Komentar Zakona o obveznim odnosima, RRif, Zagreb, 2005., str. 1481

Člankom 34. st. 1. ZOOP-a propisano je da oštećena osoba kojoj je u Republici Hrvatskoj nanesena šteta uporabom vozila inozemne registracije za koje postoji valjana međunarodna isprava ili dokaz o postojanju osiguranja od automobilske odgovornosti iz čl. 32. st. 1. ovoga Zakona može podnijeti odštetni zahtjev Hrvatskom uredu za osiguranje, dok je stavkom 2. toga članka propisano kako za naknadu štete koja je nanesena uporabom vozila s teritorija Europske unije koje nema nikakvu registarsku pločicu ili ima registarsku pločicu koja ne odgovara ili više ne odgovara vozilu, odnosno štete nanesene uporabom određenog tipa vozila za koji registarska pločica, tablica osiguranja niti drugi znak raspoznavanja sličan registarskoj pločici nije potreban, oštećena osoba može podnijeti odštetni zahtjev Hrvatskom uredu za osiguranje.

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu u čl. 36. st. 1. propisuje kako oštećena osoba kojoj je šteta nanesena uporabom vozila inozemne registracije koje je osigurano kod osobe iz čl. 35. st. 1. ovoga Zakona ("vozač vozila inozemne registracije koji nema valjanu međunarodnu ispravu ili dokaz o postojanju osiguranja od automobilske odgovornosti iz čl. 32. st. 1. ovoga Zakona dužan je sklopiti ugovor o osiguranju od automobilske odgovornosti (granično osiguranje) koje vrijedi na teritoriju država članica Europske unije s važnošću za vrijeme njegovog boravka na teritoriju države članice Europske unije, a najmanje na 15 dana") može podnijeti odštetni zahtjev osiguratelju koji je izdao policu osiguranja ili Hrvatskom uredu za osiguranje.

Konačno, čl. 37. ZOOP-a je propisano da za naknadu štete koja je nanesena uporabom vozila inozemne registracije koje nema valjanu međunarodnu ispravu ili dokaz o postojanju osiguranja od automobilske odgovornosti iz čl. 32. st. 1. ovoga Zakona, a niti ugovor o osiguranju iz čl. 35. st. 1. ovoga Zakona, primjenjuju se odredbe čl. 29. ovoga Zakona, odnosno oštećena osoba može podnijeti odštetni zahtjev Hrvatskom uredu za osiguranje.

Tek je za istaknuti kako se odredbe ZOOP-a ne odnose na prijevozna sredstva Oružanih snaga Republike Hrvatske (čl. 2. st. 2.) i kako za naknadu štete koja je nastala uporabom prijevoznog sredstva Oružanih snaga Republike Hrvatske jamči Republika Hrvatska (čl. 2. st. 3. ZOOP-a).

ZOOP ne regulira situacije kada se dogodi prometna nezgoda s vozilom koje je u vlasništvu stranih trupa koje nisu obveznici osiguranja u Republici Hrvatskoj, budući je postupak podnošenja odštetnog zahtjeva reguliran posebnim sporazumima između Vlade Republike Hrvatske i NATO-a pa se oštećeni mogu obratiti Uredu Vlade Republike Hrvatske koji je nadležan za tu suradnju.

OPĆENITO O VRSTAMA ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU

Odgovornost za štetu definira se kao obveznopravni odnos u kojem je jedna strana dužna popraviti prouzročenu štetu drugoj strani, dok je ova ovlaštena zahtijevati takav popravak⁶⁶. Za nastanak takvog obveznopravnog odnosa potrebno je ispunjenje određenih pretpostavki. Premda ZOO-u ne nabraja pretpostavke odgovornosti za štetu, u teoriji uglavnom postoji suglasnost oko potrebe postojanja subjekata obveznog odnosa odgovornosti za štetu, štetne radnje, štete, uzročne sveze između štetne radnje i štete te protupravnosti štetne radnje.

⁶⁶ Vedriš – Klarić, Osnove imovinskog prava, "Narodne novine" 1987., str. 400

Unutar obveznog odnosa odgovornosti za štetu postoje i posebne pretpostavke prema kojima se razlikuju pojedine vrste odštetne odgovornosti. Upravo te posebne pretpostavke određuju vrstu odgovornosti i u pravilu se nazivaju prema onoj posebnoj pretpostavci koja je karakteristična za pojedini slučaj odgovornosti.

Prema uobičajenoj i općeprihvaćenoj podjeli odgovornost za štetu dijeli se na izvanugovornu, ugovornu i predugovornu; subjektivnu i objektivnu; vlastitu odgovornost i odgovornost za drugoga te na podijeljenu i solidarnu kada za istu štetu odgovara više osoba.

OPĆENITO O PRETPOSTAVKAMA ODGOVORNOSTI PO OSNOVI KRIVNJE

Člankom 1049. ZOO-a regulirana je odgovornost po osnovi krivnje, odnosno postojanje krivnje na način da "krivnja postoji kad je štetnik prouzročio štetu namjerno ili nepažnjom".

Kod odgovornosti za štetu po osnovi krivnje, izvan općih pretpostavki (subjekti, štetna radnja, šteta, uzročna sveza i protupravnost) odgovornosti treba postojati i krivnja štetnika.

Krivnja je subjektivni odnos štetnika prema prouzročenju štete⁶⁷ pa odgovornost po osnovi krivnje nazivano i subjektivnom odgovornošću. Za postojanje krivnje od odlučnog značaja su svijest i volja štetnika⁶⁸ pa je utoliko potrebno da je fizička osoba ubrojiva i poslovno sposobna.

Prema citiranoj odredbi čl. 1049. ZOO-a krivnja postoji kada je štetnik uzrokovao štetu namjerno ili nepažnjom. Dakle, dvije su vrste krivnje – namjera (dolus) i nepažnja (culpa).

Za napomenuti je kako Zakon o obveznim odnosima ne definira ni jednu ni drugu vrstu krivnje, jednako kao što nije odredio ni opći pojam krivnje. Međutim, ta okolnost ne izaziva osobite teškoće, jer je institut krivnje i pojedinih njenih vrsta razrađen u pravnoj teoriji i sudskoj praksi.

Namjera je takva vrsta krivnje kod koje se traži da je štetnik postupao znajući i hotimice. To znači da se kod namjere traži i volja i znanje. Dakle, štetnik hoće uzrok (štetnu radnju) i posljedicu (štetu) kod drugoga. Prema tome, kod namjere se uvijek uzima u obzir subjektivni stav učinioaca prema djelu. Namjera bi odgovarala umišljaju kod kaznenog djela.

Nepažnja se za razliku od namjere određuje objektivno. Tu se ponašanje učinioaca uspoređuje s ponašanjem drugih ljudi da bi se ustanovilo je li učinilac upotrijebio dužnu pažnju, tj. onu pažnju koja je redovna i uobičajena u kontaktu među ljudima odnosno pažnju koja se u pravnom prometu zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obveznih odnosa (pažnja dobrog privrednika, odnosno pažnja dobrog domaćina).

Valja istaknuti da se nepažnja može odrediti i subjektivno. Nepažljivo bi postupao onaj koji je doduše htio uzrok, ali nije htio posljedicu (olako je držao da posljedica neće nastupiti). Nepažnja određena po subjektivnom kriteriju koristi se u kaznenom pravu, gdje se naziva nehat.

⁶⁷ I. Crnić, Naknada štete, Organizator, Zagreb, 1996., str. 20

⁶⁸ I. Grbin, Pretpostavke odgovornosti za štetu i odgovornosti po osnovi krivnje, Zakonitost, str. 989

Kod nepažnje razlikujemo dva stupnja – krajnju i običnu nepažnju.

Krajnja nepažnja (culpa lata). S krajnjom nepažnjom ili s grubom nemarnošću postupa onaj štetnik koji u svom radu ne upotrijebi ni onu pažnju koju bi upotrijebio svaki prosječan čovjek. Krajnja nepažnja je toliko težak stupanj krivnje da ju se u praktičnim posljedicama izjednačuje s namjerom.

Obična nepažnja (culpa levis). S običnom nepažnjom ili nemarnošću postupa onaj štetnik koji u svom radu ne upotrijebi onu pažnju koju bi upotrijebio dobar privrednik odnosno dobar domaćin (naročito pažljiv i savjestan čovjek).

DOKAZANA I PREDMNIJEVANA KRIVNJA

Kad za neku štetu treba odgovarati prema pravilima subjektivne odgovornosti, uobičajeno je reći da se odgovara prema subjektivnom kriteriju ili načelu odnosno prema kriteriju ili načelu krivnje (culpe).

Ovisno o tome da li se krivnja dokazuje ili predmnijevana, razlikujemo dvije podvrste subjektivne odgovornosti.

Ako je oštećenik dužan, uz ostale pretpostavke, dokazati i krivnju štetnika, riječ je o subjektivnoj odgovornosti kod koje se krivnja dokazuje odnosno o kriteriju dokazne krivnje. Prema ZOO-u subjektivna je odgovornost kod koje se krivnja dokazuje svedena na iznimku, primjerice kod ugostiteljske ostave (čl. 740. ZOO-a "Gost je dužan prijaviti nestanak, uništenje ili oštećenje stvari čim dozna za njih, inače ima pravo na naknadu **samo ako dokaže** da je šteta nastala krivnjom ugostitelja ili osobe za koju on odgovara").

Zakon o obveznim odnosima je prihvatio kao načelo odštetnog prava - načelo presumirane krivnje te je u čl. 1045. st. 1. propisao: "Tko drugome prouzroči štetu, dužan je naknaditi je ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje".

Iz navedenoga slijedi kako se krivnja štetnika i dalje traži, ali se presumira da je kriv, što znači da oštećenik mora dokazati štetnu radnju, štetu i uzročnu svezu, a krivnju štetnika ne dokazuje, jer se ona predmnijeva. Međutim, kako krivnja nije jednovrsna, predmnijeva se najniži stupanj krivnje, a to je obična nepažnja, koja u čl. 1045. st. 2. ZOO-a predstavlja ozakonjeno stajalište sudske prakse. Naime, bivši ZOO/78 nije sadržavao izričitu odredbu u tom smislu pa je na pitanje koji se oblik krivnje presumira odgovor dala, kako je navedeno, sudska praksa.

Štetnik se brani na način da dokaže svoju nekrivnju, ili dokazujući da je šteta nastala isključivom radnjom oštećenika, ili dokazujući da je šteta nastala djelomično i radnjom oštećenika, ili da je njegovo postupanje bilo primjerno s obzirom na pažnju koja se općenito traži u tim situacijama, ili dokazujući okolnosti koje štetni događaj čine neizbježivim bez obzira na primjereno ponašanje. Dakle, štetnik je suočen s rizikom nedostatka dokaza. Kada se primjenjuju pravila o odgovornosti na temelju krivnje, štetnik se oslobađa odgovornosti i dokazivanjem da je šteta nastala slučajno. Zato slučajne štete predstavljaju granicu dosega subjektivne odgovornosti za štetu, ali ne i granicu njezine primjene.

Slijedom navedenog, područje primjene subjektivne odgovornosti i to one kod koje se krivnja štetnika predmnijeva, određena je generalnim načelom iz čl. 1045. st. 1. i 2. ZOO-a. To znači da će se pravila te odgovornosti primjenjivati na sve štete - ugovorne i izvanugovorne, osim za one za koje važe pravila objektivne odgovornosti.

ODŠTETNA ODGOVORNOST OSIGURATELJA I TERET DOKAZIVANJA

Temeljna pretpostavka odštetne odgovornosti osiguratelja jest odgovornost osigurane osobe. Naime, osiguranjem od automobilske odgovornosti osigurava se odgovornost osigurane osobe za štetu prouzročenu uporabom motornih vozila. Dakle, osigurava se obveznopravni odnos odgovornosti za štetu koju osigurana osoba uporabom motornog vozila prouzroči trećoj osobi. Iz ovoga se sasvim jasnim ukazuje zaključak da odgovornost osiguratelja zavisi od odgovornosti osigurane osobe.

U području odštetne odgovornosti osiguratelja do primjene dolazi i subjektivna i objektivna odgovornost za štetu. Naime, motorno vozilo u pogonu je opasna stvar, pa se odgovornost ravna prema pravilima objektivne odgovornosti. Međutim, ZOO sadrži i posebne odredbe o odgovornosti u slučaju nezgode izazvane motornim vozilima u pogonu kojima se regulira međusobna odgovornost vlasnika motornih vozila po načelima krivnje (čl. 1072. ZOO-a). Stoga, pravila o teretu dokazivanja u postupcima naknade štete protiv osiguratelja prvenstveno valja potražiti u odredbama ZOO-a kojima je regulirana odnosna vrsta odgovornosti. Također, pravila o teretu dokazivanja u postupcima odštetne odgovornosti osiguratelja valja potražiti i u odredbama ZOOP-a.

O TERETU DOKAZIVANJA S OBZIROM NA PRETPOSTAVKE ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU

Za postanak obveznopravnog odnosa odgovornosti za štetu potrebno je ispunjenje nekoliko pretpostavaka. Tako se traži postojanje subjekata toga odnosa, štetne radnje, štete, uzročne sveze i protupravnosti. U sistemu subjektivne odgovornosti traži se i krivnja štetnika, dok kod šteta koje su nastale u svezi s opasnom stvari, odnosno opasnom djelatnošću djeluje predmnijeva uzročnosti⁶⁹.

Problematika dokazivanja tvrdnje o subjektima odnosa odgovornosti za štetu svodi se na dokazivanje aktivne, odnosno pasivne građanskopravne legitimacije. Dakle, potrebno je dokazati da su i tužitelj i tuženik subjekti ovlaštenja i obveza iz spornog građanskopravnog odnosa. Kako se tužitelj kao oštećena osoba spram osiguratelja koristi neposrednom tužbom, tako je dužan dokazati to svojstvo i takav pravni položaj tuženika.

Dokazivanje štetne radnje u postupcima naknade štete odnosi se zapravo na iznošenje činjeničnih tvrdnji i dokaza glede mehanizma njezina nastanka, odnosno mehanizma nastanka određene prometne situacije. Dužnost isticanja i dokazivanja te činjenične tvrdnje tereti tužitelja. Tuženik bi mogao iznositi tvrdnju o tome da se štetni događaj nije desio na način koji opisuje tužitelj, ali bi to tada bio dužan dokazati.

⁶⁹ D. Jakovina, Teret dokazivanja u postupcima naknade štete, Zbornik 17. savjetovanja o obradi i likvidaciji automobilskih šteta, 2009.

Tužitelj je dužan dokazati da je njegova imovina umanjena, da je spriječeno njezino povećanje ili da je došlo do povrede prava osobnosti (čl. 1046. ZOO-a). Uz dokazivanje postojanja štete nužno je vezano i dokazivanje njezina opsega, visine i oblika popravljanja. Dokazivanje ovih činjenica tereti tužitelja. Pri tome je bitno da tužitelj prvenstveno točno činjenično odredi koja vrsta štete mu je nastala, u kojem opsegu mu je nastala te na koji način je popravlja.

Tužitelj mora dokazati uzročnu svezu, tamo gdje do primjene ne dolazi predmnijeva uzročnosti, što znači da izvršena štetna radnja mora kao uzrok proizvesti određenu štetu kao posljedicu.

U sistemu subjektivne odštetne odgovornosti potrebno je dokazati i krivnju štetnika. Iz odredaba ZOO-a koje reguliraju međusobne odštetne zahtjeve vlasnika motornih vozila nedvojbeno je da isključivu krivnju štetnika dokazuje tužitelj. U praksi se krivnja štetnika gotovo redovito dokazuje prometnim vještačenjem i očevitom te saslušanjem svjedoka, a u situacijama kada je protiv štetnika vođen kazneni postupak i uz ostalo, pravomoćnom osuđujućom kaznenom presudom. Tuženiku je dopušteno dokazivati da određeni stupanj krivnje postoji i na strani tužitelja te je teret dokaza takve činjenične tvrdnje na njemu. Međutim, u praksi se takva činjenična tvrdnja obično utvrđuje iz već izvedenih dokaza koje je tužitelj predložio na okolnost utvrđivanja isključive krivnje štetnika, prvenstveno prometnog vještačenja.

O TERETU DOKAZIVANJA S OBZIROM NA RAZLOGE OSLOBOĐENJA OD ODGOVORNOSTI

Tuženik se može osloboditi od odgovornosti dokazujući da nisu ispunjene pretpostavke koje se traže za postanak takvog obveznopravnog odnosa. U praksi se ti razlozi svode na dokazivanje tvrdnje o tome da je šteta nastala bez krivnje štetnika u sistemu subjektivne odgovornosti, odnosno na dokazivanje tvrdnje o isključivoj radnji oštećenika ili treće osobe kao uzroku nastanka štete, ili o djelomičnom doprinosu nastanku štete od strane oštećenika ili treće osobe u sistemu objektivne odštetne odgovornosti.

SUDAR DVA MOTORNA VOZILA I UTVRĐIVANJE KRIVNJE S OSVRTOM NA SUDSKU PRAKSU

U članku 1072. ZOO-a iznose se pravila o međusobnoj odgovornosti vlasnika vozila za štete koje su njihova vozila uzrokovala njima samima povodom zbilog se sudara njihovih vozila dok su bila u pogonu.

Razlog i svrha propisivanja međusobne odgovornosti vlasnika i s vlasnikom izjednačene osobe iz stavka 4. toga članka u slučaju ovakvih nezgoda i šteta koju oni uzrokuju samima sebi (u životu, tijelu, imovini), a za koje štete su oni odgovorni po pravilima o subjektivnoj odgovornosti po osnovi krivnje, a ne po pravilima o objektivnoj kauzalnoj odgovornosti bez obzira na njihove krivnje, nalazi se u činjenici - što se u ovakvim nezgodama ne radi o posebnoj zaštiti trećih osoba, koje nisu neposredno sudjelovale u pogonu dvaju ili više vozila prilikom

zbilog se štetnog događaja, već se radi o takvim međusobnim odštetnim zahtjevima koji se odnose na one štete koje su si sami vlasnici vozila uzrokovali međusobno povodom nezgode izazvane po njihovim vozilima, i to svojom vlastitom krivnjom, pa nema razloga i opravdanja da se na ovakvu njihovu vlastitu krivnju i odgovornost primjenjuju stroža pravila o objektivnoj kauzalnoj odgovornosti bez obzira na njihovu krivnju, već zakon pravilno predviđa njihovu odgovornost po osnovi krivnje⁷⁰.

Imajući sve do sada iznijeto u vidu, prelazimo na samo razmatranje propisa čl. 1072. ZOO-a.

U pogledu oslobođenja od odgovornosti za štetu koju pretrpe sami vlasnici vozila kad je šteta prouzročena pogonom dvaju ili više vozila potrebno je razlikovati:

a) slučaj nezgode izazvane vozilom do koje je došlo isključivom krivnjom jednog vlasnika, kad ovakav isključivi štetnik mora oštećenom vlasniku drugog vozila naknaditi sveukupnu štetu po pravilima odgovornosti po osnovu krivnje (čl. 1049. – 1054. ZOO-a), za koji slučaj se u stavku 1. propisuje: "Kad je šteta prouzročena pogonom dvaju ili više vozila, svu štetu snosi vlasnik vozila koji je isključivo kriv za štetni događaj",

b) ako je do nezgode izazvane vozilom došlo obostranom krivnjom dva ili više vlasnika vozila, tada svaki vlasnik odgovara za ukupnu štetu koju su oni pretrpjeli, ali samo razmjerno stupnju vlastite krivnje, za koji slučaj se u stavku 2 navodi: "Ako postoji obostrana krivnja, svaki vlasnik odgovara drugomu za njegovu štetu razmjerno stupnju svoje krivnje",

c) ukoliko se dokaže da za nezgodu izazvanom vozilom u pogonu nema krivnje nijednog vlasnika vozila, doći će do odgovornosti na jednake dijelove, osim ako razlozi pravičnosti ne zahtijevaju što drugo, za koji slučaj zakon u stavku 3. kaže: "Ako nema krivnje nijednog, vlasnici odgovaraju na jednake dijelove ako pravičnost ne zahtijeva što drugo". Onaj zakonski navod "ako pravičnost ne zahtijeva što drugo" potrebno je povezati s propisom iz čl. 1091. ZOO-a gdje se govoreći o mogućnosti "sniženja naknade", propisuje u st.1. "Sud može, vodeći računa o materijalnom stanju oštećenika, osuditi odgovornu osobu na isplatu niže naknade nego što iznosi šteta, ako ona nije prouzročena ni namjerno ni krajnjom nepažnjom, a odgovorna osoba je slaboga imovnog stanja te bi je isplata potpune naknade dovela u oskudicu" te u st. 2. "Ako je štetnik prouzročio štetu radeći nešto korisno za oštećenika, sud može odrediti nižu naknadu, vodeći računa o brižljivosti koju štetnik pokazuje u vlastitim poslovima".

Ovdje valja istaknuti unutarnji odnos između samih vlasnika vozila u pogonu koji odnos je nastao kao posljedica nezgode izazvane njihovim vozilima, i koji se odnos pravno tretira kao odnos njihovog međusobnog potraživanja, kao njihov međusobni odštetni zahtjev, koji se prosuđuje po pravilima odgovornosti po osnovi krivnje, pri čemu je pravno relevantno ne samo pitanje postojanja krivnje samo jednog vlasnika, odnosno njihova obostrana krivnja ili nepostojanje krivnje nijednog od njih, već i konkretna opasnost samog pojedinog vozila, koju je ono, kao takvo, svojim postojanjem i osobinama uzrokovalo u zbiljoj se nezgodi (npr. prometna nezgoda između kamiona i motorkotača).

Kada se govori o krivnji u obveznopravnom smislu ima se u vidu krivnja štetnika ili osobe odgovorne za štetu (čl. 1045. st. 1. i 2. ZOO-a), dakle krivnja koja je jedna od pretpostavki subjektivne odgovornosti za štetu. Stoga, možemo reći da je ZOO kao načelo prihvatio načelo presumirane krivnje.

U sudskom sporu radi naknade štete nastale nezgodom vozila u pogonu, sud pokušava utvrditi postojanje krivnje jednog vlasnika vozila ili obostrane krivnje ili nepostojanja krivnje nijednog vlasnika.

⁷⁰ B. Vizner, Komentar zakona o obveznim (obligacionim) odnosima, Zagreb, 1978.

Sudska praksa kod problematike dokazivanja i primjene odredbe čl. 1072. ZOO-a ne daje istoznačan odgovor pa nam se čini da na ovo pitanje i nije moguće dati istoznačan odgovor imajući u vidu posebnost svakog konkretnog slučaja.

Namjera je autora ukazati na praktične probleme prilikom primjene navedenih zakonskih odredbi u slijedećim odlukama.

U prvom slučaju sud prvog stupnja nakon provedenih dokaza – prometnog vještačenja, saslušanja svjedoka i tužiteljice, uvida u dijagram rada semafora na predmetnom raskrižju - usvojio je tužbeni zahtjev s obrazloženjem da je iz provedenih dokaza poklonio vjeru iskazu tužiteljice kako je ona ušla u raskrižje dok je za njezin smjer kretanja bilo uključeno zeleno svjetlo na semaforu i slijedom navedenog utvrdio kako je vozilo osiguranika tuženika prošlo raskrižje kroz crveno svjetlo i time uzrokovalo prometnu nezgodu.

Sud drugog stupnja odbio je žalbu tuženika glede utvrđene odgovornosti sa slijedećim obrazloženjem: "Obzirom da materijalnim dokazima nije bilo moguće utvrditi odlučnu činjenicu za pitanje odgovornosti tko je ušao u raskrižje dok je za njegov smjer bilo upaljeno zeleno svjetlo, sud prvog stupnja je odluku donio ocjenom uvjerljivosti njihovih iskaza, te je poklonio vjeru tužiteljici koja je izjavila da je ušla u raskrižje na svoje zeleno svjetlo na semaforu, nakon čega je vozilo osiguranice tuženika udarilo u njezin prednji lijevi kraj". Sud drugog stupnja je dalje naveo kako prihvaća zaključak suda prvog stupnja koji je otklonio uvjerljivost iskaza osiguranice tuženika koja je tvrdila da je ona imala zeleno svjetlo na semaforu te da je tužiteljica udarila u prednji desni dio njezinog automobila, jer da takva tvrdnja ne odgovara materijalnim dokazima i rezultatu provedenog prometnog vještačenja kojima je utvrđeno da je vozilo osiguranice vrhom svog prednjeg desnog dijela naletjelo na prednji lijevi dio (istina, pri samom vrhu) vozila tužiteljice. Nadalje, drugostupanjski sud je prihvatio i zaključak suda prvog stupnja kojim je taj sud otklonio uvjerljivost i iskazu svjedoka koji da se kretao iza osiguranice tuženika te da je dolaskom na raskrižje s ulicom Jordanovac na semaforu bilo upaljeno zeleno svjetlo te da su dva vozila ispred njega (prvo od njih da je bilo vozilo osiguranice tuženika) bez zaustavljanja ulazili u raskrižje, kada je na vozilo osiguranice tuženika naletjelo vozilo tužiteljice. Svjedok je naveo da se nije zadržavao na mjestu nezgode, već da se naknadno javio na oglas iz "Večernjeg lista". Sud drugog stupnja je prihvatio stav prvostupanjskog suda koji je smatrao neuvjerljivim da se svjedok nije zaustavio na mjestu nezgode koja se dogodila neposredno ispred njega, posebno kad se uzme u obzir da je svjedok po zanimanju policajac, te da bi kao takav trebao biti svjestan da bi njegov iskaz mogao biti presudan za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja. Sud drugog stupnja je istaknuo kako razloge kojima sud prvog stupnja otklanja uvjerljivost i vjerodostojnost iskaza navedenog svjedoka, tuženik konkretnim žalbenim razlozima i ne osporava, već osporava presudu, upirući da pogrešan subjektivan dojam osiguranice tuženika da je vozilo tužiteljice naletjelo na njezino vozilo ne može biti presudan za ocjenu njezinog iskaza nevjerodostojnim kraj činjenice da se radilo o srazu vozila u pokretu samim vrhovima vozila. Drugostupanjski sud smatra kako tuženik žalbenim navodima nije doveo u sumnju pravilnost zaključka prvostupanjskog suda o uvjerljivosti iskaza tužiteljice, a time ni zaključka o isključivoj odgovornosti osiguranice tuženika, jer je sud za stečeno uvjerenje dao prihvatljive razloge, a tuženik nije dokazao drugačiju dinamiku događaja.

U drugom slučaju sud prvog stupnja nakon provedenih dokaza – uvida u zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, uvida u spis prekršajnog suda u kojem je vođen postupak protiv osiguranika tuženika i koji postupak je obustavljen, prometnog vještačenja, saslušanja svjedoka i tužitelja, uvida u dijagram rada semafora na predmetnom raskrižju odbio je tužbeni zahtjev s obrazloženjem da ne može utvrditi koje je vozilo prošlo kroz crveno svjetlo i time uzrokovalo prometnu nezgodu. Prvostupanjski sud je naveo kako nije mogao primijeniti odredbu čl. 178. st. 3. ZOO/78 (sada čl. 1072. st. 3. ZOO/95), jer da "prema tom članku imaoci

vozila u pokretu odgovaraju na jednake dijelove ako nema krivnje ni jednog imaoca što u ovom slučaju nije odnosno ne može se utvrditi". Prvostupanjski sud je posebno istaknuo kako se "na ovaj slučaj mora primijeniti odredba čl. 178. st. 1. i 2. ZOO-a, jer oni odgovaraju po principu krivnje, a da bi se moglo utvrditi isključiva krivnja jednog vozača ili obostrana krivnja, i u kojem omjeru, potrebno je utvrditi brzinu kretanja vozila (ovdje to nije bilo moguće učiniti), mogućnost zaustavljanja vozila tužitelja da je vozio dozvoljenom brzinom, mogućnost uočavanja vozila. Tek na temelju tih činjenica mogla bi se donijeti odluka o krivnji jednog od vozača ili obostranoj krivnji i njihovom omjeru".

Sud drugog stupnja odbio je žalbu tužitelja u cijelosti sa slijedećim obrazloženjem: "Kada se predmetni štetni događaj zbio na način da je na raskrižju uređenom semaforom došlo do sudara vozila tužitelja s vozilom osiguranika tuženika, a koja vozila su se kretala različitim cestama (što isključuje mogućnost da bi obojica vozača poštivala pravilo prolaska raskrižja sa upaljenim zelenim svjetlom na semaforu) evidentno je u konkretnom slučaju odgovornost za predmetni štetni događaj valja prosuđivati po osnovi krivnje u smislu čl. 178. st. 1. i st. 2. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 7/96, 112/99, 88/01 - dalje: ZOO). Evidentno je dakle da je jedan od vozača skrivio predmetni štetni događaj. I po ocjeni ovoga suda tužitelj, na kome je bio teret dokaza (čl. 7. st. 1. i čl. 219. st. 1. ZPP) nije uspio dokazati krivnju osiguranika tuženika za predmetni štetni događaj. To jest, tužitelj nije uspio dokazati da bi osiguranik tuženika predmetne zgrade sa svojim vozilom ušao u raskrižje dok je za njegov smjer kretanja bilo upaljeno crveno svjetlo. Ova okolnost ne proizlazi ni iz izvedenih dokaza osim iz iskaza samog tužitelja. No, pravilno prvostupanjski sud zaključuje da samo na iskazu tužitelja (kao osobe zainteresirane za ishod parnice) nije moguće sa sigurnošću graditi zaključak o ponašanju osiguranika tuženika predmetne zgrade".

U trećem slučaju sudovi prvog i drugog stupnja djelomično su usvojili tužbeni zahtjev tužiteljice, a Vrhovni sud Republike Hrvatske odbija reviziju tuženika u dijelu utvrđenog razmjera odgovornosti sa slijedećim obrazloženjem: "Revident nalazi, da je odgovornost za nastalu štetu na strani vozača automobila tužiteljice, koji je u križanje ušao za vrijeme dok je na njegovom pravcu kretanja bilo upaljeno crveno svjetlo. U tom pogledu sud je vezan odlukom krivičnog suda, kojom je vozač automobila tužiteljice proglašen krivim (Ks-531/83), pa otuda i nepostojanje podijeljene odgovornosti. Tužena nadalje nalazi da su dosuđene novčane naknade za nematerijalnu štetu previsoke i neprimjerene, a pogotovo novčana naknada za pretrpljene duševne bolove zbog smanjenja životnih aktivnosti u koju je trebalo uračunati i one novčane iznose koje tužiteljica prima po osnovi tjelesnog oštećenja, a pogrešno je visinu dosuđene novčane rente temeljiti na cjeniku Centra za njegu bolesnika, u čemu tužena i vidi revizijsko opravdanje. Ponovljeni prigovor tužene da na strani njenog osiguranika nema ni djelomične odgovornosti za nastalu štetu i po mišljenju ovog revizijskog suda nije osnovan. U krivičnom postupku, u kojem je bilo jedino sporno pitanje tko je od sudionika u prometu ušao u raskrnicu, kad je na semaforu bilo upaljeno crveno svjetlo, taj sud je na osnovi indicija kao posrednih dokaza utvrdio, da je vozač automobila tužiteljice ušao u raskrnicu u trenutku kad je na semaforu bilo upaljeno crveno svjetlo, zbog čega je proglašen krivim (Ks-531/83). Tom odlukom krivičnog suda parnični sud je vezan u pogledu krivičnog djela i krivične odgovornosti (čl. 12. st. 3. ZPP, "NN", br. 53/91), što ne znači da je u parnici isključena mogućnost raspravljanja i utvrđivanja svih onih činjenica objektivno važnih za odluku o eventualnoj obostranoj krivnji sudionika u prometu (čl. 178. st. 2. ZOO, "NN", br. 53/91), pa je utoliko suprotno tvrdnjama tužene osnovan zaključak sudova, da odluka krivičnog suda nije bila zapreka za utvrđivanje stupnja odgovornosti stranaka za nastalu štetu. Zato, kraj utvrđenja sudova (nalaz i mišljenje Zavoda za vještačenje, kojim je prihvaćeno i mišljenje vještaka prometne struke I.Z., određenih indicija i kazivanja same tužiteljice) proizlazi da je u datoj prometnoj situaciji bilo moguće izbjeći kontakt vozila poduzimanjem u nalazu precizno opisanih radnji (početak kočenja, uočenje automobila, ulaz u raskrnicu kad je na semaforu bilo žuto svjetlo, brzina vožnje ...) pa prigovor tužene o isključivoj odgovornosti

vozača automobila tužiteljice nije osnovan, uslijed čega se utvrđeni razmjer odgovornosti stranaka (50 : 50) ukazuje osnovanim".

U četvrtom slučaju sud prvog stupnja nakon provedenih dokaza – uvida u zapisnik o očevidu, saslušanja svjedoka i tužitelja, uvida u dijagram rada semafora na predmetnom raskrižju – djelomično je usvojio tužbeni zahtjev s obrazloženjem da je "nemoguće utvrditi koja strana je u potpunosti kriva za nastanak štetnog događaja", pa primjenom čl. 178. st. 3. i čl. 192. Zakona o obveznim odnosima utvrđuje da su obje strane odgovorne u jednakim omjerima za nastanak štetnog događaja.

Sud drugog stupnja ukida usvojeni dio prvostupanjske presude sa slijedećim obrazloženjem: "Prvostupanjski sud je pogrešno primijenio i protumačio odredbu čl. 178. st. 3. i 192. st. 1. ZOO. Naime, odredba čl. 178. st. 3. ZOO-a određuje da imaoci vozila u pokretu odgovaraju na jednake dijelove ako nema krivnje nijednog imaoca, što u ovom slučaju nije. Iz zapisnika o očevidu proizlazi da je na raskršću bio semafor koji radi automatski i bio je ispravan. Da je semafor bio neispravan ili da je za oba smjera vožnje oba vozila bilo upaljeno zeleno svjetlo, onda bi se u tom slučaju mogla primijeniti odredba čl. 178. st. 3. ZOO-a. Na ovaj slučaj mora se primijeniti odredba čl. 178. st. 1. i 2. ZOO-a, jer oni odgovaraju po principu krivnje. Da bi se mogla utvrditi isključiva krivnja jednog vozača ili obostrana krivnja, i u kojem omjeru, potrebno je utvrditi brzinu kretanja vozila, mogućnost zaustavljanja vozila tužitelja da je vozio dozvoljenom brzinom, mogućnost uočavanja vozila, te pritom imati u vidu alkoholiziranost vozača vozila tužitelja. Tek na temelju tih činjenica moći će se donijeti odluka o krivnji jednog od vozača ili obostranoj krivnji i njihovom omjeru".

U petom slučaju sud prvog stupnja nakon provedenih dokaza – prometnog vještačenja, saslušanja svjedoka i tužitelja, uvida u dijagram rada semafora na predmetnom raskrižju - usvojio je tužbeni zahtjev s obrazloženjem kako nije utvrđena krivnja niti jednog učesnika prometne nezgode za nastanak nezgode pa je slijedom navedenog utvrdio da je tuženik odgovoran za štetu koju je pretrpio tužitelj na temelju odredbe čl. 178. st. 3. ZOO-a, u omjeru od 50%, te je obvezao tuženika, na osnovi odredbi čl. 195. i čl. 200. ZOO-a, da naknadi tužitelju prouzročenu materijalnu i nematerijalnu štetu.

Sud drugog stupnja odbio je žalbu tuženika u cijelosti sa slijedećim obrazloženjem: "Pravilna je ocjena suda prvog stupnja da parnične stranke prema čl. 178. st. 3. ZOO snose odgovornost za konkretnu štetu na ravne dijelove. U situaciji kada nije dokazana ni nepropisna odnosno nepravilna vožnja pa tako ni krivnja tužitelja, kao niti osiguranika tuženika (baš ničim, unatoč svim provedenim dokazima, nije dokazano da je do nezgode došlo uslijed prolaska bilo kojeg od sudionika kroz crveno svjetlo na semaforu), a kad nema krivnje ni jednog imaoca motornog vozila imaoci odgovaraju za naknadu štete na ravne dijelove ako razlozi pravičnosti ne zahtijevaju što drugo. Kako nadalje, nije dokazano, a niti proizlazi iz navoda tuženika tijekom postupka, da razlozi pravičnosti u konkretnom slučaju zahtijevaju što drugo u smislu čl. 178. st. 3. ZOO, pravilno je zaključio prvostupanjski sud da sudionici odgovaraju na ravne dijelove".

Imajući u vidu gore navedene odluke postavlja se pitanje odnosa oštećenika i štetnika i pravilne primjene pravne norme prilikom čega treba biti vrlo suptilan.

Oštećenikova krivnja stoji u svezi s oštećenikovim ponašanjem, a štetnikova krivnja u svezi sa štetnikovim ponašanjem. Obje navedene krivnje predstavljaju kvalifikaciju oštećujućeg ponašanja s kojim su u svezi te se mogu stupnjevati prema istim mjerilima (obična nepažnja, krajnja nepažnja, namjera). No, između pojmova oštećenika i štetnika postoje razlike koje su ustvari odredile potrebe njihovih zasebnih postojanja.

1. Štetnikova krivnja jedna je od pretpostavki subjektivne odgovornosti za štetu, a oštećenikova krivnja jedna je od pretpostavki za razdiobu štete između štetnika i oštećenika ili za oštećenikovo isključivo snošenje štete.

2. Štetnikova krivnja u funkciji je uspostave obveznopravnog odnosa, a oštećenikova krivnja djeluje u okviru postojećeg obveznopravnog odnosa ili izvan njega.
3. Štetnikova krivnja povezana je s ponašanjem koje predstavlja upad u tuđu pravnu sferu, a oštećenikova krivnja u svezi je s ponašanjem kojim se oštećuju vlastita pravna dobra.
4. Štetnikovo ponašanje koje je u svezi s prouzročenjem štete mora imati protupravni karakter, dok oštećenikovo ponašanje, može, a ne mora biti protupravno.
5. Za štetnikovu krivnju zahtijeva se deliktna sposobnost štetnika, dok oštećenikova krivnja može postojati i bez oštećenikove deliktne sposobnosti⁷¹.

Polazeći od navedenih pojmovnih razlika oštećenika i štetnika valja zastati pred problemom primjene pravne norme.

U prvoj odluci Općinski građanski sud u Zagrebu na temelju provedenih dokaza po svom uvjerenju prihvatio je iskaz tužiteljice, a ne iskaz osiguranika tuženika i svjedoka primjenjujući odredbu čl. 8. Zakona o parničnom postupku⁷² koja glasi: "Koje će činjenice uzeti kao dokazane sud odlučuje prema svom uvjerenju na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, a i na temelju rezultata cjelokupnog postupka." Županijski sud u Zagrebu prihvatio je zaključak suda prvog stupnja.

U drugoj odluci sudovi (Općinski građanski sud u Zagrebu i Županijski sud u Zagrebu) su zauzeli stav kako se iz provedenih dokaza ne može formirati potrebno, dostatno i izvjesno uvjerenje o tvrdnji o postojanju određene relevantne činjenice, no kako tada sud nije ovlašten otkloniti donošenje odluke o osnovanosti zahtjeva (čl. 2. st. 2. ZPP-a), to su sudovi zauzeli stav o postojanju takve činjenice zaključiti primjenom pravila o teretu dokazivanja primjenom odredbe čl. 7. st. 1. i čl. 219. st. 1. ZPP-a.

U trećoj odluci sudovi (Općinski sud u Zagrebu, Županijski sud u Zagrebu i Vrhovni sud Republike Hrvatske) zauzeli su stav kako se iz provedenih dokaza i utvrđenih činjenica radi o obostranoj krivnji sudionika u prometu uslijed čega je utvrđen razmjer odgovornosti osnovan.

U četvrtoj odluci Županijski sud u Zagrebu ukinuo je odluku suda prvog stupnja smatrajući kako je Općinski sud u Zagrebu pogrešno primijenio i protumačio odredbu materijalnog prava iz čl. 179. st. 3. i čl. 192. ZOO/78.

U petoj odluci sud prvog stupnja (Općinski građanski sud u Zagrebu) pošao je od stava kako može formirati potrebno, dostatno i izvjesno uvjerenje o tvrdnji o nepostojanju krivnje nijednog imaoca motornog vozila u pokretu primjenjujući odredbu čl. 178. st. 3. ZOO/78 (ZOO/95 - nijednog vlasnika vozila u pogonu) koji pravni stav je prihvatio i sud drugog stupnja (Županijski sud u Zagrebu).

Navedene odluke su, kada se gledaju izdvojeno, potpuno oprečne.

Autor je načelnog stava kako je kod primjene odredbe čl. 1072. ZOO-a sud usko vezan na konkretan pravni problem i činjenični supstrat.

Prije svega, trebalo bi poći od činjenice kako je zakonodavac zasebno regulirao međusobnu odgovornost vlasnika motornih vozila, odnosno međusobni odštetni zahtjev vlasnika motornih vozila.

⁷¹ I. Kaladić, Je li oštećenikova krivnja istovjetna s krivnjom u građanskopravnom smislu?, Pravo u gospodarstvu, 5/2011., str. 136

⁷² "Narodne novine" br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08 i 123/08 - dalje ZPP

U ovom članku ne radi se, dakle, o potrebi zaštite trećih osoba u odnosu na opasnu stvar (primjena pravila o objektivnoj odgovornosti), već o situaciji kada se međusobna odgovornost vlasnika motornih vozila ocjenjuje prema pravilima subjektivne odgovornosti, odnosno, odgovornosti po osnovi krivnje.

Prema tome, respektirajući pravila o teretu dokazivanja (čl. 7. st. 1. i čl. 219. st. 1. ZPP-a), ali imajući u vidu i poticateljnu ulogu suda kroz naglašeno načelo otvorenog pravosuđenja (čl. 219. st. 2. ZPP-a) valjalo bi primijeniti načelo pretpostavljene krivnje (čl. 1045. st. 1. i 2. ZOO-a), na temelju kojeg načela je teret dokaza na tuženiku da nije kriv, a tek onda na tužitelju, ukoliko prethodno dokaže aktivnu odnosno pasivnu legitimaciju, štetnu radnju, štetu i uzročnu svezu. Valja podsjetiti kako kod pretpostavljene krivnje mislimo na običnu nepažnju, s kojom nepažnjom postupa i onaj koji nije predvidio posljedice svoje radnje iako ih je po zakonu bio dužan predvidjeti. Također, smatramo kako nije neophodno da je štetnik povrijedio neko pravilo građanskog prava, jer kršenje normi iz bilo kojeg pravnog područja može dovesti do štete. Konačno, pažnja koja se traži ne uključuje samo predvidivost i pažnju propisanu pravilima, već također i sve one mjere koje razum nalaže za sprječavanje štetnog događaja.

Smatramo kako nema previše dilema kod primjene stavka 1. i 2. čl. 1072. ZOO-a. Međutim, primjena odredbe čl. 1072. st. 3. ZOO-a je vrlo često, kao je razvidno i iz dijela gore navedenih odluka, prijeporna.

Smatramo kako se prvi dio stavka 3. "ako nema krivnje nijednog" ne može logički i teleološki promatrati odvojeno od nastavka toga stavka "vlasnici odgovaraju na jednake dijelove".

Naime, smatramo kako dio odredbe "ako nema krivnje nijednog" bi valjalo tumačiti isto kao i "ako se krivnja nije mogla utvrditi" pa je nastavak toga stavka logični rezultat navedenog utvrđenja "vlasnici odgovaraju na jednake dijelove", uz nastavak "ako pravičnost ne zahtijeva što drugo".

Sud bi trebao na temelju svih provedenih dokaza jasno utvrditi i zauzeti određeni stav radi li se o "isključivoj krivnji za štetni događaj", "obostranoj krivnji" ili utvrditi "kako nema krivnje" odnosno "kako se krivnja nije mogla utvrditi" pa smatramo kako parnični sud ne može zauzeti stav da zbog nemogućnosti "koje je vozilo prošlo kroz crveno svjetlo i time uzrokovalo prometnu nezgodu" odbije tužbeni zahtjev.

Slijedom navedenog, u slučaju utvrđenja nepostojanja krivnje niti jednog vlasnika vozila, sud bi trebao utvrditi kako na vlasnicima vozila nema krivnje za nastanak štete, ili da nije mogao steći zaključak o postojanju njihovih krivnji.

Rezultat će u oba slučaja biti isti – vlasnici vozila odgovarat će na jednake dijelove, ako razlozi pravičnosti ne zahtijevaju što drugo. Stoga, može se zaključiti kako nema razlike u međusobnoj odgovornosti vlasnika vozila u slučaju kada niti jedan od njih nije kriv za prometnu nezgodu od slučaja kada se njihova krivnja za prometnu nezgodu ne može utvrditi⁷³.

⁷³ Ima li razlike u međusobnoj odgovornosti imatelja (vlasnika) motornih vozila u slučaju kada niti jedan od njih nije kriv za prometnu nezgodu od slučaja kada se njihova krivnja ne može utvrditi, Hrvatska pravna revija, 2006.,

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Područje odštetne odgovornosti nerijetko se odlikuje suprotstavljenim interesima subjekata koji se unutar njega pojavljuju, što se vrlo zorno može vidjeti u primjeni odredbe čl. 1072. ZOO-a.

Koliko je ta odredba značajna vidljivo je iz stava samog zakonodavca koji je taj unutarnji odnos između vlasnika motornih vozila regulirao upravo navedenim člankom u kojem se međusobna odgovornost prosuđuje prema pravilima subjektivne odgovornosti, odnosno odgovornosti po osnovi krivnje.

U ovom sam radu pokušao obraditi pet slučajeva iz sudske prakse kako bi skrenuo pozornost na nejednakost pristupa ovoj zakonskoj odredbi, bez pretenzija, te se nadam da ovaj rad ne predstavlja "držovitu smjelost".

POPIS LITERATURE I PROPISA:

1. Crnić, Ivica; Zakona o obveznim odnosima s opsežnom sudskom praksom, Organizator, Zagreb, 1996.,
2. Crnić, Ivica; Zakona o obveznim odnosima, napomene, komentari, sudska praksa i prilozi, Organizator, Zagreb, 2006.,
3. Crnić, Ivica; Zakona o obveznim odnosima s opsežnom sudskom i prilogom, Organizator, Zagreb, 2010.,
4. Crnić, Ivica; Ćurković, Marijan; Grbin, Ivo; Jakovina, Dražen; Kaladić, Ivan; Klarić, Petar; Momčinović, Hrvoje; Odgovornost za štetu, Inženjerski biro, Zagreb, 2004.,
5. Crnić, Ivica (u suradnji s Jadrankom Matić): Odštetno pravo, Zgombić i partneri d.o.o., Zagreb, 2008.,
6. Gorenc, Vilim; Zakon o obveznim odnosima s komentarom, RRIF, Zagreb, 1998.,
7. Gorenc, Vilim; Komentar Zakona o obveznim odnosima, RRIF, Zagreb, 2005.,
8. Vizner, Boris; Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima, Zagreb, 1978.,
9. Triva, Građansko procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 1983.,
10. Triva, Belajac; Dika, Građansko procesno pravo, Narodne novine, zagreb, 1986.,
11. Jakovina, Dražen; Teret dokazivanja u postupcima za naknadu štete, Zbornik 17. savjetovanja o obradi i likvidaciji automobilskih šteta, 2009.,
12. Kaladić, Ivan; O doprinosu vozača motornog vozila sudaru motornog vozila i vlastitoj šteti, Informator, 2010.,
13. Kaladić, Ivan; Je li oštećenikova krivnja istovjetna s krivnjom u građanskopravnom smislu? Pravo u gospodarstvu, 5/2011.,
14. Kaladić, Ivan; Ima li razlike u međusobnoj odgovornosti imatelja (vlasnika) motornih vozila u slučaju kada niti jedan od njih nije kriv za prometnu nezgodu od slučaja kada se njihova krivnja ne može utvrditi, Hrvatska pravna revija, 2006.,
15. Grbin, Ivo; Odgovornost za štetu po osnovi krivnje, Hrvatska pravna revija, studeni 2004.,
16. PRAVNI LEKSIKON, Hrvatski leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2007.

Zakon o obveznim odnosima "Narodne novine" 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99

Zakon o obveznim odnosima "Narodne novine" 35/05 i 41/08

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu "Narodne novine" 17/94 i 75/09

Baza sudske prakse Općinskog građanskog suda u Zagrebu

www.vsrh.hr

Ksenija Vrkić

**ZASTARA POTRAŽIVANJA S POSEBNIM OSVRTOM NA
ZASTARU NAKNADE ŠTETE PROUZROČENU KAZNENIM DJELOM**

Zastara potraživanja s posebnim osvrtom na zastaru naknade štete prouzročenu kaznenim djelom

Zastara kao institut obveznog prava zauzima posebno mjesto u pravnoj literaturi i sudskoj praksi. Sudska praksa nije našla jedinstven odgovor na niz pitanja koja uključuju prigovor zastare u parnicama koja se vode povodom prava na popravljivanje štete nastale građanskim deliktom, posebice prava na naknadu štete. Glede parnica koje se vode povodom prava na isplatu, a koja proistječu iz ugovornog odnosa, sudska praksa pokazuje dosljednost i u pravilu jedinstven stav. U ovom radu izložiti će se, osim temeljenih odrednica zastare, problematika određivanja roka zastare, početak, tijek i nastupanje zastare, važnost određivanja subjekata kojih se tiče zastara te koji imaju pravo podnositi prigovore u odnosu na zastaru, kao i ovisnost prigovora zastare o pravnom odnosu u kojem se nalaze subjekti na kojih se ima primijeniti zastara. Glede oštećenih kaznenim djelom, posebna pažnja će se posvetiti odredbama kaznenog zakonodavstva koja uređuju zastaru kaznenog progona, a koje neposredno utječu na zastarni rok, sukladno članku 231 Zakona o obveznim odnosima, koji popisuje rok zastare kada je šteta prouzrokovana kaznenim djelom.

1. POJAM I PRETPOSTAVKE ZASTARE

1.1. POJAM ZASTARE

Institut zastare uređen je Zakonom o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08)¹, i to u glavi VII pod nazivom „Prestanak obveza“, odjeljak 4. „Zastara“ (u osnovi članci 214-246), kao općim zakonom (lex generali), te nizom posebnih pravnih akata, u kojima je za određeni pravni odnos, iz materije koji regulira određeni normativni akt, određen poseban rok zastare koji se akt tada primjenjuje kao lex specialis.

Subjektivno pravo je pravno ovlaštenje koje se redovito, osim prava koje izvire iz pravne norme, sastoji i od zahtjeva da ovlaštenik prava u odnosu na obveznika odnosno dužnika iz pravnog odnosa, može pred državnim aparatom, i protiv volje dužnika, tražiti ispunjenje određene obveze.

Pravno ovlaštenje je položaj jednog subjekta, postavljen pravnom normom, da radi ostvarenja svog interesa može (ili u nadležnosti: mora) nešto činiti ili ne činiti, te da ima dvostruku moć prema nekom drugom pravnom subjektu (obvezniku) : prvo, moć da od njega zahtijeva neko

* Croatia osiguranje d.d.

¹ Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08) u nastavku ZOO, članci označeni *italic* odnose se na ZOO iz 1979. godine odnosno 1991. godine (NN 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – dalje ZOO)

činjenje, davanja ili nečinjenje s obzirom na jedan objekt, i drugo, moć da ga tuži pred državnim organom ako ne udovolji zahtjevu.²

Zastara je dakle gubitak zahtjeva zbog nevršenja sadržaja subjektivnog prava kroz zakonom određeno vrijeme.³

Zastara uvijek uzrokuje gubitak zahtjeva, no pravo i dalje ostaje, posljedica se reflektira da se utuživa obveza pretvorila u prirodnu, naturalnu obvezu.

Odredbe o zastari su kogentne prirode, te iste ne dopuštaju odstupanje od propisanih normi. Tako je izričito navedeno u Zakonu o obveznim odnosima (364/1; 218/1) da se pravnim poslom ne može odrediti dulje ili kraće vrijeme zastare, (364/2 ; 218/2) ni da zastarijevanje neće teći za neko vrijeme, (365; 219) ne može se ni odreći od zastare prije nego protekne vrijeme određeno za zastaru.

1.2. PRETPOSTAVKE KOJE UVJETUJU NASTUPANJE ZASTARE

Temeljne pretpostavke koje uvjetuju nastupanje zastare su nepodignuće tužbe i protek određenog vremena.⁴

Osim rečenih pretpostavaka moramo odrediti o kojem se konkretno pravnom odnosu radi, kako bi došli do saznanja koji subjekti mogu uložiti materijalnopравни prigovor zastare, redovito će to biti tuženik – dužnik, suparničari i/ili umiješač. Ukoliko se rečeni prigovor ne podnese u parnici pred sudom prvog stupnja, i to od strane određenih subjekata, bez obzira što je faktično nastupila zastara, ista činjenica neće utjecati na presuđenje u pravnoj stvari, pa čak niti u postupku povodom žalbe, budući se u žalbi prigovor zastare ne može isticati.⁵ Naime, sukladno Noveli Zakona o parničnom postupku (2003. godine) ako stranka nije tijekom prvostupanjskog postupka iznijela prigovor zastare, odnosno neki drugi materijalnopравни ili procesnopравни prigovor koji se odnosi na pitanje na koji prvostupanjski sud ne pazi po službenoj dužnosti, ona taj prigovor ne može istaknuti u žalbi.⁶

Utvrđivanje o kojem se konkretno pravnom odnosu radi, odnosno da li je obveza nastala iz građanskog delikta (izvanugovornog odnosa) ili ugovornog odnosa (ugovora o osiguranju, ugovora o kupoprodaju, itd.) uvjetovati će koji rok treba primijeniti, te koji pravni subjekti mogu isticati taj rok.

Tako će u slučaju prava na popravljavanje štete nastale građanskim deliktom samo određeni pravni subjekti, i to oštećeni (treće osobe u širem smislu)⁷ koji imaju pravo na popravljavanje štete, moći isticati rokove zastare koji se odnose na, između ostalog, i pravo na naknadu štete, pa tako i privilegirani rok zastare naknade štete prouzročenu kaznenim djelom.

² Visković, Nikola: Država i pravo, Birotehnika, 1995, Zagreb

³ Vedriš, Martin; Klarić, Petar: Građansko pravo, Narodne novine d.d., 2004., Zagreb

⁴ Vedriš, Martin; Klarić, Petar: Građansko pravo, Narodne novine d.d., 2004., Zagreb

⁵ Članak 352 Zakona o parničnom postupku (NN 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 84/08, 123/08, 57/11 i 148/11)

⁶ Triva, Siniša; Dika, Mihajlo: Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine, 2004, Zagreb

⁷ U širem smislu misli se na treće osobe kako su to obuhvaćeni Uvjetima za osiguranje od automobilske odgovornosti, za razliku o užeg smisla kako ga navodi Zakon o obveznim odnosima

Na institut zastare, uređen zakonskom terminologijom, naknade štete, neće se moći pozivati subjekti iz pravnog odnosa koji se zasniva na ugovoru, dakle konkretno sukontrahenti ugovornog odnosa (npr. osiguratelj – osiguranik budući obvezi iz tog odnosa u smislu postojanja osiguranja, police i nastanka osiguranog slučaja korespondira pravo na isplatu, osigurnina, a ne pravo na naknadu štete kao jedan segment prava na popravlanje štete).

U odnosu na činjenicu proteka vremena bitno je utvrditi prvi dan – početak računanja roka, a taj trenutak također će ovisiti i o pravnom odnosu iz kojeg proistječe obveza.

Redovito će to biti prvi dan iza dospelosti, a zastara nastupa istekom posljednjeg dana zakonom određenog vremena. No, kod zastare naknade štete uzrokovane kaznenim djelom prvi dan je dan počinjenja kaznenog djela temeljem kojeg je nastala šteta, a zastara nastupa istekom posljednjeg dana zakonom određenog vremena.

2. ROKOVI ZASTARE

2.1. OPĆI I POSEBNI ROKOVI ZASTARE

Jedna od temeljenih činjenica za nastupanje zastare je protek određenog vremena. Rok zastare, kako je naprijed bilo rečeno, uvjetuje pravni odnos na koji se institutu zastare treba primijeniti. Kad zakon izričito primjenjuje na određeni pravni odnos određeni rok, elemente za utvrđivanje početka i kraja istog, onda nema sumnje da će se ta odredba dosljedno primjenjivati, no problem se javlja kad odredba nije dovoljno jasna, precizna, a sudska praksa nije pronašla jedinstveno tumačenje iste.

Rok zastare je zakonom određeno vrijeme nakon kojeg se pravo više ne može prisilnim putem ostvariti.⁸

Opći rok⁹ je pet godina, i primjenjuje se ako zakonom nije određen neki drugi posebni rok zastare (npr. tri godine za naknadu štete, jednu godinu za tražbina naknade za isporuku električne i toplinske energije, plin, vodu ...)

2.2. ROK ZASTARE KOD PRAVA NA POPRAVLJANJE ŠTETE NASTALE GRAĐANSKIM DELIKTOM

2.2.3. ROK ZASTARE KOD TRAŽBINA NAKNADE ŠTETE

Zastara tražbine naknade štete uređena je člankom 230 Zakona o obveznim odnosima, u kojem je propisano da tražbina naknade štete zastarijeva za tri godine, otkad je oštećenik doznao za štetu i za osobu koja je štetu učinila.

Dakle, radi se o pravnom odnosu koji je nastao građanskim deliktom, izvanugovornoj obvezi, u kojoj oštećeni – vjerovnik ima pravo na popravlanje štete, i to naknadom štete.

⁸ Vedriš, Martin; Klarić, Petar: Građansko pravo, Narodne novine d.d., 2004., Zagreb
⁹ (članak 371 ZOO/78, članak 225 ZOO/05)

Štete nastale oštećenjem ili uništenjem imovine – imovinske štete u pravilu vremenski koincidiraju sa štetnim događajem, te se njihov opseg i visina može utvrditi temeljem elemenata koje imamo u trenutku štetnog događaja. No neimovinske štete, kao i imovinske štete nastale uslijed tjelesne ozljede ili narušenja zdravlja, u većini slučajeva se ne mogu utvrditi odmah po nastanku štetnog događaja, već se njihov opseg i visina utvrđuje nakon protoka određenog vremena od dana nastanka štetnog događaja.

Utvrđivanje štete, njenog opsega i visina, u pravilu predstavlja dospijeće obveze.

Sukladno članku 1103. ZOO/05 obveza pravične novčane naknade dospijeva danom podnošenja pisanog zahtjeva ili tužbe, osim ako je šteta nastala nakon toga.

Spomenuli smo da će i početak računanja vremena potrebnog za zastaru biti prvi dan iza dospelosti, a zastara nastupa istekom posljednjeg dana zakonom određenog vremena. Dakle, esencijalno pitanje za utvrđivanje štete i roka zastare predstavlja određivanje dospijeća obveza.

Glede imovinskih šteta, sukladno članku 1086. ZOO/05, obveza naknade štete smatra se dospelom od trenutka nastanka štete.

Objektivni rok zastare naknade štete sukladno članku 230 ZOO/05 iznosi pet godina od kad je šteta nastala. Dakle, otkada je bilo moguće utvrditi opseg i visinu štetu, bez obzira kad je oštećenik doznao za štetu i za osobu koja je štetu učinila.

Tražbina naknade štete nastale povredom ugovorne obveze zastarijeva za vrijeme određeno za zastaru te obveze (članak 230. st. 3. ZOO/05)

U Odluci Županijskog suda u Zadru, presuda poslovnog broja Gž 1298/11, od 07. veljače 2012. godine, u odnosu na dospijeće nastanka štete u smislu spoznaje za opsegom i visinom štete, navodi se kako je štetni događaj nastao 03. ožujka 1991. god., dok je tužba podnijeta 28. veljače 2000.god., a u odnosu na činjenično stanje utvrđeno je, vještačenjem, da je liječenje završeno krajem lipnja 2005. godine, te je u uzročno posljedičnoj vezi s prometnom nezgodom, pa je prigovor zastare u odnosu na neimovinsku štetu neutemeljen (članak 376/1, 230/1 ZOO – zastara tri godine od kada je oštećenik saznao za štetu i osobu koja je štetu učinila).

Dakle, nastanak štete se ne mora poklapati s trenutkom nastanka štetnog događaja, pa se u sudskoj praksi procjenjuje da je trenutak saznanja za štetu:

- za pretrpljene **fizičke bolove** onaj trenutak kad su ti bolovi prestali, a najkasnije kada se završi liječenje i stabilizira tužiteljevo zdravlje, pri čemu trajni fizički bolovi ulaze u naknadu za duševne bolove zbog smanjenja životne aktivnosti,
- za pretrpljeni **strah** je trenutak saznanja kada strah prestane odnosno kada je postalo izvjesno njegovo trajanje i postojanje,
- za pretrpljene duševne boli zbog **naruženosti** kad se utvrdi da se naruženost ne može ukloniti ili umanjiti,
- za **smanjenje životne aktivnosti** kad je završilo liječenje i stabilizirano oštećenikovo zdravlje¹⁰.

Za napomenuti je, da rečeni vidovi štete po ZOO/79, po novom ZOO/05 odnosno po objektivnoj koncepciji povrede prava osobnosti predstavljaju kriterije za određivanje štete, a

¹⁰ Odluka Vrh. Suda Revr 40/04, od 02.rujna 2004.g.

nikako pojedini vid štete. No, i u tom kontekstu i te kako utječu na utvrđivanje dospijeća štete, pa će se i prilikom određivanja početak zastarnog roka morati uzimati u obzir.

2.2.4. ZASTARA POVREMENIH TRAŽBINA I ZASTARA SAMOG PRAVA

Zastara povremenih tražbina uređena je člankom 226 Zakona o obveznim odnosima, a propisuje da ista zastarijevaju protekom tri godine od dospelosti svakog pojedinog davanja. Rečeno se pretežito odnosi na štete koje su nastale u slučaju tjelesne ozljede ili narušenja zdravlja (članak 1095 ZOO/5).¹¹

U nastavku ZOO određuje člankom 227 da pravo iz kojeg proistječu povremene tražbine zastarijevaju za pet godina, računajući od dospelosti najstarije neispunjene tražbine. Kad zastari pravo iz kojeg proistječu povremene tražbine, vjerovnik gubi pravo ne samo da zahtijeva buduća povremena davanja nego i povremena davanja koja su dospjela prije te zastare.

Tako u presudi Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Rev 1156/00, od 15. lipnja 2003. godine, zahtjev glede naknade štete za tuđu pomoć i njegu, te izgublenu zaradu su zastarjeli zbog protoka zastarnog roka od tri godine (čl.372 /1; 226 ZOO), budući naknada za tuđu pomoć i njega, te za izgublenu zaradu predstavljaju povremena potraživanja.

3. ZASTARA NAKNADE ŠTETE PROUZROČENE KAZNENIM DJELOM

3.1. NAKNADA ŠTETE PROUZROČENE KAZNENIM DJELOM

Članak 231 Zakona o obveznim odnosima opisuje kada je šteta prouzrokovana kaznenim djelom, a za kazneni progon je predviđen dulji rok zastare, zahtjev za naknadu štete prema odgovornoj osobi zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastaru kaznenog progona.

Kazneni postupak uređen je Zakonom o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11), dok je pitanje zastare, pojam i rokovi koji se primjenjuju za rečeni institut, a koji ovise o kaznenopravnoj sankciji propisanoj za određeno kazneno djelo, regulirano Kaznenim zakonom (110/97, 27/98, 50/00,129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11) odnosno Kaznenim zakonom (NN 125 /11 – stupa na snagu 01.01.2013. godine)¹².

¹¹ Čl. 1095 ZOO 1) Tko drugome nanese tjelesnu ozljedu ili mu naruši zdravlje, dužan je naknaditi mu troškove liječenja i druge potrebne troškove s tim u vezi, a i zaradu izgublenu zbog nesposobnosti za rad za vrijeme liječenja.2) Ako ozlijeđeni zbog potpune ili djelomične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane, ili su mogućnosti njegova daljnjeg razvijanja i napredovanja uništene ili umanjene, odgovorna osoba dužna je plaćati ozlijeđenom određenu novčanu rentu, kao naknadu za štetu.

¹² Kad se spominje u radu citirani Zakon uvijek će se posebno označiti brojem NN 125/11

Zakon o kaznenom postupku propisuje da sud po službenoj dužnosti pazi na nastup zastare, te ako utvrdi da je ona nastupila, dužan je obustaviti kazneni postupak, odbaciti optužni prijedlog ili presudom odbiti optužbu.

Učinak zastare kaznenog progona je višestruk, osim utjecaja na zastaru naknade štete, isključuje kažnjivost, onemogućuje progon za kažnjivu radnju odnosno uvjetuje prestanak ovlasti nadležnih tijela na kazneni progon. Osim zastare kaznenog progona Kazneni zakon razlikuje i zastaru izvršenja kaznene sankcije koja isključuje mogućnost izvršenja pravomoćne sankcije nakon protoka određenog vremena.¹³

Glede kaznenog progona nužno je ukazati da Kazneni zakon razlikuje relativni i apsolutni rok zastare kaznenog progona.

Relativna zastara nastupa pod pretpostavkom da ne dođe do prekida zastare niti do obustave zastare, kad protekne određeno vrijeme od počinjenja kaznenog djela, a apsolutna, bez obzira na prekid ili obustavu, kad protekne dvostruko zakonom određeno vrijeme.

Kaznenim zakonom (NN 110/97, 27/98, 50/00,129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11) zastara kaznenog progona uređena je člankom 19 i 20. Propisano je da kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske, osim u taksativno nabrojenim slučajevima, ne može se pokrenuti kad protekne određeno vrijeme od počinjenja kaznenog djela, i to: dvadeset i pet godina za kazneno djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora, petnaest godina za kazneno djelo s propisanom kaznom težom od deset godina zatvora, deset godina za kazneno djelo s propisanom kaznom težom od pet godina zatvora, pet godina za kazneno djelo s propisanom kaznom težom od tri godine zatvora, tri godine za kazneno djelo s propisanom kaznom težom od jedne godine zatvora, dvije godine za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili samo s novčanom kaznom. Ako je za kazneno djelo propisano više kazni, zastara se određuje prema najtežoj od propisanih kazni za to djelo.

Početak računanja roka predstavlja dan počinjenja kaznenog djela. Kazneni zakon (NN 125/11) proširuje početak računanja roka i to na način da ako je posljedica koja je obilježje kaznenog djela nastupila kasnije, zastara počinje teći od tog trenutka, čl. 82. st.1. Kaznenog zakona (NN 125/11). Rečenom odredbom se rješava sporno pitanje u sudskoj praksi glede produljenog i trajnog kaznenog djela.

Institut zastare kaznenog progona uređen je u glavi sedam Kaznenog zakona (NN 125/11), a obuhvaća članak 81 – 82. Članak 81 KZ-a određuje kada kazneni progon zastarijeva, pa tako zakon određuje 40 godina za djela za koja se može izreći kazna dugotrajnog zatvora i kazna zatvora u trajanju dužem od 15 godina, 25 godina za djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju dužem od 10 godina, 20 godina za djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju dužem od 5 godina, 15 godina za djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju dužem od 3 godine, 10 godina za djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju dužem od jedne godine i 6 godina za ostala djela.

U gore rečenom članku Kaznenog zakona (125/11) određeno je da određena kaznena djela ne zastarijevaju sukladno Ustavu Republike Hrvatske ili međunarodnom pravu, te da se produžuje rok zastare za dvije godine, ako je prije protoka rokova predviđenih za zastaru donesena prvostupanjska presuda, zastara progona produljuje se za dvije godine.

Članak 82. KZ (NN 125/11) govori o tijeku kaznenog progona, pa tako zastara progona počinje teći danom kad je djelo počinjeno. Ako posljedica koja je obilježje kaznenog djela nastupi kasnije, zastara počinje teći od tog trenutka.

¹³ S. Katušić-Jergović: Zastara; Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 13, broj 2/2006, str. 523-549.

Zakonski rok određen za zastaru kaznenog progona završava istekom posljednjeg dana zakonom određenog vremena predviđenu za zastaru kaznenog progona.

3. 2. UVJETI ZA PRIMJENU PRIVILEGIRANOG ROKA ZASTARE

Uvjeti glede privilegiranog roka zastare tiču se u prvom redu činjenice da je kazneni postupak pokrenut i da je okončan osuđujućom kaznenom presudom, i to protiv osobe koja u građanskom pravu ima svojstvo štetnika, u odnosu na oštećenu osobu koju neposredno pogađa kazneno djelo štetnika.

Svojstva koja imaju subjekti određenog pravnog odnosa moraju se strogo odrediti u slučaju primjene privilegiranog roka. Pa će subjekt, koji se poziva na privilegirani rok zastare, da bi ostvario pravo na isti, redovito biti oštećeni u kaznenom postupku, odnosno tužitelj u parničnom postupku, kojem je neposredno šteta nastala kaznenim djelom.

Postavljanje imovinskopravnog zahtjeva također predstavlja bitnu činjenicu glede primjene privilegiranog roka. Naime, ako kazneni postupak ne završi osuđujućom presudom podnošenje imovinskopravnog zahtjeva smatra se podnošenje tužbom, koja transformacija, ako je učinjena tijekom općeg ili posebnog zastarnog roka, utječe na prekid zastare.

Da bi primijenili privilegirani rok zastare, uvjet je kako smo u uvodu istakli, da je pravomoćna osuđujuća kaznena presuda izrečena protiv štetnika, kao subjekta, u smislu građanskog prava, koji čini jednu od pretpostavki izvanugovorne obveze odgovornosti za štetu (subjekti: štetnik i oštećeni; štetna radnja, šteta, uzročna veza, protupravnost).

Da li je šteta uzrokovana kaznenim djelom parnični sud ovlašten je utvrđivati samo u slučaju kad su postojale određene procesne smetnje npr. smrt počinitelja, nesposobnost za rasuđivanje itd. Tada sud utvrđuje da li je šteta počinjena radnjama koja sadrže biće kaznenog djela.

Članak 12 Zakona o parničnom postupku ¹⁴, navodi da kad odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugo nadležno tijelo (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima nije drugačije određeno. Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravni učinak samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno. U stavku drugom, istog članka, propisuje da je sud u parničnom postupku u pogledu postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti počinitelja vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim.

Kazneni postupak vodi se protiv štetnika iz građanskopravnog odnosa odgovornosti za štetu, dok je oštećeni građanskim deliktom ujedno oštećen i kaznenim djelom.

Oštećeni kaznenim djelom aktivno je legitimiran glede prejudicijelnog pitanja, odnosno pokretanja imovinskopravnog zahtjeva u adhezijskom postupku, te tužbe u parničnom postupku. Parnični sud je sukladno članku 12 ZPP vezan u odnosu na postojanje kaznenog djela te odgovornosti počinitelja – štetnika, i to samo ukoliko postoji osuđujuća presuda.

U tom pravcu govori presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Gzz -86/84, od 29.01.1985. godine, navodeći da krivični postupak sam za sebe, pa ni njegov pravomoćni završetak

¹⁴ Zakon o parničnom postupku (NN 53/91,91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88705, 84/08, 123/08, 57/11).

donošenjem osuđujuće presude protiv štetnika, ne dovodi do prekida zastarijevanja potraživanja s naslova štete, jer se krivični postupak ne vodi radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarivanja tog potraživanja, osim ako je oštećeni u tom postupku postavio imovinskopravni zahtjev.

Pravomoćna osuđujuća presuda kaznenog suda u parničnom postupku, ako je podnesen imovinskopravni zahtjev, ima značaj prethodnog pitanja.

Podnošenje imovinskopravnog zahtjeva u adhezijskom postupku utječe i na subjektivne granice pravomoćnosti sudske odluke, pa tako *res iudicata facit ius inter partes*.

Dakle, ako nisu zadovoljeni gore navedeni uvjeti u odnosu na subjekte pravnog odnosa, imovinskopravni zahtjev glede prejudicijelnog pitanja, te postojanje osuđujuće pravomoćne presude protiv štetnika, koji je ujedno štetnik i u građanskom odnosu, ne možemo primijeniti rok određen odredbom članka 231 Zakona o obveznim odnosima glede štete prouzrokovane kaznenim djelom.

Ukoliko svi gore spomenuti uvjeti egzistiraju, tada zahtjev za naknadu štete prema odgovornoj osobi zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastaru kaznenog progona.

4. ROKOVI ZASTARE KOD UGOVORA O OSIGURANJU

Rokovi zastare kod ugovora o osiguranju regulirani su člankom 234 Zakona o obveznim odnosima, a primjenjuju se, kako naslov govori, na pravne odnose koje proistječu iz ugovora o osiguranju. Kao se radi o odredbi koja je smještena u opći dio Zakona o obveznim odnosima, osim materije koje regulira citirani Zakon u posebnom dijelu pod nazivom Ugovor o osiguranju, može se protezati i na odredbe koje se odnose na ugovor o osiguranju, a koje odredbe su smještene u druge posebne zakone koji se bave materijom osiguranja kao npr. Zakon o mirovinskom osiguranju, Zakon o zdravstvenom osiguranju itd., ako pitanje roka zastare koji se ima primijeniti na konkretni pravni odnos nije uređeno posebnim zakonom, a opći zakon nije izričito isključio primjenu i na te pravne odnose.

Zakon o obveznim odnosima u posebnom dijelu regulira ugovor o osiguranju, i to počev od članka 921 do 989. Rečeni članci u osnovi se odnose na ugovore o osiguranju imovine, odgovornosti te ugovore o osiguranje osoba.

Članak 234 Zakona navodi da tražbine ugovaratelja osiguranja, odnosno treće osobe iz ugovora o osiguranju života zastarijevaju za pet godina (subjektivni rok) odnosno za deset godina (objektivni rok), a iz ostalih ugovora o osiguranju za tri godine (subjektivni rok) odnosno za pet godina (objektivni rok).

Primjena subjektivnog roka ovisi o saznanju zainteresirane osobe za osigurani slučaj, s tim da je teret dokaza da nije znala da se osigurani slučaj dogodio na zainteresiranoj osobi.

Početak tijeka roka je prvi dan poslije protoka kalendarske godine u kojoj je potraživanje nastalo.

Tražbine osiguratelja iz ugovora o osiguranju zastarijevaju za 3 godine (čl. 234/3 ZOO).

U ulozi osiguratelja koji ima određenu tražbinu iz ugovora o osiguranju mogu se naći osim društva za osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje itd.

Isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguratelja, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade, sva osiguranikova prava prema osobi, koja je po bilo kojoj osnovi odgovorna za štetu. Osiguratelj ima pravo regresa prema osobi odgovornoj za štetu koja nije njen osiguranik ili društvu za osiguranje kod kojeg je odgovorna osoba osigurana od odgovornosti. Pravo subrogacije je derivativno pravo, opseg i visina potraživanja osiguratelja limitirana su opsegom i visiom odštete.¹⁵

Isplatom naknade, odnosno stupanjem u položaj oštećenog, pravo na popravljjanje štete transformirano je u pravo na isplatu.

Ukoliko oštećena osoba nije putem *actio directa* tužila osiguratelja već je u slučaju osiguranja odgovornosti trećega, oštećena osoba zahtijevala naknadu od osiguranika ili je dobije od njega, zastara osiguranikova zahtjeva prema osiguratelju počinje od dana kad je oštećena osoba tražila sudskim putem naknadu od osiguranika, odnosno kad joj je osiguranik naknadio štetu.¹⁶ Neposredni zahtjev treće oštećene osobe prema osiguratelju zastarijeva za isto vrijeme za koje zastarijeva njegov zahtjev prema osiguraniku odgovornom za štetu.¹⁷ Dakle, radi se o upućivanju na odredbe Zakona o obveznim odnosima koje govore o zastari naknade štete odnosno općenito o odgovornosti za štetu, pri čemu se položaj osiguratelja, u odnosu na zastarni rok, izjednačuje s položajem osiguranika.

Međutim, podnošenjem tužbe protiv štetnika, ne prekida se zastarijevanje u odnosu na osiguravatelja odgovornog za naknadu štetu po osnovi osiguranja od odgovornosti za štetu nanесenu trećim osobama motornim vozilom.

Tužena /osiguravatelj/ po osnovi osiguranja od odgovornosti za štetu nanесenu trećim osobama odgovara solidarno s osiguranikom /štetnikom/, a podnošenjem tužbe protiv jednog solidarnog dužnika zastarijevanje se ne prekida prema ostalim solidarnim dužnicima, već ono za njih teče i može se navršiti / čl. 422 st.1 ZOO. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 220/85, od 22.07.1987.

Glede zastare tražbine koja pripada osiguratelju prema trećoj osobi odgovornoj za nastupanje osiguranog slučaja, dakle imamo pravo na isplatu od strane osiguratelja budući je na osiguratelja prešlo subrogacijsko pravo, zastara počinje teći kad i zastara tražbine osiguranika prema toj osobi i navršava se u istom roku.¹⁸

5. ZAKLJUČAK

Nastup zastare uzrokuje gubitak zahtjeva odnosno mogućnost da se putem državnog aparata prisilno zaštiti određeno subjektivno pravo.

Kako se radi o institutu kojim se kažnjava određena pasivnost ovlaštenika subjektivnog prava, i to na način da se gubi privilegij zahtijevati zaštitu subjektivnog prava putem državnog aparata,

¹⁵ Ćurković, M., Pravo regresa (subrogacije) osiguratelja, Godišnjak 7, Organizator, Zagreb

¹⁶ Čl. 234 st. 4 ZOO

¹⁷ Čl. 234 st. 5 ZOO

¹⁸ Čl. 234 st. 6 ZOO

imperativne norme kojima je zastara regulirana moraju se primjenjivati dosljedno, sustavno, uzimajući u obzir sve norme, materijalnopravne i procesnopravne, kojima se rečeni institut implementira u određeni pravni odnos.

Da bi primijenili privilegirani rok zastare moramo paziti da su svi uvjeti potrebni za primjenu zastarnog roka ispunjeni. U prvom redu uvjet u odnosu na svojstva koja moraju imati subjekti. Oštećena osobe kaznenim djelom mora postaviti imovinski zahtjev u adhezijском postupku, i to protiv štetnika odnosno počinitelja kaznenog djela. Moramo voditi računa o propisima kaznenog zakonodavstva koji propisuju rok zastare kaznenog progona, te da je kazneni progon okončan pravomoćnom osuđujućom presudom protiv štetnika.

Da bi primijenili zastarni rok na određeni pravni odnos moramo strogo voditi računa da li je odnos nastao temeljem izvanugovorne ili ugovorne obveze, a sve to budući postoji znatne razlike u samom roku zastare, danu od kad se računa početak zastare, tijekom te danu nastupanja zastare.

Literatura:

Knjige:

Triva, Siniša; Dika, Mihajalo: Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine d.d., 2004, Zagreb
Vedriš, Martin; Klarić, Petar: Građansko pravo, Narodne novine d.d., 2004., Zagreb
Visković, Nikola: Država i pravo, Birotehnika, 1995, Zagreb

Članci:

Ćurković, M., Pravo regresa (subrogacije) osiguratelja, Godišnjak7, Organizator, Zagreb
S. Katušić-Jergović: Zastara; Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 13, broj 2/2006, str. 523-549.

Zakoni:

Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08)
Zakon o obveznim odnosima iz 1979. godine odnosno 1991. godine (NN 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99)
Zakon o parničnom postupku (NN 53/91,91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 84/08, 123/08, 57/11 i 148/11)
Zakonom o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11)
Kazneni zakon (NN 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11)
Kazneni zakon (NN 125 /11)

Boris Orlović

SIGURNOST U HRVATSKOM CESTOVNOM PROMETU

Boris Orlović*

Sigurnost u hrvatskom cestovnom prometu

Slide 1

**MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
RAVNATELJSTVO POLICIJE
ODJEL ZA SIGURNOST CESTOVNOG PROMETA**

**SIGURNOST
U
CESTOVNOM PROMETU
2010 / 2011
i
I. – IV. mj. 2012.**

* Ministarstvo unutarnjih poslova, Odjel za sigurnost cestovnog prometa

KARAKTERISTIČNI BROJČANI POKAZATELJI O PROMETNIM NESREĆAMA U 2010. I 2011. GODINI

	Usporedba '10. i '11.g.			
	2010.	2011.	razlika	%
PROMETNE NESREĆE				
U K U P N O	44 396	42 443	-1 953	-4,4%
S NASTRADALIMA	13 274	13 228	- 46	-0,3%
- s poginulima	402	385	- 17	-4,2%
- s ozlijeđenima	12 872	12 843	- 29	-0,2%
S MATERIJALNOM ŠETOM	31 122	29 215	-1 907	-6,1%
NASTRAĐALE OSOBE				
U K U P N O	18 765	18 483	- 282	-1,5%
POGINULO	426	418	- 8	-1,9%
OZLIJEĐENO	18 339	18 065	- 274	-1,5%
- teško	3 184	3 409	225	7,1%
- lako	15 155	14 656	- 499	-3,3%

smanjenje broja prometnih nesreća s poginulima za 4,2 %
smanjenje broja prometnih nesreća s ozlijeđenim osobama za 0,2 %
smanjenje broja prometnih nesreća s materijalnom štetom za 6,1 %

smanjenje broja poginulih za 8 ili 1,9 %
povećanje broja teško ozlijeđenih za 225 ili 7,1 %
smanjenje broja lako ozlijeđenih za 499 ili 3,3 %

NAPOMENA: Od ukupnog broja smrtno stradalih sudionika prometnih nesreća, njih 262 (62,7%) preminulo je na mjestu nesreće, 35 (8,4%) pri prijevozu do zdravstvene ustanove, a 121 (28,9%) u razdoblju od 30 dana od prometne nesreće.

POGINULI SUDIONICI U PROMETNIM NESREĆAMA PREMA VRSTI VOZILA I SVOJSTVU USPOREDBA 2010. I 2011. GODINE				
SVOJSTVO SUDIONIKA	VRSTA VOZILA	2010.	2011.	+/- '11/'10 %
VOZAČ	moped	15	9	-40,0%
	motocikl	41	70	70,7%
	motorni tricikl	0	0	-
	laki četverocikl	0	0	-
	četverocikl	4	0	-100,0%
	osobni automobil	133	149	12,0%
	teretni automobil	8	9	12,5%
	autobus	0	0	-
	traktor	5	4	-20,0%
	bicikl	27	29	7,4%
ostala vozila	0	0	-	
UKUPNO		233	270	15,9%
PUTNIK	moped	0	1	-
	motocikl	10	5	-50,0%
	motorni tricikl	0	0	-
	laki četverocikl	0	0	-
	četverocikl	0	0	-
	osobni automobil	72	66	-8,3%
	teretni automobil	1	3	200,0%
	autobus	0	0	-
	traktor	3	2	-33,3%
	bicikl	1	0	-100,0%
ostala vozila	1	0	-100,0%	
UKUPNO		88	77	-12,5%
PJEŠAK		105	71	-32,4%
SVEUKUPNO		426	418	-1,9%

Zabilježeno je:

- povećanje smrtnog stradavanja vozača motocikla, osobnih i teretnih automobila te bicikala
- povećanje poginulih putnika na mopedima i u teretnim automobilima
- smanjenje broja poginulih putnika u i na svim ostalim vrstama vozila
- veliko smanjenje stradavanja pješaka

Stradavanja u prometnim nesrećama prema vrstama prometnih nesreća u 2010. i 2011. godini

VRSTE NESREĆA	STRADAVANJA														
	poginuli			TTO			LTO			ukupno ozlijeđeni			ukupno nastradali		
	'10.	'11.	'11/'10. %	'10.	'11.	'11/'10. %	'10.	'11.	'11/'10. %	'10.	'11.	'11/'10. %	'10.	'11.	'11/'10. %
Iz suprotnih smjerova	75	82	9,3%	501	566	13,0%	2.473	2.391	-3,3%	2.974	2.957	-0,6%	3.049	3.039	-0,3%
Bočni	25	31	24,0%	457	455	-0,4%	3.410	3.217	-5,7%	3.867	3.672	-5,0%	3.892	3.703	-4,9%
Pri usporodnoj vožnji	1	3	200,0%	21	28	33,3%	205	229	11,7%	226	257	13,7%	227	260	14,5%
Pri vožnji u slijedu	27	19	-29,6%	193	183	-5,2%	2.905	2.616	-9,9%	3.098	2.799	-9,7%	3.125	2.818	-9,8%
Pri vožnji unazad	1	0	-100,0%	9	13	44,4%	91	91	0,0%	100	104	4,0%	101	104	3,0%
Udar vozila u parkirano vozilo	1	5	400,0%	27	25	-7,4%	169	188	11,2%	196	213	8,7%	197	218	10,7%
Slijetanje vozila s ceste	137	153	11,7%	900	1.016	12,9%	3.126	3.092	-1,1%	4.026	4.108	2,0%	4.163	4.261	2,4%
Nalet na biciklistu	20	19	-5,0%	115	144	25,2%	306	369	20,6%	421	513	21,9%	441	532	20,6%
Nalet na pješaka	96	65	-32,3%	560	533	-4,8%	1.255	1.210	-3,6%	1.815	1.743	-4,0%	1.911	1.808	-5,4%
Nalet na mototicki ili moped	6	7	16,7%	75	57	-24,0%	178	200	12,4%	253	257	1,6%	259	264	1,9%
Sudar s vlakom	6	9	50,0%	6	6	0,0%	13	15	15,4%	19	21	10,5%	25	30	20,0%
Ostalo	16	6	-62,5%	220	246	11,8%	582	654	12,4%	802	900	12,2%	818	906	10,8%
Udar vozila u objekt na cesti	5	2	-60,0%	26	34	30,8%	147	77	-47,6%	173	111	-35,8%	178	113	-36,5%
Udar vozila u objekt kraj ceste	10	15	50,0%	64	91	42,2%	238	257	8,0%	302	348	15,2%	312	363	16,3%
Nalet na životinju (ukupno)	0	2	-	10	12	20,0%	57	50	-12,3%	67	62	-7,5%	67	64	-4,5%
Nalet na domaću životinju	0	2	-	5	9	80,0%	37	30	-18,9%	42	39	-7,1%	42	41	-2,4%
Nalet na divlju životinju	0	0	-	2	3	50,0%	18	19	5,6%	20	22	10,0%	20	22	10,0%
Nalet na picu	0	0	-	3	0	-100,0%	2	1	-50,0%	5	1	-80,0%	5	1	-80,0%
UKUPNO	426	418	-1,9%	3.184	3.409	7,1%	15.155	14.656	-3,3%	18.339	18.065	-1,5%	18.765	18.483	-1,5%

Najviše osoba je smrtno stradalo prilikom slijetanja vozila s ceste 153 ili 36,6%, kod sudara vozila iz suprotnih smjerova 82 ili 19,6%, prilikom naleta na pješake 65 ili 15,5%, bočnih sudara 31 ili 7,4%, itd.

Stradavanja u prometnim nesrećama prema okolnostima koje su im prethodile u 2010. i 2011. godini

OKOLNOSTI KOJE SU PRETHODILE PROMETNIM NESREĆAMA	STRADAVANJA														
	poginuli			TTO			LTO			ukupno ozlijeđeni			ukupno nastradali		
	'10.	'11.	'11/'10. %	'10.	'11.	'11/'10. %	'10.	'11.	'11/'10. %	'10.	'11.	'11/'10. %	'10.	'11.	'11/'10. %
Nepropropisna brzina	26	28	7,7%	203	141	-30,5%	719	504	-29,9%	922	645	-30,0%	948	673	-29,0%
Brzina neprimjerna uvjetima	187	192	2,7%	1.175	1.328	13,0%	5.040	4.795	-4,9%	6.215	6.123	-1,5%	6.402	6.315	-1,4%
Vožnja na neodgovarajuću udaljenost	13	9	-30,8%	98	99	1,0%	1.456	1.308	-10,2%	1.554	1.407	-9,5%	1.567	1.416	-9,6%
Zakašnjenje uočavanje opasnosti	2	1	-50,0%	29	14	-51,7%	62	92	48,4%	91	106	16,5%	93	107	15,1%
Nepropropisno pretjecanje	21	12	-42,9%	107	108	0,9%	459	463	0,9%	566	571	0,9%	587	583	-0,7%
Nepropropisno obilaženje	3	2	-33,3%	29	32	10,3%	113	94	-16,8%	142	126	-11,3%	145	128	-11,7%
Nepropropisno uključivanje u promet	3	9	200,0%	108	130	20,4%	699	641	-8,3%	807	771	-4,5%	810	780	-3,7%
Nepropropisno skretanje	8	12	0,0%	123	125	1,6%	616	622	1,0%	739	747	1,1%	747	759	1,6%
Nepoštivanje prednosti prolaska	21	25	19,0%	388	391	0,8%	2.613	2.663	1,9%	3.001	3.054	1,8%	3.022	3.079	1,9%
Nepoštivanje svjetlosnog znaka	8	10	25,0%	65	49	-24,6%	363	363	0,0%	428	412	-3,7%	436	422	-3,2%
Pogreške-propusti pješaka	20	12	-40,0%	134	167	24,6%	332	342	3,0%	466	509	9,2%	486	521	7,2%
Ostale okolnosti	114	106	-7,0%	725	825	13,8%	2.683	2.769	3,2%	3.408	3.594	5,5%	3.522	3.700	5,1%
UKUPNO	426	418	-1,9%	3.184	3.409	7,1%	15.155	14.656	-3,3%	18.339	18.065	-1,5%	18.765	18.483	-1,5%

Najviše osoba je smrtno stradalo zbog nepropisne i neprimjerno brzine 220 ili 52,6%, nepoštivanja prednosti prolaska 25 ili 6,0%, nepropisnog skretanja, nepropisnog pretjecanja i pogrešaka pješaka po 12 ili 2,9%, itd.

ALKOHOLIZIRANI VOZAČI U PROMETNIM NESREĆAMA (USPOREDBA 2010. I 2011. GODINE)

PROMETNE NESREĆE KOJE SU SKRIVILI ALKOHOLIZIRANI VOZAČI	2010.	2011.	2011./2010. +/- %	Udjel u broju svih nesreća i stradanja	
				2010.	2011.
s poginulim osobama	125	106	-15,2	31,1%	27,5%
s ozlijeđenim osobama	2392	2376	-0,7	18,6%	18,5%
s materijalnom štetom	3476	3144	-9,6	11,2%	10,8%
UKUPNO	5993	5626	-6,1	13,5%	13,3%
POSLEDJICE ZA SVE SUDIONIKE U NESREĆAMA KOJE SU SKRIVILI ALKOHOLIZIRANI VOZAČI	2010.	2011.	2011./2010. +/- %	2010.	2011.
poginuli	130	112	-13,8	30,5%	26,8%
teško ozlijeđeni	766	788	2,9	24,1%	23,1%
lako ozlijeđeni	2808	2718	-3,2	18,5%	18,5%
UKUPNO	3704	3618	-2,3	19,7%	19,6%
POSLEDJICE ZA ALKOHOLIZIRANE VOZAČE U NESREĆAMA KOJE SU SKRIVILI	2010.	2011.	2011./2010. +/- %	2010.	2011.
poginuli	69	61	-11,6	29,6%	22,6%
teško ozlijeđeni	417	465	11,5	22,5%	22,2%
lako ozlijeđeni	1207	1231	2,0	13,4%	13,9%
UKUPNO	1693	1757	3,8	15,3%	15,6%

Vidljivo je:

- smanjenje broja prometnih nesreća s poginulima za 15,2%
- smanjenje broja prometnih nesreća s ozlijeđenima za 0,7%
- smanjenje broja poginulih za 13,8%
- povećanje broja teško ozlijeđenih za 2,9%
- smanjenje broja lako ozlijeđenih za 3,2%

NAPOMENA: smanjeni su svi udjeli, osim udjela lako ozlijeđenih alkoholiziranih vozača i lako ozlijeđenih svih drugih sudionika u nesrećama koje su skrivili alkoholizirani vozači

KARAKTERISTIČNI BROJČANI POKAZATELJI O PROMETNIM NESREĆAMA KOJE SU SKRIVILI **MLADI VOZAČI** U 2010. I 2011. GODINI

	2010.	2011.	Usporedba '10. i '11.g.		Udjel u broju svih nesreća i stradanja	
			razlika	%	2010.	2011.
PROMETNE NESREĆE						
U K U P N O	6 744	6 200	- 544	-8,1%	15,2%	14,6%
S NASTRADALIMA	2 463	2 418	- 45	-1,8%	18,6%	18,3%
- s poginulima	56	78	22	39,3%	13,9%	20,3%
- s ozlijeđenima	2 407	2 340	- 67	-2,8%	18,7%	18,2%
S MATERIJALNOM ŠTETOM	4 281	3 782	- 499	-11,7%	13,8%	12,9%
NASTRADELE OSOBE						
U K U P N O	3 761	3 671	- 90	-2,4%	20,0%	19,9%
POGINULO	67	89	22	32,8%	15,7%	21,3%
OZLIJEĐENO	3 694	3 582	- 112	-3,0%	20,1%	19,8%
- teško	590	632	42	7,1%	18,5%	18,5%
- lako	3 104	2 950	- 154	-5,0%	20,5%	20,1%

Vidljivo je:

- povećanje broja nesreća s poginulima za 39,3%
- smanjenje broja nesreća s ozlijeđenima za 2,8%
- povećanje broja poginulih za 32,8%
- povećanje broja teško ozlijeđenih za 7,1 %
- smanjenje broja lako ozlijeđenih za 5,0%

NAPOMENA: povećan je udjel u broju nesreća s poginulima te udjel u broju poginulih osoba

Pregled broja prometnih nesreća i stradanja sudionika **po državljanstvima** u 2011. godini

Država	Prometne nesreće po državljanstvima*				Stradanja				
	s poginulim osobama	s ozlijeđenim osobama	s materijalnom štetom	ukupno nesreća	poginuli	ozlijeđeni			ukupno nastradalih
						TTO	LTO	ukupno ozlijeđenih	
Austrija	2	118	311	431	1	26	58	84	85
Belgija	0	9	36	45	0	1	7	8	8
BIH	9	223	712	944	4	33	131	164	168
Česka	2	51	184	237	1	9	33	42	43
Francuska	0	36	108	144	0	5	19	24	24
Italija	3	109	315	427	2	21	60	81	83
Mađarska	1	41	178	220	1	10	17	27	28
Nizozemska	0	27	82	109	0	6	25	31	31
Njemačka	3	216	697	916	1	48	129	177	178
Poljska	1	53	167	221	1	8	29	37	38
Rusija	1	14	67	82	0	3	6	9	9
Slovačka	0	27	105	132	0	4	19	23	23
Slovenija	7	190	660	857	6	41	92	133	139
Švedska	0	11	33	44	0	4	7	11	11
Švicarska	0	25	70	95	0	8	14	22	22
Srbija	2	68	234	304	0	11	32	43	43
Makedonija	1	12	65	78	3	0	9	9	12
Crna Gora	0	11	27	38	0	0	9	9	9
Ostale države	5	569	4 414	4 988	2	58	137	195	197
UKUPNO STRANCI	37	1 810	8 465	10 312	22	296	833	1 129	1 151
Državljeni RH	370	12 365	25 349	38 084	396	3 113	13 823	16 936	17 332
UKUPNO					418	3 409	14 656	18 065	18 483
UDJEL STRANACA					5,3%	8,7%	5,7%	6,2%	6,2%

*Državljanstvo nije atribut prometne nesreće nego sudionika, pa zbog toga u jednoj nesreći može biti više sudionika raznih državljanstava. Na primjer: U jednoj nesreći sudjelovali su austrijski, njemački i hrvatski državljani. Ta je nesreća u tablici priložena svim trima zemljama, odn. državljanstvima pa se brojačano vodi kao tri nesreće. Zbog toga u tablici nema ukupnog broja u dijelu koji se odnosi na nesreće.

PROMETNI PREKRŠAJI* (BEZ PROMETNIH NESREĆA) USPOREDBA 2010. I 2011. GODINE

PROMETNI PREKRŠAJI	2010.	UDJEL** %	2011.	UDJEL** %	+/- 2011./2010.
BRZINA					
U NASELJU - UKUPNO	153.605	74,1%	167.740	74,6%	9,2%
> 50 km/h veća od dozvoljene	768	0,4%	875	0,4%	13,9%
30-50 km/h veća od dozvoljene	10.294	5,0%	13.081	5,8%	27,1%
20-30 km/h veća od dozvoljene	39.328	14,6%	35.061	15,6%	-15,6%
10-20 km/h veća od dozvoljene	81.340	39,2%	90.822	40,4%	11,7%
< 10 km/h veća od dozvoljene	30.875	14,9%	27.907	12,4%	-9,6%
VAN NASELJA - UKUPNO	53.166	25,6%	56.735	25,2%	-6,7%
> 50 km/h veća od dozvoljene	1.741	0,8%	2.263	1,0%	29,9%
30-50 km/h veća od dozvoljene	13.883	6,7%	15.733	7,0%	13,3%
10-30 km/h veća od dozvoljene	37.539	18,1%	38.737	17,2%	-3,2%
LIMIT VOZILO	583	0,3%	402	0,2%	-31,0%
UKUPNO BRZINA	207.354	27,8%	224.883	29,2%	8,5%
CRVENO SVJETLO	7.324	1,0%	7.913	1,0%	8,0%
NEPROPISNNO PRETJECANJE I OBLAZENJE	6.473	0,9%	5.397	0,7%	-16,6%
NEPOSTIVANJE PREDNOSTI PROLASKA	945	0,1%	930	0,1%	-1,6%
NEPROPISNNO MIMOLAZENJE	128	0,0%	79	0,0%	-38,3%
NEUSTUPANJE PREDNOSTI PIJESACIMA	7.383	1,0%	8.413	1,1%	14,0%
ALKOHOL					
do 0,50 g/kg	969	2,8%	467	1,2%	-52,6%
od 0,51 do 1,00 g/kg	12.867	36,0%	14.905	38,0%	15,8%
od 1,01 do 1,50 g/kg	10.536	29,5%	11.440	29,2%	8,6%
više od 1,50 g/kg ili droga	9.911	27,7%	10.074	25,7%	-1,6%
vozač bicikla ili zaprežnog vozila	1.449	4,1%	2.341	6,0%	61,6%
nepodvrgavanje ispitivanju alkoholiziranosti/riječničkom pregledu	2.757	7,7%	2.523	6,4%	-8,5%
UKUPNO ALKOHOL	35.749	4,8%	39.227	5,1%	9,7%
NEPROPISNNO PARKIRANJE	74.380	10,0%	76.067	9,9%	-2,3%
NEPR. SKRETANJE, OKRETANJE I VOŽNJA UNATRAG	5.342	0,7%	5.031	0,7%	-5,8%
VOŽNJA BEZ POLOŽENOG VOZAČKOG ISPITA	15.273	2,0%	14.026	1,8%	-8,2%
STRANA I SMJER KRETANJA	4.489	0,6%	4.421	0,6%	-1,5%
TEHNIČKI NEISPRAVNO VOZILO	11.164	1,5%	11.832	1,5%	6,0%
VOŽNJA BEZ SVJETALA	11.893	1,6%	14.041	1,8%	18,1%
NEREGISTRIRANA I TEHNIČKI NEPREGLEDANA VOZILA	23.740	3,2%	23.818	3,1%	0,3%
PODUKA BEZ INSTRUKTORSKOG ISPITA	18	0,0%	14	0,0%	-22,2%
PREKRŠAJI PIJESAKA U PROMETU	8.572	1,1%	10.505	1,4%	22,6%
SIGURNOSNI POJAS	76.514	10,3%	82.044	10,7%	7,2%
ZASTITNA KACIGA					
motocikli i mopedi	11.009	98,5%	11.840	99,3%	7,5%
bicikli	170	1,5%	89	0,7%	-47,6%
UKUPNO ZASTITNA KACIGA	11.179	1,5%	11.929	1,5%	6,7%
NEPOSTIVANJE PROMETNIH ZNAKOVA	76.350	10,2%	71.563	9,3%	-6,3%
UPRAVLJANJE VOZILOM KADA JE VOZAČKA DOZVOLA ODUZETA I/ILI POD ZASTITNOM MEROVOM ZABRANE UPRAVLJANJA	2.441	0,3%	1.715	0,2%	-29,7%
KORISTENJE MOBILNEGA TELEFONA ZA VRIJEME VOŽNJE	19.852	2,7%	22.137	2,9%	11,5%
OSTALI PREKRŠAJI	136.891	18,3%	131.213	17,0%	-4,1%
UKUPNO	746.211	100,0%	769.721	100,0%	3,2%

* Podaci dobijeni od IS MUP-a

** ERVENO i LJUBIČASTO - UDJELI U UKUPNOM BROJU PREKRŠAJA
ŽUTO - UDJELI U POJEDINIM GRUPAMA PREKRŠAJA (BRZINA, ALKOHOL, KACIGA)

Prekršaji:

- povećan je broj ukupnog postupanja za 3,2%
- zabilježen je veći broj postupanja prema prekršiteljima prometnih propisa zbog kojih dolazi do najtežih stradanja u prometnim nesrećama (brzina, alkohol, kaciga, pojas, itd.)
- zabilježen je i pozitivan pomak u smislu povećanja udjela postupanja prema počiniteljima najtežih prekršaja

KARAKTERISTIČNI BROJČANI POKAZATELJI O PROMETNIM NESREĆAMA u četiri mjeseca 2011. i 2012. godine

Usporedba '11. i '12.g.				
	2011.	2012.	razlika	%
PROMETNE NESREĆE				
U K U P N O	12 075	10 393	-1 682	-13,9%
S NASTRADALIMA	3 514	2 989	- 525	-14,9%
- s poginulima	109	78	- 31	-28,4%
- s ozlijeđenima	3 405	2 911	- 494	-14,5%
S MATERIJALNOM ŠTETOM	8 561	7 404	-1 157	-13,5%
NASTRADELE OSOBE				
U K U P N O	4 900	4 218	- 682	-13,9%
POGINULO	118	82	- 36	-30,5%
OZLIJEĐENO	4 782	4 136	- 646	-13,5%
- teško	864	748	- 116	-13,4%
- lako	3 918	3 388	- 530	-13,5%

smanjenje broja prometnih nesreća s poginulima za 28,4 %
 smanjenje broja prometnih nesreća s ozlijeđenim osobama za 14,5 %
 smanjenje broja prometnih nesreća s materijalnom štetom za 13,5 %

smanjenje broja poginulih za 36 ili 30,5 %
 smanjenje broja teško ozlijeđenih za 116 ili 13,4 %
 smanjenje broja lako ozlijeđenih za 530 ili 13,5 %

I u prva četiri mjeseca 2012. godine
nastavljeni su pozitivni trendovi (iz 2009. 2010. i 2011. godine)

smanjenja

broja prometnih nesreća i stradanja u njima.

NEREGISTRIRANA I TEHNIČKI NEPREGLEDANA VOZILA PREMA POLICIJSKIM UPRAVAMA (više od 30 dana)

NEREGISTRIRANA I TEHNIČKI NEPREGLEDANA VOZILA PO POLICIJSKIM UPRAVAMA (više od 30 dana)												nereg.	3.4.2012	%		
POLICIJSKA UPRAVA	broj vozila	5.4.2009		7.5.09	promjena	nerregistri- rana	5.7.2009	05.01.10	03.03.2010	3.10.11	3.11.11	%	03.02.12	sada	*	
<i>Bjelovarsko-Bilogor.</i>	55442	2995	-9%	3099	3%	6%	3154	2344	1939	1404	1334	-5%	1167	2,1%	1161	-1%
<i>Brodsko-posavska</i>	57993	6170	-3%	6169	0%	11%	5853	4602	4136	1878	1825	-3%	1693	2,9%	1685	0%
<i>Dubrovačko-neretv.</i>	56177	3417	-10%	3474	2%	6%	3910	2924	2759	2763	2724	-1%	2608	4,6%	2584	-1%
<i>Istarska</i>	130559	13325	1%	13279	0%	10%	12760	9764	9106	5194	5167	-1%	5011	3,8%	5002	0%
<i>Karlovačka</i>	56992	2874	-3%	2929	2%	5%	3042	2239	1855	900	902	0%	816	1,4%	848	4%
<i>Koprivničko-križev.</i>	54779	2395	-4%	2600	9%	5%	2788	2316	2106	1330	1329	0%	1240	2,3%	1273	3%
<i>Krapinsko-zagorska</i>	56297	2792	-5%	2841	2%	5%	2983	2552	2339	1766	1706	-3%	1609	2,9%	1629	1%
<i>Ličko-senjska</i>	19870	757	-8%	637	-16%	3%	525	489	478	454	481	6%	456	2,3%	463	2%
<i>Međimurska</i>	52693	2481	-1%	2430	-2%	5%	2367	1897	1793	1326	1303	-2%	1125	2,1%	930	-17%
<i>Oseječko-baranjska</i>	115101	8082	-1%	8171	1%	7%	8565	8095	7815	7573	7524	-1%	7360	6,4%	7347	0%
<i>Požeško-slavonska</i>	31380	1384	0%	1444	4%	5%	1479	1303	1223	815	844	4%	819	2,6%	838	2%
<i>Primorsko-goranska</i>	158102	14529	-1%	14533	0%	9%	14661	13811	13377	11409	11338	-1%	11399	7,2%	11431	0%
<i>Sisačko-moslavačka</i>	68834	3597	-1%	3720	3%	5%	3957	3287	2806	1747	1748	0%	1693	2,5%	1710	1%
<i>Splitško-dalmatinska</i>	206335	31762	-1%	31728	0%	15%	31917	29842	28477	25587	25115	-2%	24731	12,0%	24629	0%
<i>Šibensko-kninska</i>	47332	5057	0%	5105	1%	11%	5154	4123	4081	1662	1634	-2%	1660	3,5%	1613	-3%
<i>Varaždinska</i>	80942	4231	-10%	4105	-3%	5%	4283	4194	4063	2660	2614	-2%	2056	2,5%	2026	-1%
<i>Virovitičko-podrav.</i>	34754	1410	2%	1389	-1%	4%	1311	980	829	693	686	-1%	649	1,9%	645	-1%
<i>Vukovarsko-srijem.</i>	61579	6093	-3%	6274	3%	10%	6279	4895	4382	1428	1410	-1%	1353	2,2%	1334	-1%
<i>Zadarska</i>	69720	10248	-1%	10293	0%	15%	10657	7891	7574	4362	4373	0%	4225	6,1%	4139	-2%
<i>Zagrebačka</i>	535055	79 972	-2%	78319	-2%	15%	77077	72850	70812	67094	66998	0%	65911	12,3%	65508	-1%
UKUPNO	1 949 936	203 571	-2%	202539	-1%	10%	202722	180398	171950	142045	141055	-1%	137581	7,1%	136795	-1%

Broj poduzetih mjera	2008	2009	2010	2011	*2012	
ZSPC-a	po čl. 238	39102	29009	25781	25979	6034
ZSPC-a	po čl. 250	14208	44471	46361	45240	8358
ZOOP(Zakon o osiguranju)	čl.65 i 66			9846	10928	2097
Ukupno	53310	73480	81988	84158		

* postotak u odnosu na predh. kolonu (drugi mjesec)
* do 23.4.2012. god - podaci

**MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
RAVNATELJSTVO POLICIJE
UPRAVA POLICIJE
Odjel za sigurnost cestovnog prometa**

**SUSTAV ZA AUTOMATSKO PREPOZNAVANJE
REGISTRACIJSKIH PLOČICA**

ANPR

Slide 14

Automatsko prepoznavanje registarskih pločica – ANPR (eng. *Automatic number plate recognition*) je vrlo praktičan primjer iz područja digitalne obradbe slike. Takvi sustavi već se duže vrijeme koriste u nekim zemljama, primjerice na ulazima na parkiralište, neke dijelove grada, na naplatnim kućicama autocesta ili općenito za nadzor vozila na cestama.

Izgled vozila za Automatsko Prepoznavanje Registarskih Pločica

Slide 15

ANPR se smatra jednim od najvećih tehnoloških iskoraka u policijskoj primjeni još od pojave radiokomunikacije 50-ih godina i očekuje se da će ANPR sistemi postati standardna oprema svih novijih patrolnih vozila.

Prikaz prednje i bočne kamere na vozilu

Slide 16

Postupak se sastoji od dva dijela. Prvi dio pronalazi samu registarsku oznaku na slici, a drugi dio se bavi pronalaženjem i prepoznavanjem znakova.

Prikaz stražnje i bočne kamere na vozilu

Slide 17

Kvaliteta snimljene fotografije osobito dolazi do izražaja kada se u sustavu koristi software kojim se slika analizira i vrši njeno prepoznavanje.

Prikaz softwera koji vrši prepoznavanje i obradu slike

Alfanumeričke informacije šalju se u bazu podataka MUP-a RH za naknadno analiziranje, uspoređivanje ili se koriste za aktivaciju određenih radnji.

	A	B	C	D	E	G	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
951	2.2.2012. 16:40:03	FALSE	ZG95770K	hr	90	Strabnja Color										
952	2.2.2012. 16:40:08	FALSE	ZG06021	CHE	7	Strabnja Color										
953	2.2.2012. 16:40:36	FALSE	Z0829280	hr	83	Strabnja Color										
	2.2.2012. 16:40:38	FALSE	Z08434AP	hr	85	Strabnja Color										

Prikaz obradenih podataka nakon očitavanja registracijske pločice

Goran Pejić

TEHNIČKA ISPRAVNOST VOZILA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Tehnička ispravnost vozila u Republici Hrvatskoj

Slide 1

CENTAR ZA VOZILA HRVATSKE

Za sigurnije ceste i čistiji okoliš

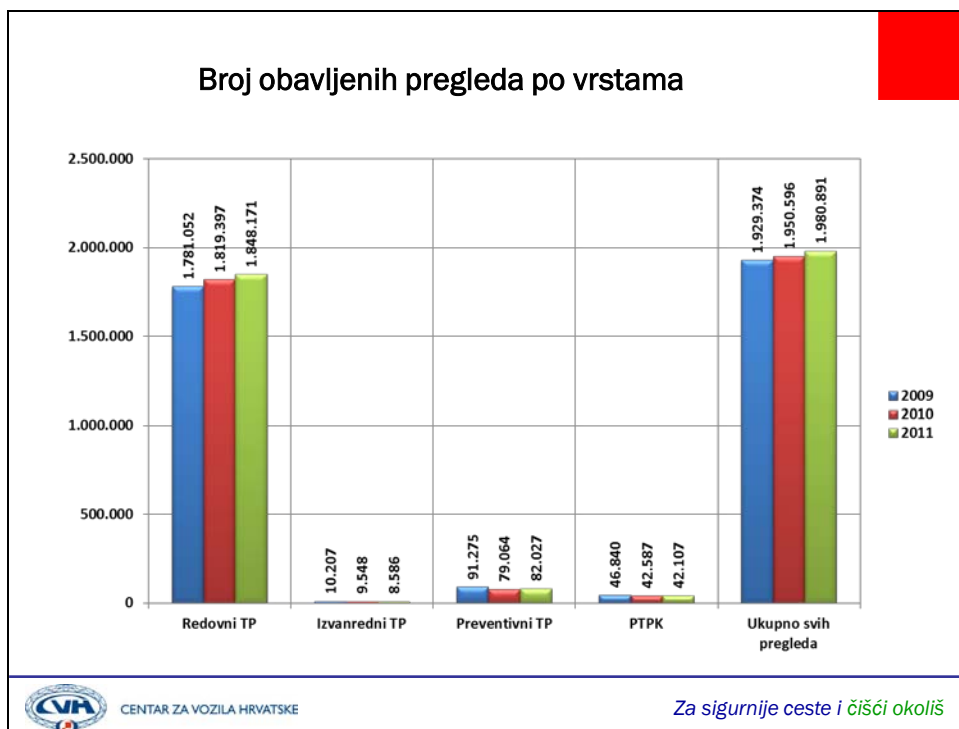
Tehnička ispravnost vozila u Republici Hrvatskoj

mr.sc. Goran Pejić, dipl. Ing.

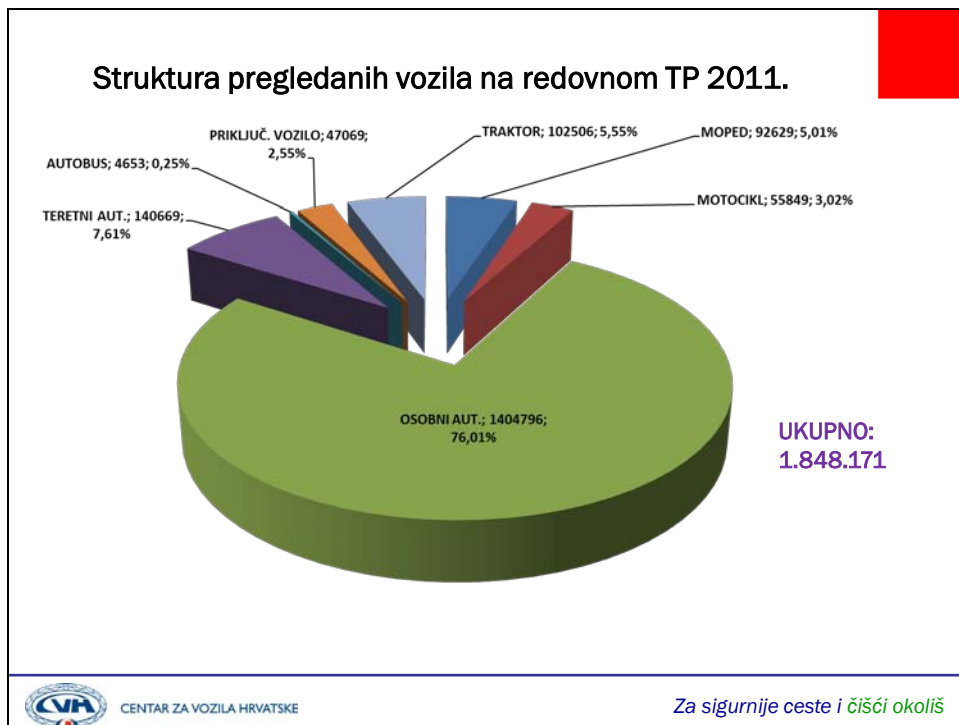
20. Savjetovanje o obradi i likvidaciji automobilskih šteta

* Centar za vozila Hrvatske

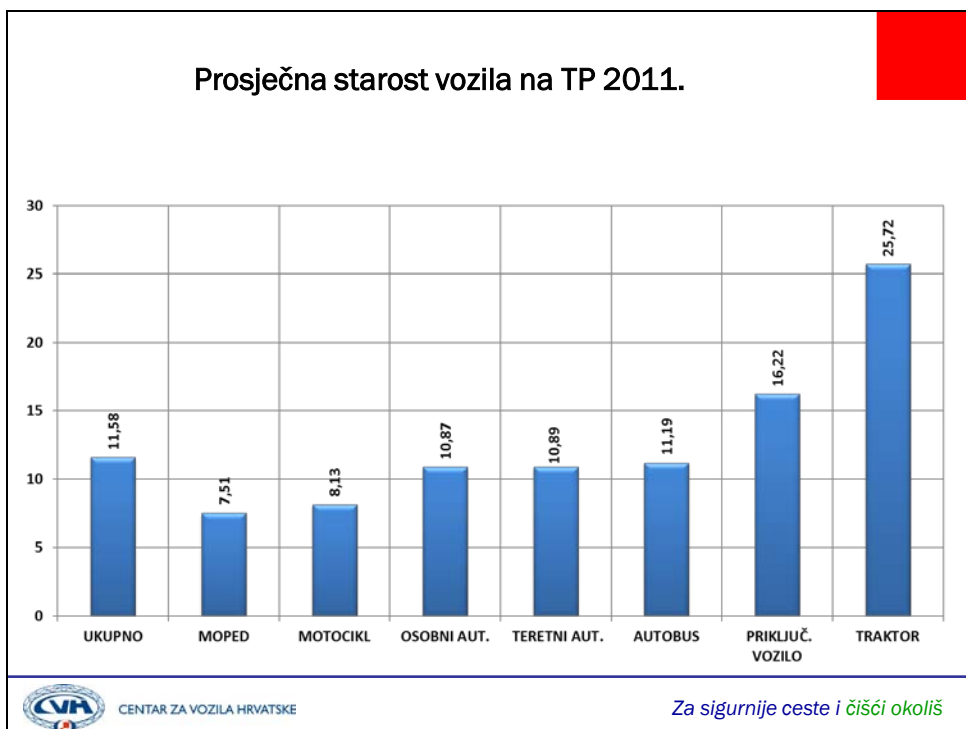
Slide 2

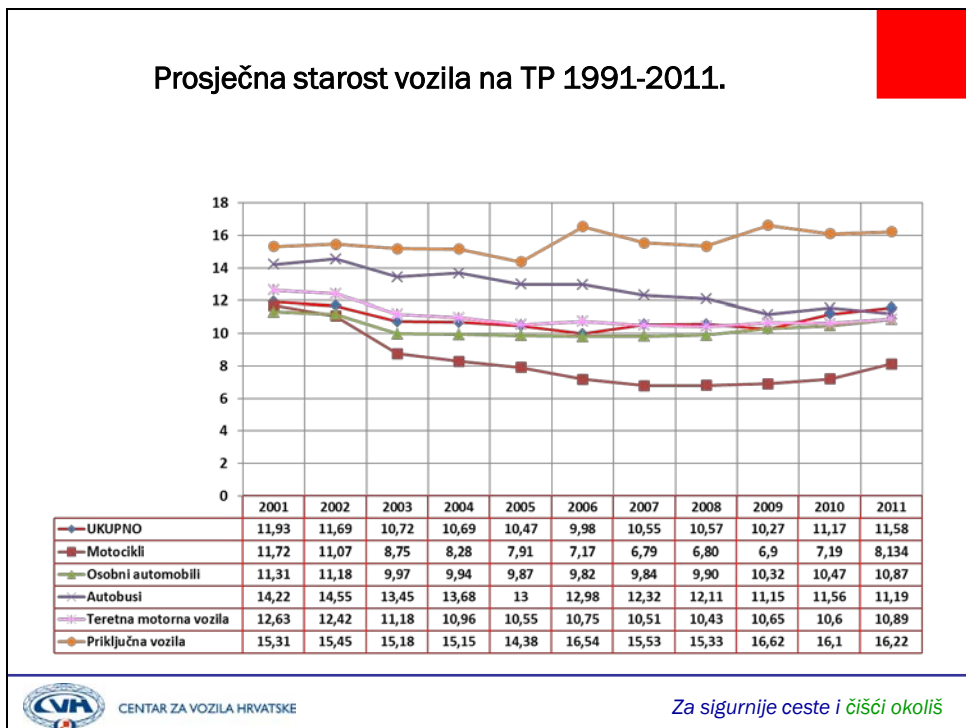
Slide 3

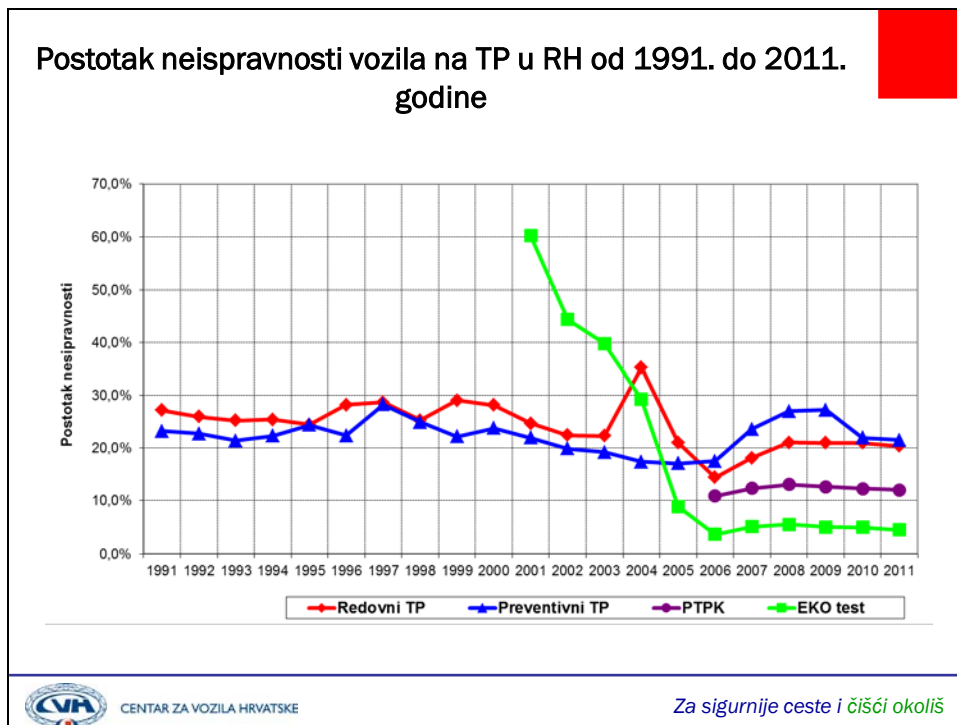
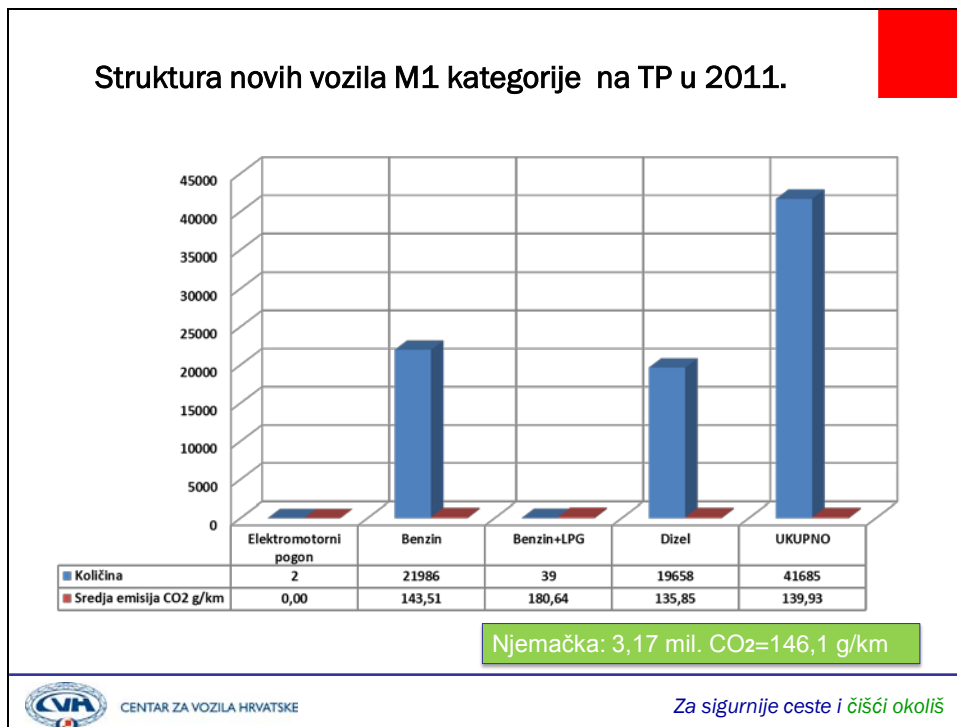

Slide 4

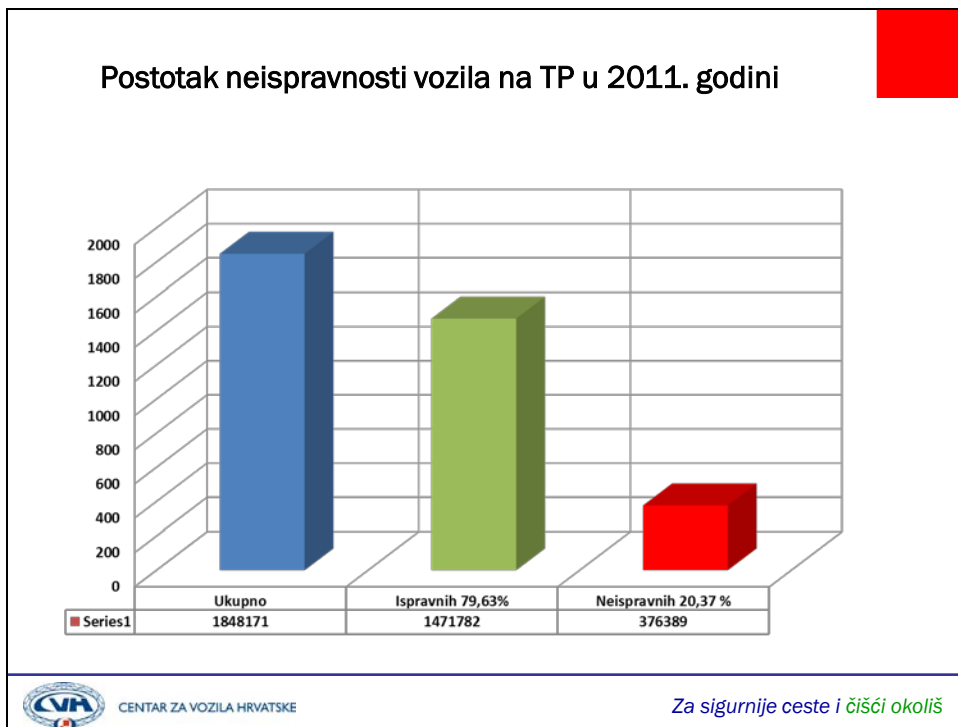

Slide 5

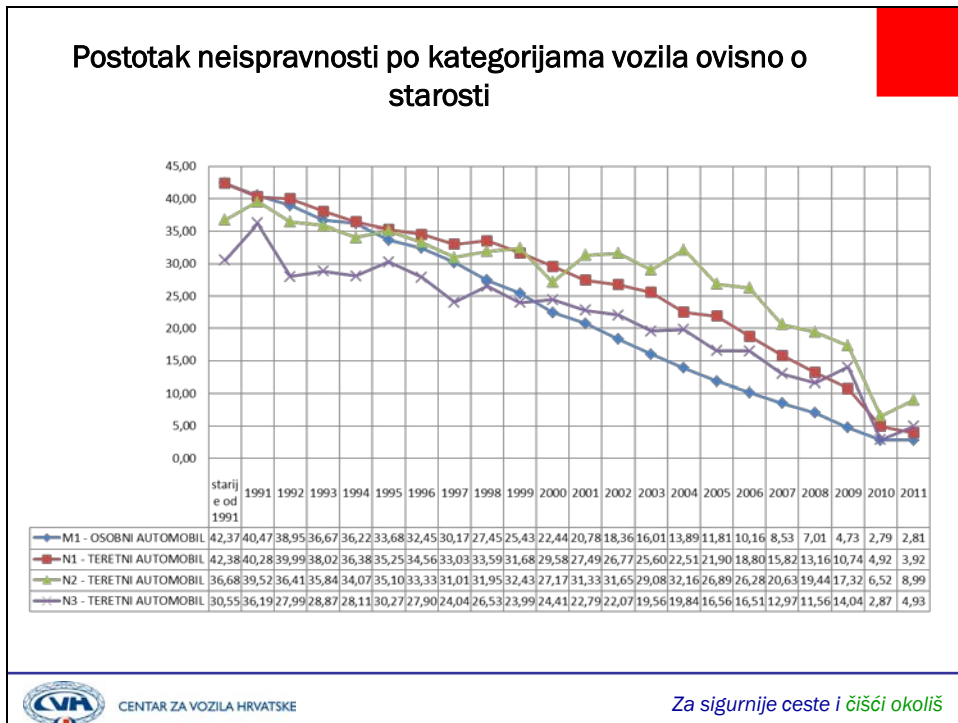

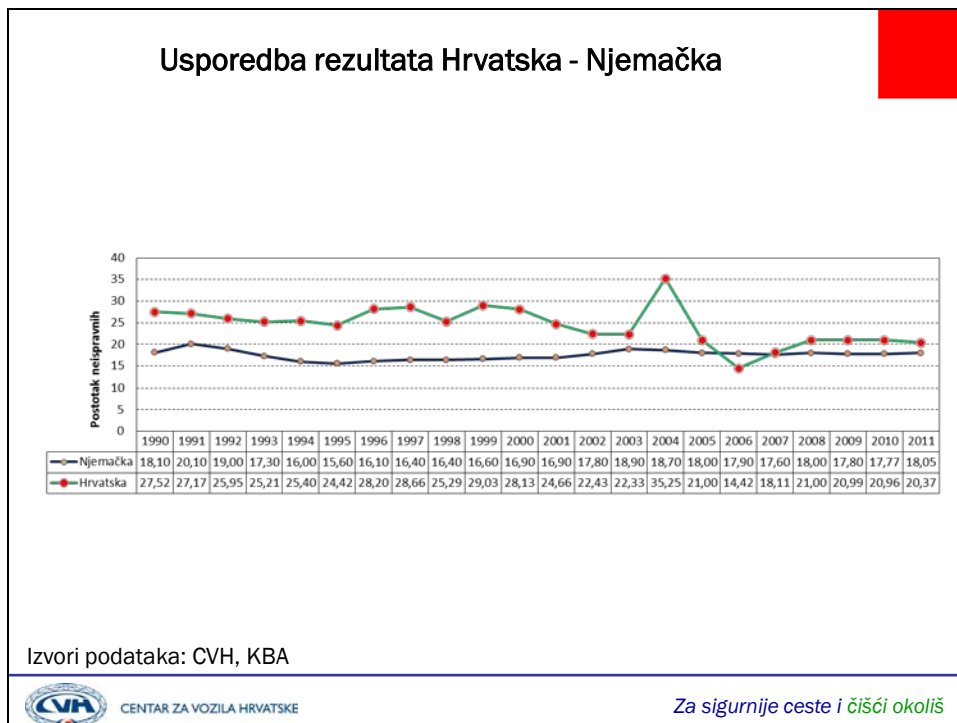
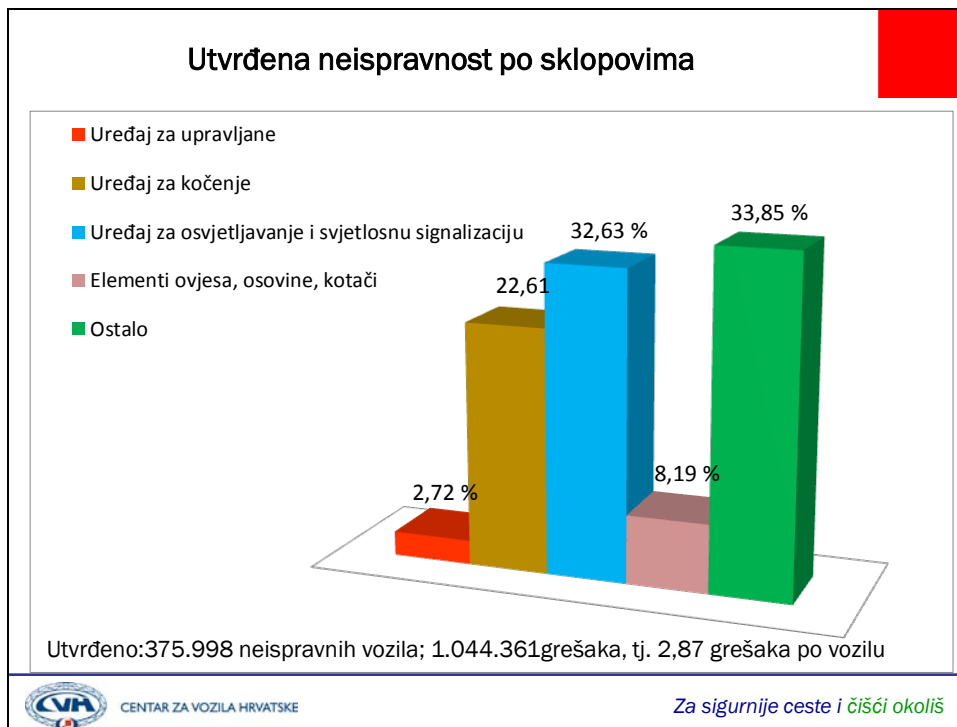

Slide 8

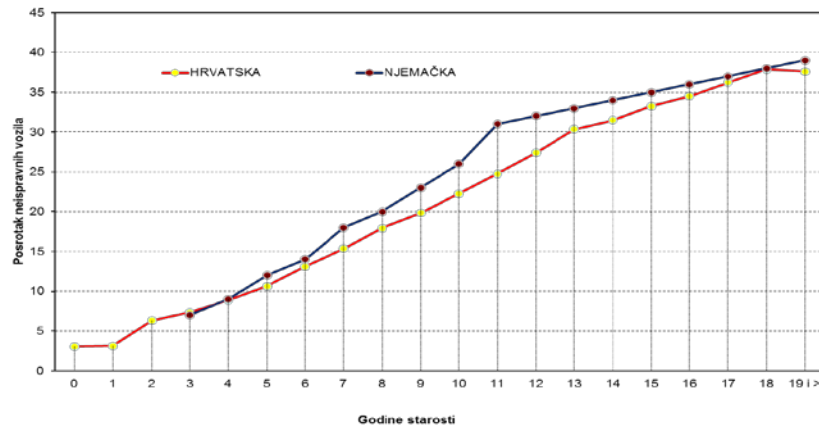

Slide 9

Usporedba rezultata Hrvatska - Njemačka

Izvori podataka: CVH, KBA

CENTAR ZA VOZILA HRVATSKE

Za sigurnije ceste i čistiji okoliš

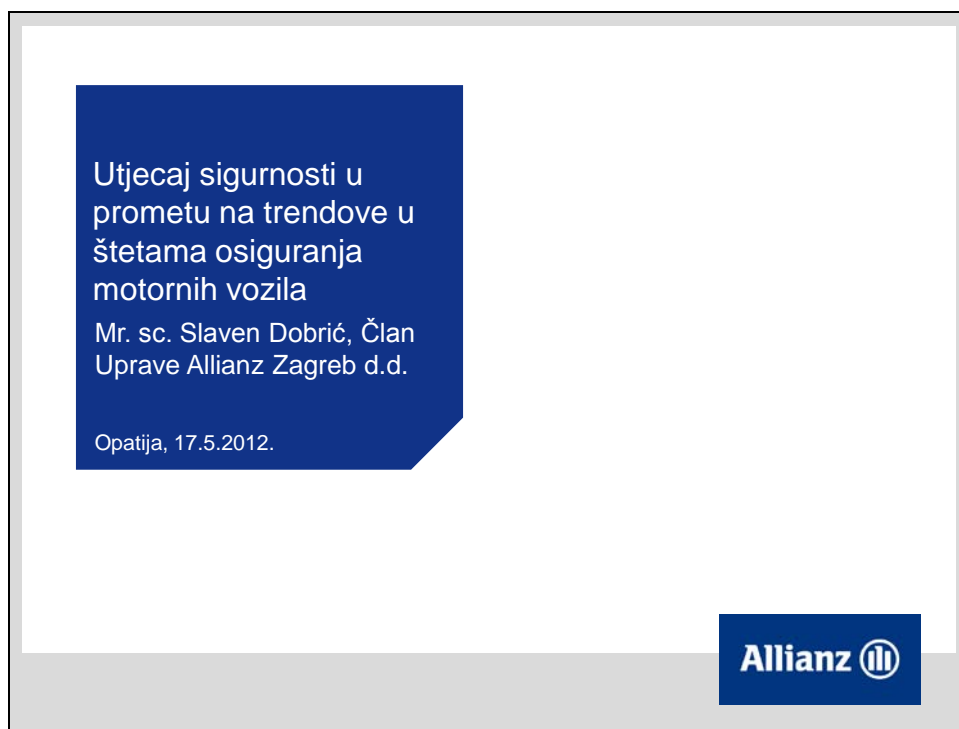
mr. sc. Slaven Dobrić

**UTJECAJ SIGURNOSTI U PROMETU NA TRENDOVE
U ŠTETAMA OSIGURANJA MOTORNIH VOZILA**

mr. sc. Slaven Dobrić *

Utjecaj sigurnosti u prometu na trendove u štetama osiguranja motornih vozila

Slide 1

A large rectangular frame containing the slide content. Inside, there is a blue box with white text on the left and the Allianz logo on the bottom right.

Utjecaj sigurnosti u
prometu na trendove u
štetama osiguranja
motornih vozila

Mr. sc. Slaven Dobrić, Član
Uprave Allianz Zagreb d.d.

Opatija, 17.5.2012.

* Allianz Zagreb d.d.

Slide 2

Allianz

A Porina za najveću štetu 21. stoljeća dobiva...

Godina	Djelatnost	Visina štete (u USD)
2000	Aluminij	3,8
2002	Hotel	2,5
2005	Skladište	10,0
2006	Silos	2,1
2008	Supermarket	7,7
2011	Rafinerija nafte	23,7

2

Slide 3

Tržište osiguranja motornih vozila 2011.

Allianz

Manje premije, manje šteta šteta, manje sudskih šteta

- **Manje premije**
 - Treća godina zaredom kako pada premija osiguranja
 - Automobilska odgovornost i kasko = 41% premije osiguranja
 - "Nestalo" je 662 autobusa (od 4.898 koliko ima policu AO)
- **Manje šteta automobilske odgovornosti:**
 - Ukupno je prijavljeno 95.996 šteta ili 8,1% manje
 - NOCR na 31.12. – 41.778 (10,5% manje)
- **Manje sudskih šteta automobilske odgovornosti:**
 - Učinkovitost je blago porasla i iznosi 70,71%
 - Broj utuženih šteta u padu – 7.330 šteta (ili 11,6%)
 - NOCR na 31.12. – 18.444 (6,9% manje)

**U 2011.
učestalost
šteta iznosila
je 4,95 na
100 vozila
(5,42 u 2010.)**

3

Slide 4

Prometni pokazatelji 2011.

Naizgled dosta pozitivnih trendova, ali...

- **Broj prometnih nezgoda**
 - U padu: 42.408 (-4,4% ili 116 nesreća dnevno)
- **Broj poginulih**
 - U padu: 415, s time da je povećan broj stradalih motociklista, biciklista i traktorista te vozača mopeda i teretnih vozila
- **Prosječna šteta**
 - U porastu: 13.340 Kn (i očekuje se daljnji porast zbog nove stope PDV-a i novog načina obračuna PDV-a)
- **Potrošnja goriva i dalje u padu**

Broj poginulih u prometnim nezgodama pao je s 548 (2009.) na 426 (2010.) te 415 (2011)

Trgovina na malo: U 2011. godini segment je generirao dobit iz osnovne djelatnosti (bez jednokratnih stavki) u iznosu 109 milijuna kuna (20 milijuna USD) ili 71 milijun kuna više nego 2010. Unatoč manjoj prodaji, veća operativna dobit rezultat je veće jedinične marže goriva djelomično zbog uvođenja visokokvalitetnih CLASS goriva, te nižih operativnih troškova (uglavnom troškova osoblja te troškova vrijednosnih usklađenja i rezerviranja).

4

Slide 5

Prometni pokazatelji 2011.

... razumijemo li ove trendove?

Faktori koji utječu na sigurnost u prometu		
Ljudski	Vozila i oprema	Prometnica
❖ Informacije i stavovi vozača ❖ Policijska represija	❖ Održavanje vozila ❖ Sustavi pomoći vozaču	❖ Dizajn prometnice ❖ Ograničenja brzine ❖ Pločnici za pješake
❖ Korištenje pojasa	❖ Dizajn vozila	❖ Zaštitne ograde
❖ Znanje prve pomoći	❖ Rizik požara vozila	❖ Lanac spašavanja ❖ Mreža zdravstvenih ustanova

5

Slide 6

Prometni pokazatelji 2011. Allianz

... razumijemo li ove trendove?

Faktori koji utječu na sigurnost u prometu		
Ljudski	Vozila i oprema	Prometnica
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Informacije i stavovi vozača ❖ Policijska represija 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Održavanje vozila ❖ Sustavi pomoći vozača 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dizajn prometnice ❖ Ograničenja brzine ❖ Pločnici za pješake
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Korištenje pojasa ❖ Znanje prve pomoći 		<ul style="list-style-type: none"> ❖ Zaštitne ograde ❖ Lanac spašavanja ❖ Mreža zdravstvenih ustanova

Prometne nezgode koje uključuju alkohol: 30%

6

Slide 7

Prometni pokazatelji 2011. Allianz

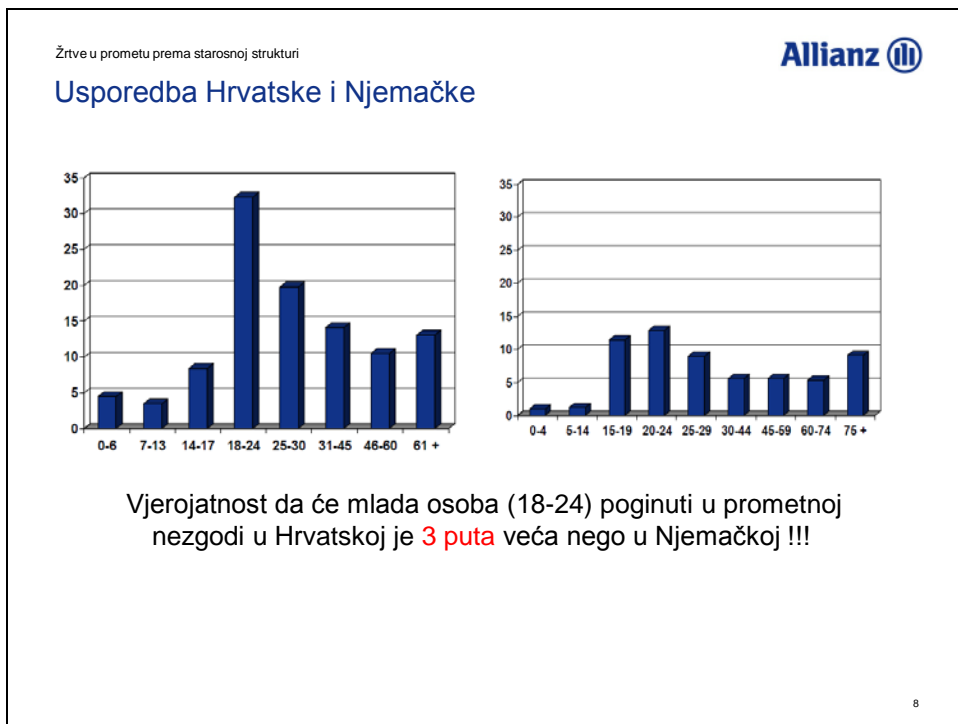
... razumijemo li ove trendove?

Faktori koji utječu na sigurnost u prometu		
Ljudski	Vozila i oprema	Prometnica
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Informacije i stavovi vozača ❖ Policijska represija 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Održavanje vozila ❖ Sustavi pomoći vozača 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dizajn prometnice ❖ Ograničenja brzine ❖ Pločnici za pješake
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Korištenje pojasa ❖ Znanje prve pomoći 		<ul style="list-style-type: none"> ❖ Zaštitne ograde ❖ Lanac spašavanja ❖ Mreža zdravstvenih ustanova

Postotak vezivanja pojasa: 46%
Izvor: WHO, 2009

7

Slide 8

Slide 9

Zaključak

Kako upravljati sustavom?

- **Učestalost i intenzitet šteta:**
 - Postojeća učestalost nije održiva (pitanje je samo kada ćemo se vratiti na 7%) dok će intenzitet u 2012. svakako biti u porastu
- **Suradnja s MUP-om:**
 - Nužno je nastaviti i proširiti suradnju s MUP-om (neosigurana vozila su dobar primjer odlične akcije) na polju jačanja vozačke kulture i odgovornosti
- **Suradnja s organizacijama za ceste i zdravstvenim ustanovama:**
 - Poboljšanje mreže hitne medicinske pomoći (npr. prijevoz ozljeđenika helikopterom) može dugoročno pomoći ne samo društvenoj zajednici, nego i industriji osiguranja
 - Sanacija "crnih točaka" u prometu također stremi k istome cilju
- **Društveno okruženje:**
 - Vozila u prosjeku stara 11 godina ne pridonose sigurnosti u cestovnom prometu: slabije su održavana i bez suvremenih sustava zaštite vozača i putnika i pomoći vozaču u prometu

9

mr. sc. Hrvoje Pauković / Mario Pavlak

**NOVE METODE U SUZBIJANJU PROBLEMA
NEOSIGURANIH VOZILA**

Nove metode u suzbijanju problema neosiguranih vozila

Slide 1

20
Hrvatski
ured za
osiguranje
20
YEARS
ANNIVERSARY

Neosigurana vozila

Identifikacija
Akcija “STOP neosiguranim vozilima”
Smanjenje broja neosiguranih

* Hrvatski ured za osiguranje

Slide 2

Identifikacija problema neosiguranih vozila

- Veliki broj šteta prouzročenih neosiguranim i neregistriranim vozilima i visoki iznos isplaćenih šteta po osnovu neosiguranog vozila iz Garancijskog fonda
- Analiza podataka Informacijskog centra s ciljem utvrđivanja točnog broja neosig. vozila

Slide 3

Poražavajuće početno stanje -2008. godina-

~ 160.000	Broj neosiguranih i neregistriranih vozila nedopustivo je velik (nastali nakon 01.01.2005.)
~ 350.000	Broj vozila koja nisu na vrijeme osigurana u toku 1 godine
> 2.000	Broj NO šteta prijavljenih u 2008. godini u GF
> 600.000.000 kn	Isplaćeno za NO štete od 1992. do 2009. godine
~ 160.000.000 kn	Gubitak premije u jednoj godini

Slide 4

20 Hrvatski ured za osiguranje **20**

Tko gubi?

- Osobe stradale u nezgodama s neosiguranim vozilom (neosigurana vozila su i neregistrirana i tehnički nepregledana, a često i tehnički neispravna)
- Osiguranici koji plaćaju veću premiju
- Država zbog manje naplaćenog poreza i davanja za registraciju
- Društva za osiguranje

Slide 5

20 Hrvatski ured za osiguranje **20**

Poduzete mjere

- 2009. godina -

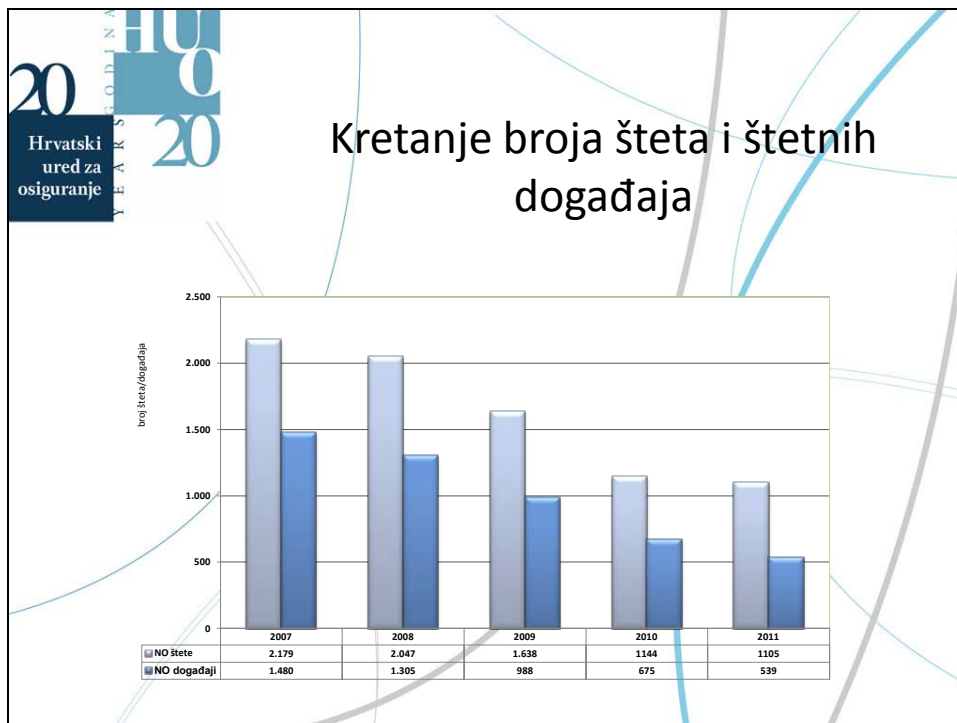
- Akcija "STOP neosiguranim vozilima"
 - **Aktivna suradnja MUP-a**
 - Prekršajni nalog od 700 kn za neregistrirano vozilo dulje od 30 dana
 - Početak naplate kazne za uporabu neosig. vozila
 - **CVH, HAK i drugi partneri**
 - Edukacija, dijeljenje letaka
 - **Medijska kampanja**
 - Edukacija vlasnika vozila o štetnosti posjedovanja neosiguranog vozila
 - Press konferencije

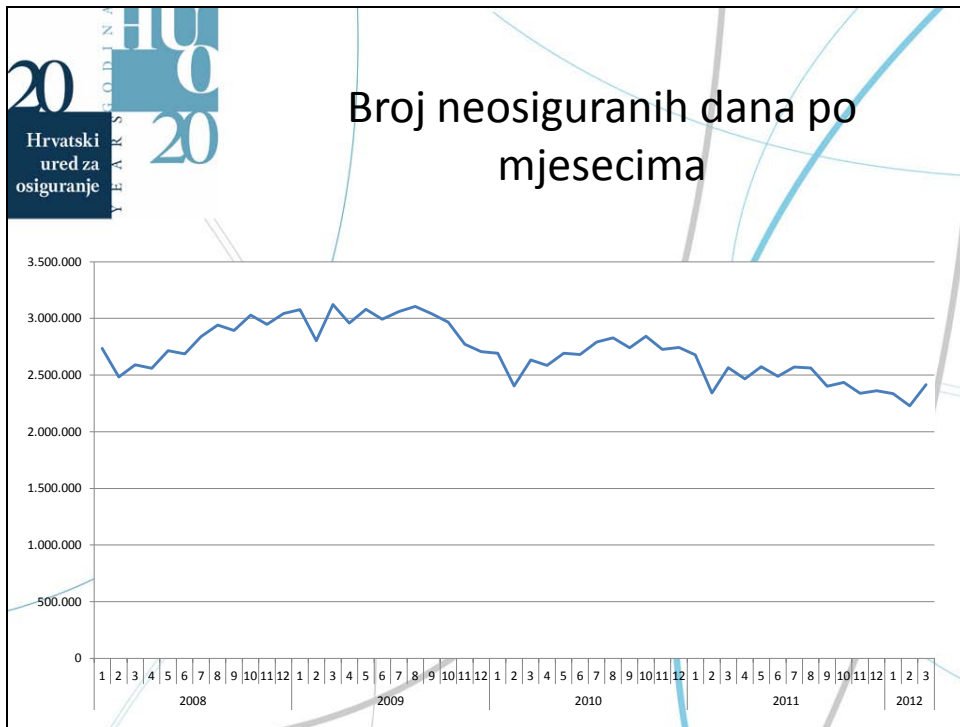
20 Hrvatski ured za osiguranje 20
YEARS GODINA

Rezultati poduzetih mjera

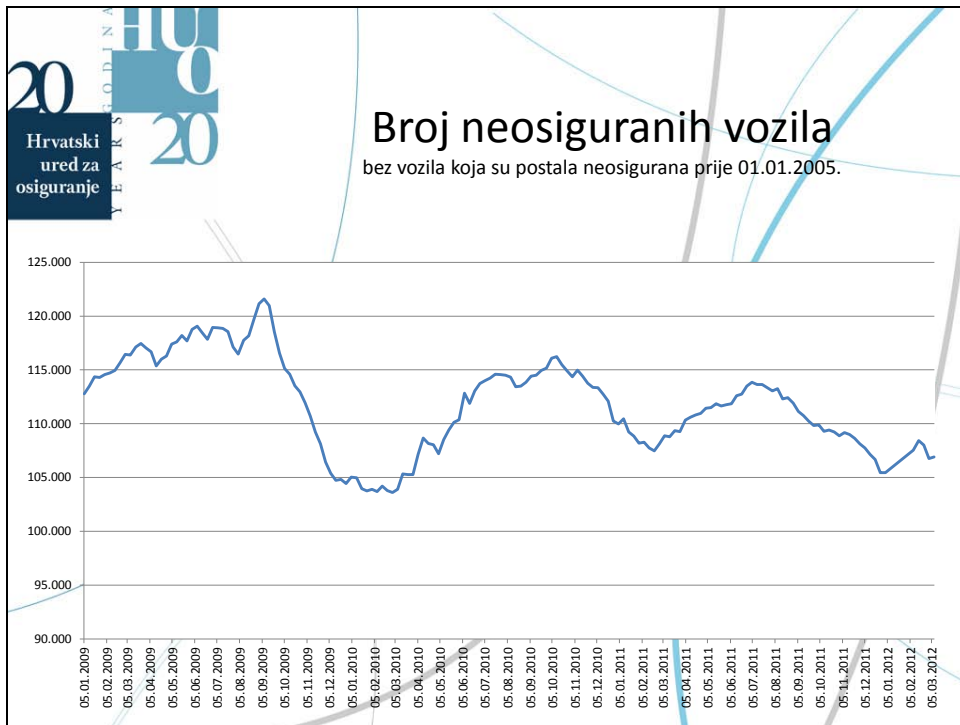
- **Pozitivni pomaci:**
 - Broj neosiguranih dana u godini je smanjen
 - Pad broja vozila koja nisu osigurana na vrijeme
 - Smanjenje broja NO šteta
- **Negativni trend:**
 - Broj vozila neosiguranih do 60 dana se povećava

Slide 8

Slide 9

Slide 10

Slide 11

Slide 12

20 Hrvatski ured za osiguranje **20**
YEARS TODAY

Nastavak akcije

- Nastavak suradnje s MUP-om i ostalim partnerima
- Uporaba novih tehnologija

Slide 13

20 Hrvatski ured za osiguranje **20**
YEARS TODAY

Sofisticirana oprema MUP-a

Mobilni sustav s kamerom prepoznaje prekršitelje u kretanju

20 Hrvatski ured za osiguranje **20**
YEARS TODAY

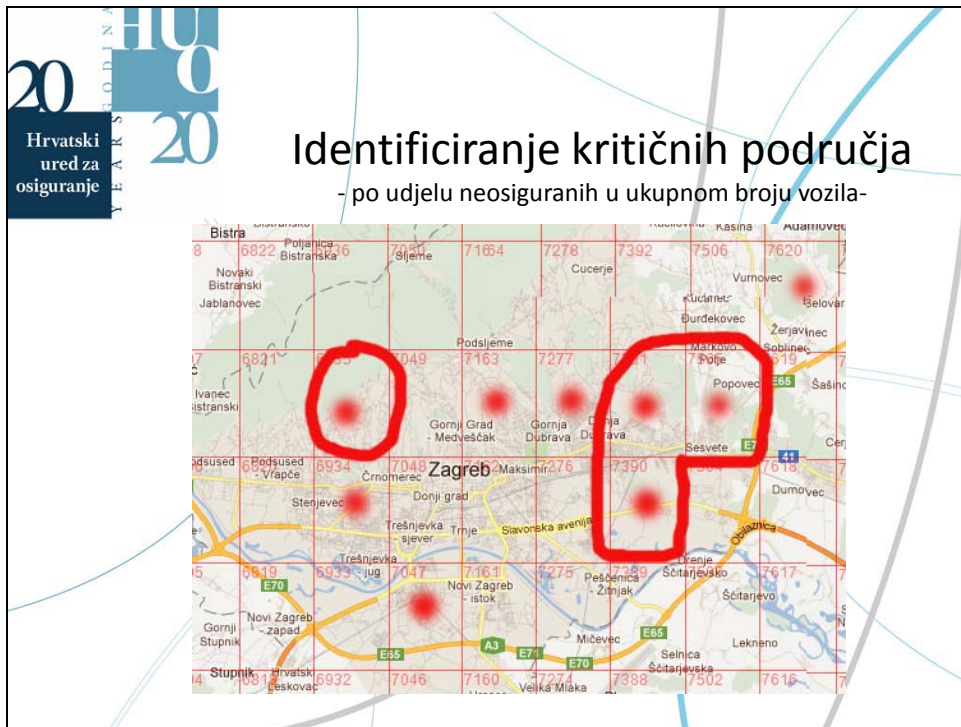
Identifikacija područja s izraženijim problemom neosiguranih vozila

- Geokodiranje podataka
 - Pretvaranje adresa u koordinate na zemljopisnoj karti
- Vizualizacija
 - Svako neosigurano vozilo jedna je točka na zemljopisnoj karti
- Analiza manjih područja
 - Lokacije s najvećim udjelom neosiguranih vozila u ukupnom broju vozila
 - Lokacije s najvećim udjelom NO šteta u broju neosig. vozila

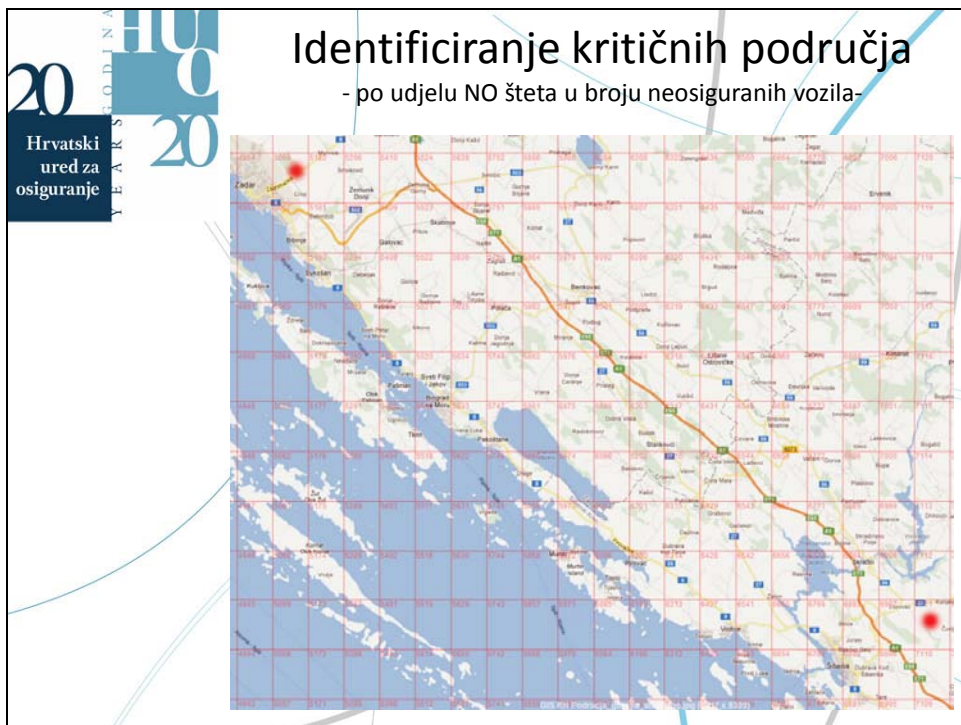
20 Hrvatski ured za osiguranje **20**
YEARS TODAY

Prikaz geokodiranih podataka o neosig. vozilima

Slide 16

Slide 17

20 Hrvatski ured za osiguranje
YEARS GODINA
20

Suradnja s Centrom za vozila Hrvatske

- Stanice za tehnički pregled - ukazuju vlasnicima vozila na posljedice ukoliko su bili neregistrirani i neosigurani dulje od 2 dana
- Uz obnovljenu registraciju vlasniku se uručuje letak "**Ostanite osigurani**"

20 Hrvatski ured za osiguranje
YEARS GODINA
20

Hvala i ...

OSTANITE OSIGURANI

Pravovremeno produžite ugovor o osiguranju i izbjegnite kazne!

  Poštujte zakone Republike Hrvatske!
www.huo.hr

Jože Škrilec / mr. sc. Robert Spudić / mr. sc. Krunoslav Ormuž

**VJEŠTAČENJA PROMETNIH NESREĆA
- PRIMJENA NOVIH TEHNOLOGIJA**

Vještačenja prometnih nesreća - primjena novih tehnologija

Slide 1

Strokovne in poslovne storitve
DWG Analyzer Pro

Jože Škrilec, dipl.ing.
e-mail:
skrilec.joze@gmail.com

DWG Analyzer Pro
Mag.dr. Werner Gratzer
e-mail:dwg@analyzer.at

Vještačenje prometnih nesreća – primjena novih tehnologija pomoću programske opreme Analyzer Pro

Stalni sudski vještak za strojarstvo

Mr. Sc. Krunoslav Ormuž,
dipl.ing.stroj.
e-mail:
krunoslav.ormuz@fsb.hr

IZLAŽE:
Stalni sudski vještak za cestovni promet:

mr. sc. Robert Spudić, dipl.ing
e-mail:
spudic_robert@yahoo.com

* stalni sudski vještak za cestovni promet – Republika Slovenija

* stalni sudski vještak za cestovni promet

* stalni sudski vještak za strojarstvo, promet i analizu nezgoda cestovnih vozila

Rješavanje dinamike nastanka prometne nesreće:

- Zakon o održanju energije
- EES (Energy Equivalent Speed) vrijednosti
- Pridruživanjem vektora ulaznih impulsa (balansom impulsa) preko paralelnih pravaca

Slide 4

Podaci o vozilima

sudionik u nezgodi - [Vozilo 1]		sudionik u nezgodi - [Vozilo 2]	
Vozac: Izradi: BMW Model: 530 d (E60) 160KW Prepoznaj: ZG Tip: Osobno vozilo		Vozac: Izradi: PEUGEOT Model: 407 2.0 HDi 100KW Prepoznaj: ZG Tip: Osobno vozilo	
Duljina: 4,837 m Masa: 1670 kg Razmak C.D. - Osovina kotaca: 1,392 m Širina: 1,846 m Ukupna masa: 1750 kg Spkt.Höhe: 0,56 m Kotacbaza 1: 2,888 m Dozvoljena m: 2155 kg Drehpkt.-Rück: 2,888 m EES-Masa: 1670 kg Kotacbaza 2: 0,000 m Osovine Prevjes: 0,852 m Radius okreta: 11,44 m Rechteck-Korr.: 0,20 m Trag - Osovii: 1,562 m Visina: 1,400 m Lenkübersetzung: 1 : 16 Trag - Osovii: 1,562 m Reibungsverhältnis längs : quer = 1 : 1,00 Polumjer prednje gume: 0,300 m D Širina prednje gume: 0,200 m Reifen-Radius 2.Achse: 0,300 m Reifen-Breite 2. Achse: 0,200 m Reifen-Radius 3.Achse: 0,300 m Reifen-Breite 3. Achse: 0,200 m		Duljina: 4,674 m Masa: 1580 kg Razmak C.D. - Osovina kotaca: 0,999 m Širina: 1,806 m Ukupna masa: 1660 kg Spkt.Höhe: 0,54 m Kotacbaza 1: 2,725 m Dozvoljena m: 2080 kg Drehpkt.-Rück: 2,725 m EES-Masa: 1580 kg Kotacbaza 2: 0,000 m Osovine Prevjes: 1,029 m Radius okreta: 11,20 m Rechteck-Korr.: 0,20 m Trag - Osovii: 1,543 m Visina: 1,400 m Lenkübersetzung: 1 : 16 Trag - Osovii: 1,543 m Reibungsverhältnis längs : quer = 1 : 1,00 Polumjer prednje gume: 0,300 m D Širina prednje gume: 0,200 m Reifen-Radius 2.Achse: 0,300 m Reifen-Breite 2. Achse: 0,200 m Reifen-Radius 3.Achse: 0,300 m Reifen-Breite 3. Achse: 0,200 m	
-Schwerpunktskoordinaten im beladenen Zustand X: -1,39 m Y: 0,02 m Z: 0,56 m		-Schwerpunktskoordinaten im beladenen Zustand X: -1,00 m Y: 0,02 m Z: 0,54 m	
-Momente inerije: Skretanje: 3105 kg/m ² Wanken: 1035 kg/m ² Nicken: 3105 kg/m ²		-Momente inerije: Skretanje: 2684 kg/m ² Wanken: 895 kg/m ² Nicken: 2684 kg/m ²	
Opis:		Opis:	

Slide 5

Izrada skice i mjerenja na kraju prometne nesreće – ulazni podaci

Temeljni podatki:

Ime: Ušlje strane ceste

Fiksna točk FP1-FP2: 5,669m FP2-FP3: 17,629m FP3-FP1: 12,372m

Problematika kod prijevara

- Policija ne obavija očevid
- Manjkava dokumentacija
- Kasno angažiranje prometnih vještaka
- Mijenjanje izjava sudionika prometne nesreće
- Liječničke dijagnoze – medicinska dokumentacija
- Vrlo teško dokazivanje tzv. “fingiranih” prometnih nesreća

Slide 8

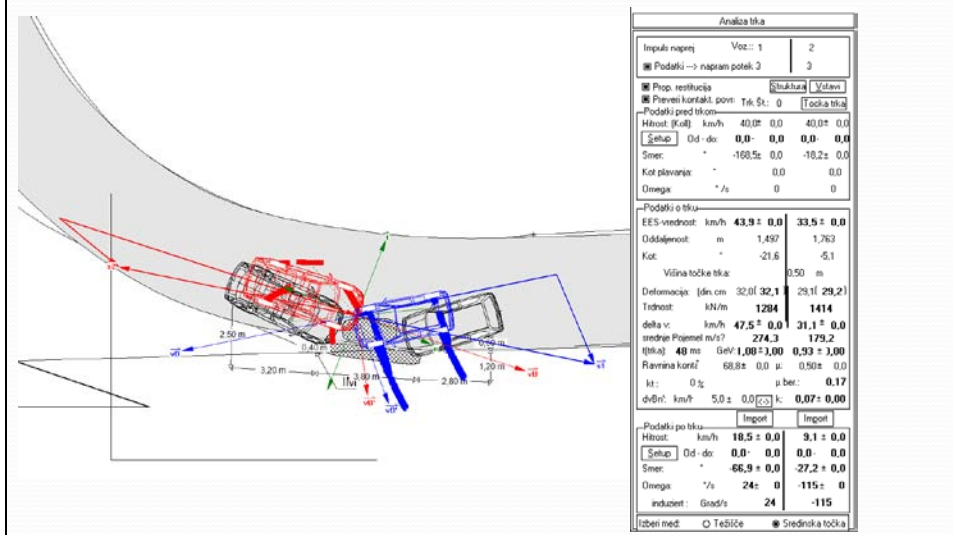
Slide 9

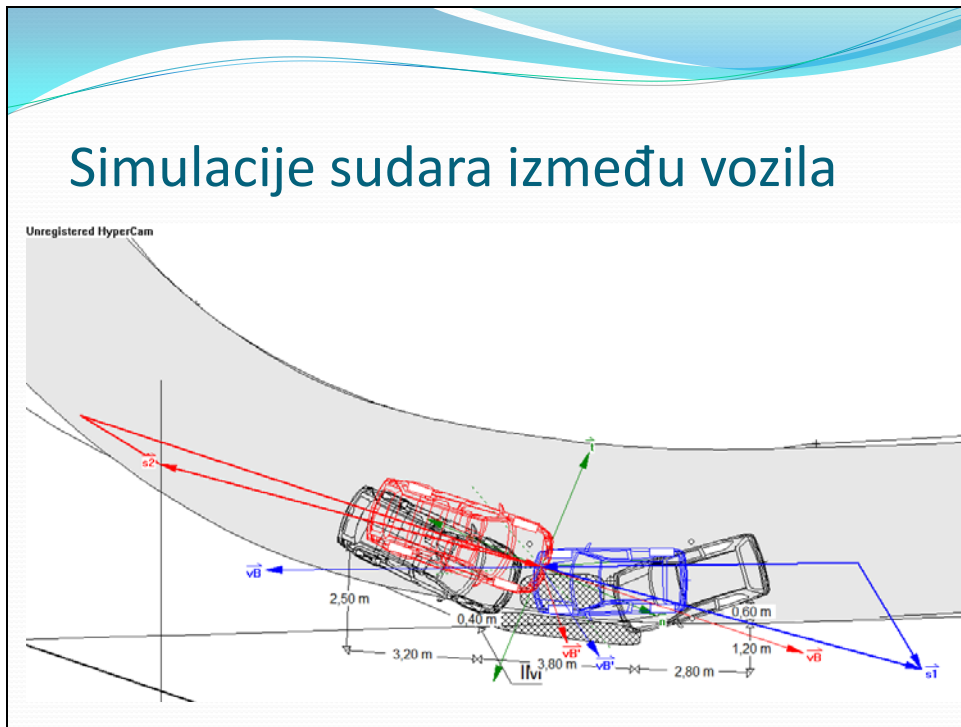
Štete na vozilima

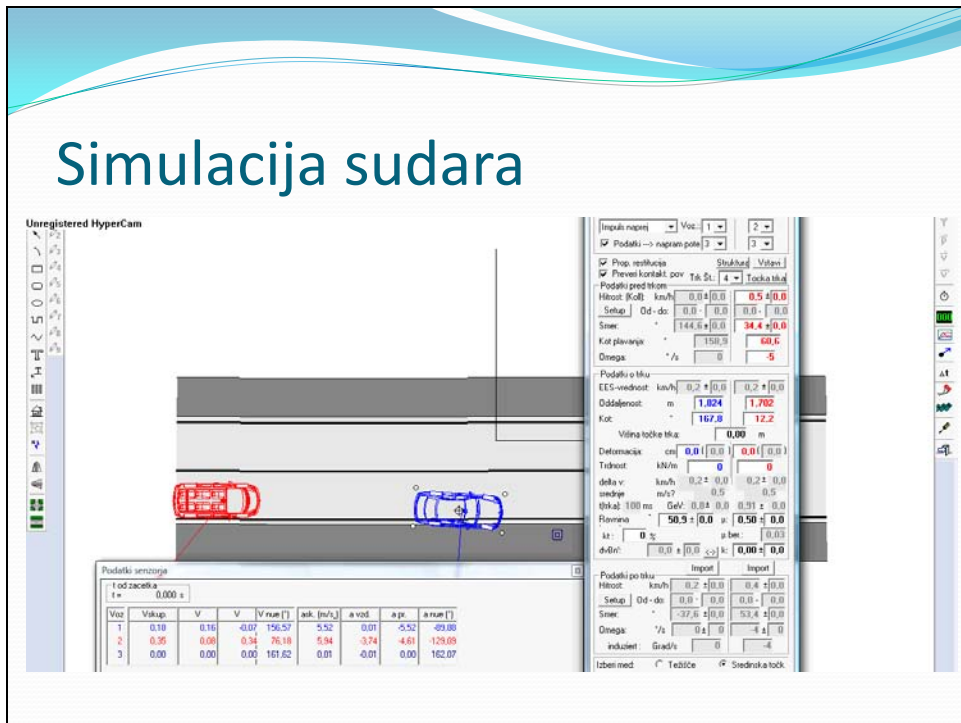
Analiza sudarnog položaja između vozila

Slide 12

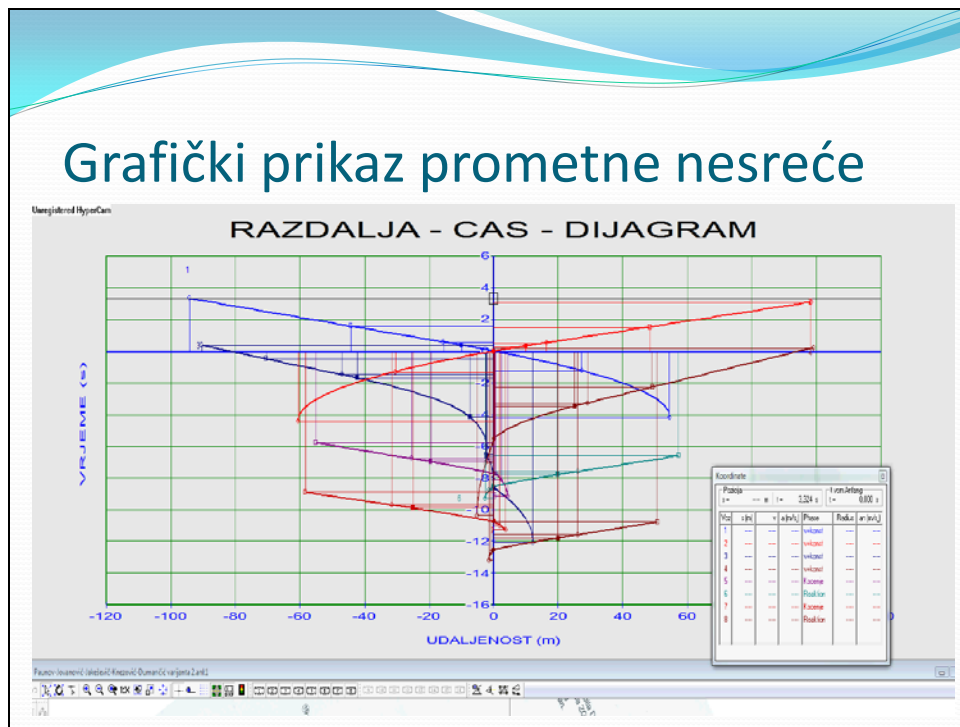

Slide 13

Slide 16

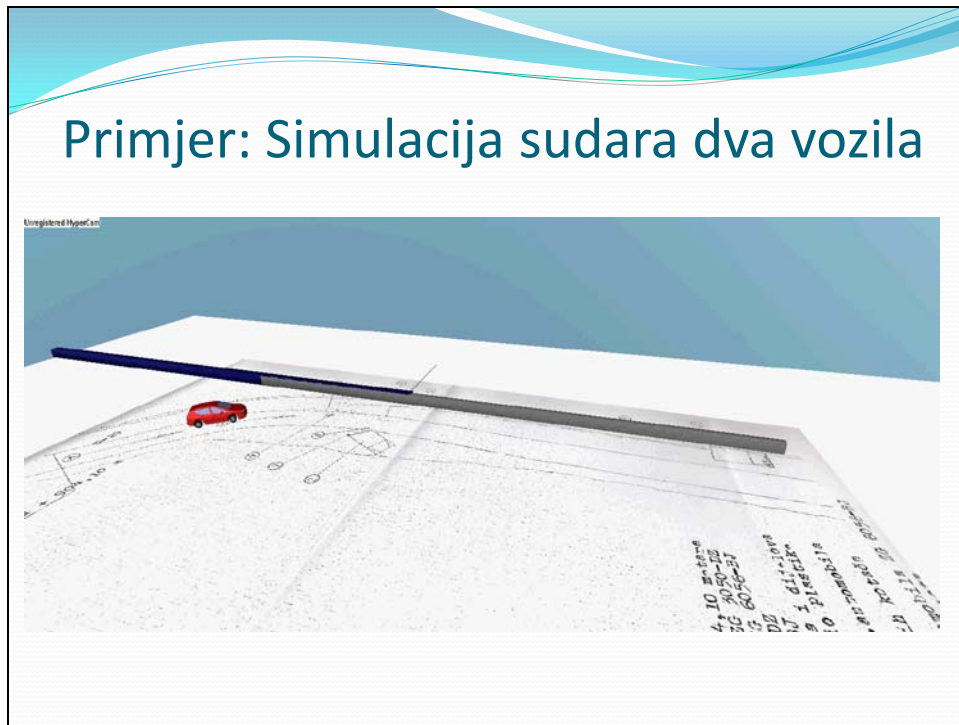
Slide 17

Primjeri:

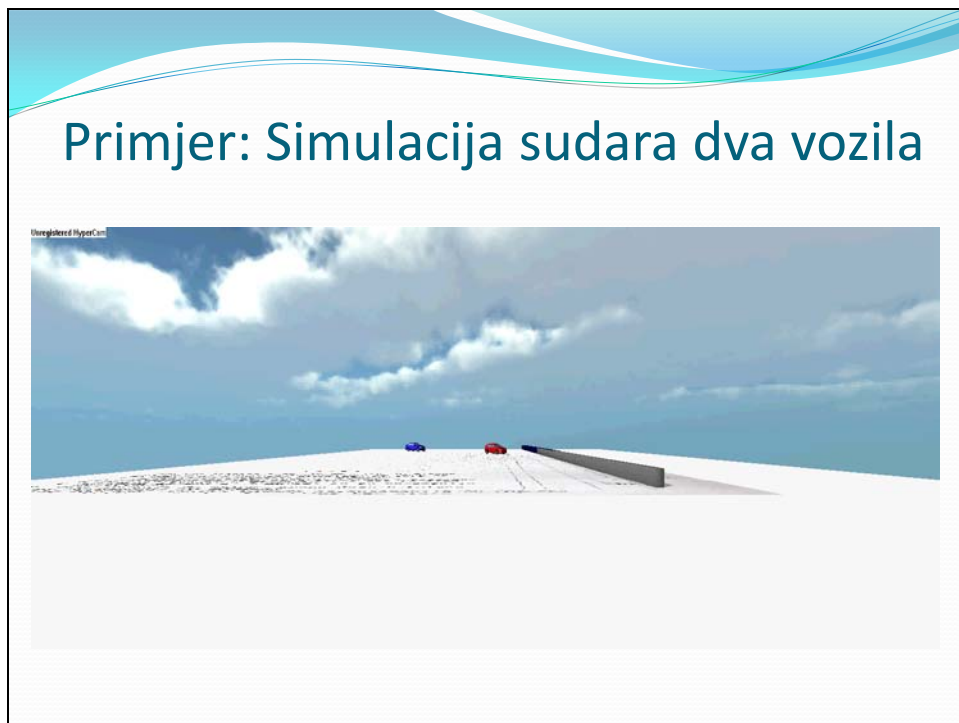
 Simulacija sudara u raskrižju.

 Simulacija sudara dva vozila.

Slide 18

Slide 19

Najvažnije prednosti i nedostaci računalne simulacije:

Prednosti:

- 😊 Trodimenzionalni vizualni prikaz u realnom vremenu.
- 😊 Velike mogućnosti prikaza kod "složenih" prometnih nesreća.

Nedostaci:

- 😞 Više utrošenog vremena vještaka za vrlo jednostavne slučajeve nego kod klasičnog izračuna.

Zaključak:

Odgovor se skriva u detaljima

NASLOV PREZENTACIJE:

„Vještačenje prometnih nesreća – primjena novih tehnologija pomoću programske opreme Analyzer Pro“

SAŽETAK:

Značajnu novost u analizi prometnih nesreća primjenjuju sudski vještaci koristeći računalnu simulaciju prometnih nesreća. Računalna simulacija prometne nesreće znatno olakšava sudski postupak, te omogućava precizniju izradu nalaza i mišljenja prometnih vještaka, kao i preciznije prezentiranje same dinamike tijeka nastanka prometne nesreće.

S računalnim programom Analyzer Pro mogu se obaviti sve zadaće koje se pojavljuju u praksi prometnih vještaka u svezi analize i rekonstruiranja prometnih nesreća u cestovnom prometu. U program se unesu svi parametri za analizu prometne nesreće, dimenzije vozila, putnici u vozilu, čimbenici trenja pri kočenju, brzine i sl.

Program omogućava dvodimenzionalne i trodimenzionalne prikaze prometnih nesreća u obliku malog „filma“. Može se izvršiti ispis rezultata izračuna i analiza pojedinih trenutaka u dvodimenzionalnom i trodimenzionalnom obliku u bilo kojem mjerilu. Posebno je dojmljiv trodimenzionalni prikaz prometne nesreće, kada se nesreća odvija pred gledateljima kao na dlanu i to bilo iz kojeg kuta gledišta. Tako, ako se radi o kaznenom postupku sudsko vijeće i svi sudionici u postupku mogu zorno vidjeti kako se dogodila prometna nesreća. CD s računalnim prikazom prometne nesreće ostaje u sudskom spisu, zajedno s nacrtima, izračunima i ostalim dijelovima vještakovog nalaza i mišljenja.

Trodimenzionalni prikaz prometne nesreće je posebno dobar kada treba utvrditi preglednost nekog raskrižja gdje se dogodila prometna nesreća. Nadalje ako se dogodi prometna nesreća s naletom vozila na pješaka moguće je vidjeti kako je nalet na pješaka vidio vozač vozila i sam pješak. Isto tako ako se vozač vozila na sudu brani da ga je zaslijepilo sunce u program je moguće ubaciti podatke o izlasku i zalasku sunca spornog dana i provjeriti da li vozač govori istinu.

Izračun uz grafički prikaz kroz dijagrame na kojima se mogu vidjeti put, vrijeme, brzina i ubrzanje, prometnom vještaku omogućava optimalnu kontrolu, jer se kreće simultano s podacima izračuna na grafičkom prikazu, što omogućava kontrolu nalaza.

Najveća prednost računalne simulacije je trodimenzionalni vizualni prikaz u realnom vremenu, te kod složenih slučajeva prometne nesreće gdje je došlo do smrtnih posljedica, simulacija pruža puno veće mogućnosti prikaza. Glavni nedostatak je što za jednostavne slučajeve prometne nesreće s npr. malom materijalnom štetom na vozilima traži od vještaka puno više vremena za simulaciju, nego kod klasičnog izračuna.

Stalni sudski vještak:

mr. sc. Robert Spudić, dipl. ing.

PROJEKT CRASHCUBE

Uslijed niza elektronskih pomagala u modernim vozilima kod prometnih nesreća na kolniku se rijetko nalazi dovoljno tragova, da bi se moglo realno i točno izračunati brzine vozila koja su sudjelovala u prometnim nesrećama. Vozilo opremljeno s ABS kočionim sustavom kod kočenja ne ostavlja tragove na kolniku, a ako tragova ima ti se tragovi slabo vide. Zbog toga tragovi kočenja vozila s ABS-om u skicu policije nisu evidentirani niti ucrtani.

Kada takav slučaj dođe na sud pojavljuje se problem odgovornosti sudionika u prometnoj nesreći. Bez preciznih podataka nemoguće je utvrditi brzinu vožnje uključenih vozila sudionika, kao i tijek prometne nesreće. Posljedično dolazi do vremenskog zaostatka kao i velikih troškova, jer je na istom primjeru angažirano više prometnih vještaka. Ako se nalazi vještaka ne slažu, o predmetnom sporu sud teško odlučuje. Isto tako je za napomenuti da dolazi i do odugovlačenja sudskog postupka, što je vrlo bitno u rješavanju sudskih sporova.

CrashCube se razvija u suradnji s "Dutch Forensic Institute", "Launch Tech Ltd" i policijom Rotterdam Rijnmond. CrashCube programska i strojna oprema je kompatibilna s već postojećom Bosch CRD opremom za očitavanje podataka iz vozila. Ta se oprema već nekoliko godina uspješno upotrebljava u SAD.

CrashCube programska i strojna oprema je jednostavna za uporabu, podaci iz vozila se lako očitavaju, onemogućeno je mijenjanje podataka vozila, kako bi se onemogućila zlouporaba. Novo razvijena CrashCube programska i strojna oprema lako očitava podatke iz svih Europskih i Azijskih vozila.

Podaci koje dobivamo pomoću CrashCube programske i strojne opreme su:

1. Podaci iz elektronskog sustava motora kao što su:

- Brzina vozila.
- Temperatura motora u trenutku sudara.
- Okretaji motora u trenutku sudara.
- Pritiska ulaznog zraka.
- Voltaže akumulatora.
- Poziciju mjenjača.
- Broj šasije vozila.
- Broj prijeđenih kilometara vozila.
- Vrijeme nastanka prometne nesreće.

2. Podaci iz elektronskog sustava zračnih jastuka:

- Delta V- promjena brzine vozila u sudaru.
- Uporaba sigurnosnog pojasa.
- Vrijeme početka kočenja.
- Kut okretanja upravljača.

Pomoću CrashCube programske i strojne opreme kvaliteta sakupljanja podataka o prometnim nesrećama se bitno poboljšava, dok se vremenski skraćuju, a posljedično i smanjuju troškovi sudskih postupaka.

Pripremio:

Jože Škrilec dipl. inž. prometa

Maša Hlastec Rajterič

**SUDSKA PRAKSA PREMA
4. DIREKTIVI O OSIGURANJU MOTORNIH VOZILA**

Sudska praksa prema
4. Direktivi o osiguranju motornih vozila

Slide 1

**SUDSKA PRAKSA PREMA
4. DIREKTIVI O OSIGURANJU
MOTORNIH VOZILA**

Maša Hlastec Rajterič, Opatija, 17. - 18.5.2012

* Zavarovalnica Triglav d.d.

SADRŽAJ

- Uvod
- Konkurencija propisa
- Praksa
- Zaključak

2

ČINJENICE

- 1% cross-border nesreća
- nije dosegnuto RESTITUTIO IN INTEGRUM (E, GR, CY, A)
- upotreba tuđeg prava (suci, vještaci...)
- ...kada..sud u sporu iz odnosa s međunarodnim elementom upotrijebi strano pravo na kojeg ukazuje kolizijsko pravilo, treba ga upotrijebiti kako bi ga upotrijebio sudac stranog pravnog poretka...
(II Cp 2036/2004, Višje sodišče v Ljubljani)

3

DIREKTNA TUŽBA

- Uredba (ES) št. 864/2007 Europskog parlamenta, 11.7.2007. – tzv. Uredba Rim II – neposredno primjenjiva – upotreba od 11.1.2009
- čl.18:- Direktna tužba protiv osiguratelja odgovorne osobe “osoba koja je pretrpjela štetu može podnijeti direktan odštetni zahtjev protiv osiguratelja odgovorne osobe...”

4

SITUACIJA U EU (poslije 1.7.2013.)

- 12 (poslije 1.7.2013. – 13) članice EU su potpisnice Haške konvencije (A, B, CZ, F, LT, LV, L, NL, PL, SK, AL, S, HR)
- za 14 članica EU (GB, IRL, D, S, FIN, EST, H, RO, BG, I, P GR, M i CY) vrijedi isključivo Uredba Rim II

5

ZAŠTO JE VAŽNO GOVORITI O UREDBI RIM II?

- dualizam propisa na teritoriji EU
- INTENCIJA Uredbe Rim II:
 - jedinstvena pravila za sve
 - predvidivost sudskih sporova
 - pravna sigurnost
 - slobodan protok sudskih odluka

6

DA LI RIM II UZIMA U OBZIR HAŠKU KONVENCIJU?

- da
- čl.28.1.Uredbe Rim II: “Ova Uredba ne dovodi u pitanje upotrebu međunarodnih konvencija, čije ugovorne strane su jedna ili više država članica....”
- za države potpisnice Haške konvencije vrijedi i nadalje Haška konvencija

7

ŠTO NIJE POVOLJNO U UREDBI RIM II (za potpisnike Haške konvencije)

- promjena dobro djelujućeg sistema Haške konvencije – LEX LOCI DELICTI-**uske iznimke**: jedno vozilo, oba vozila iz iste države, osoba van vozila i vozilo iz iste države
- Uredba Rim II u članku 4.3. uvažava izuzetak od LEX LOCI DELICTI- **šire iznimke**: LEX DAMNI, ista država i , očito više usko povezan s drugom državom

8

FORUM SHOPPING

- traženje povoljnijeg prava za oštećenika
- ovisi od: mjesta prebivališta, mjesta štetnog događaja, mjesta kaznenog postupka

9

PASIVNA LEGITIMACIJA

- čl.47.5 ZOOP (SL 42.1.5 ZOZP):”...oštećena osoba može odštetni zahtjev ostvarivati izravno od prouzročitelja prometne nezgode ili odgovornog osiguratelja.”
- čl.11.1 ZOOP (SL 20.1. ZOZP): “odštetni zahtjev po osnovi osiguranja...oštećena osoba može podnijeti neposredno odgovornom osiguratelju.”

10

OBRAZLOŽENJE SUDA PO PITANJU PASIVNE LEGITIMACIJE

- primjer: II Cp 3761/2009, Višje sodišče v Ljubljani –iz obrazloženja:
...tužbu na provedbu isplate odštete moguće je podnijeti protiv prouzročitelja ili odgovornog osiguratelja... na osnovu člana 42.1. i 20.1. ZOZP ...(u RH 47.5. i 11.1. članak ZOOP)
- slično i druge presude: Višje sodišče v Ljubljani, II Cp 1542/2010, Okrožno sodišče v Ljubljani P 282/2008

11

PRETHODNO PITANJE SUDU EUROPSKE ZAJEDNICE

- revizija - Vrhovno sodišče Slovenije postavilo je 29.11.2011- 4. prethodno pitanje:

“...dali je potrebno članak 6.1.2. Direktive 2000/26/ES (4. automobilska direktiva) tumačiti na način da je Ured za naknadu u državi stalnog prebivališta oštećenika pasivno stvarno legitimiran u sudskom postupku...”

12

PRIMJER

- nesreća se dogodila 2.1.2006. u BIH između slovenskog oštećenika i austrijskog prouzročitelja
- u slovenskom vozilu bile su dvije osobe tjelesno ozlijeđene: vozač i suputnik
- zahtjev za materijalnu štetu na temelju strane odgovornosti – IV dir
- zahtjev za nematerijalnu štetu – IV. dir: tražili smo upute za likvidaciju po BIH pravu – ponuda 2.400 EUR za svakoga
- dva predmeta: (A) IV. direktiva za vozača i (B) direktni zahtjev po osnovi suputništva

13

- (A) oštećenik - vozač je podnio tužbu protiv stranog osiguravajućeg društva
- ZT ovlaštenik stranog osiguravajućeg društva?
- tužba nije bila prevedena na strani jezik
- tužbeni zahtjev = 9.600 EUR
- tijekom sudskog postupka tužitelj pristao je na nagodbu u visini 3.000 EUR i odvjetničke troškove

- (B) suputnica u slovenskom vozilu (imala je drugog ovlaštenika) podnijela je tužbu protiv ZT i protiv stranog osiguravajućeg društva
- otvorili smo AO spis u kojem smo se u sudskom postupku zastupali sami radi kolizije interesa, strano osiguravajuće društvo zastupao je odvjetnik
- tužiteljica je predložila, da se sve uručuje podružnici stranog osiguravajućeg društva u Sloveniji
- tužbu tužiteljica nije prevela na strani jezik
- tužbeni zahtjev = 10.000 EUR
- u sudskom postupku je tužiteljica pokušala uvjeriti sud da je potrebno upotrijebiti slovensko pravo

PRESUDA (P 1144/2006, Okrožno sodišče v Celju)

- dosuđeno: 3.522,81 EUR
- troškovi sudskog postupka iznosili su cca. 3.000 EUR
- iz obrazloženja:...”u konkretnom primjeru vodi se spor s međunarodnim elementom...u sporu se odlučuje o odštetnom zahtjevu tužiteljice, koji potječe iz prometne nezgode u kojoj su sudjelovala dva vozila, jedno iz RS i drugo iz A. Nezgoda se dogodila u BIH...koje materijalno pravo je potrebno upotrijebiti za odlučivanje u konkretnom primjeru određuje...Konvencija o zakonu koji vrijedi za prometne nesreće...Konvencija u članku 3 određuje upotrebu zakonodavstva BIH...obzirom na to, da su u nezgodi sudjelovala motorna vozila registrirana u dvije različite države...po ocjeni suda nije moguće upotrijebiti iznimke (za upotrebu slovenskog prava) nego je za odlučivanje o odštetnom zahtjevu potrebno upotrijebiti zakonodavstvo države u kojoj se nezgoda dogodila, to je **zakonodavstvo BIH**...
- skup postupak za strano osiguravajuće društvo, za ZT i oba oštećenika

16

PRIMJER

- sudski postupak se vodi u Italiji, Tribunale di Trieste: R.G. 4110/2010
- nezgoda se dogodila u Hrvatskoj, 4.10.2009.
- naš osiguranik zaletio se u motor na kojem su se nalazili muž i žena, iza prvog motora vozio je drugi motor na kojem je sjedila kćer vozača prvog motora.
- vozač prvog motora je poginuo
- u mirnom postupku nudili smo oštećenima iznose sukladno hrvatskoj praksi koje oštećenice nisu prihvatile
- žena i kćer se podnijele tužbu zbog smri bliske osobe, te za gubitak uzdržavanja iza poginulog muža i oca
- koje pravo će upotrijebiti talijanski sud?

17

NAVODI IZ TUŽBE

- šteta koju su pretrpjele tužiteljice (žena i kćer): imovinska i neimovinska, ima posljedice u Italiji jer obje oštećenice žive u Italiji
- tužiteljice zahtjevaju da se sva prava koja proizlaze iz nezakonitog djela (kazneno djelo ubojstva iz nehaja) trebaju podvrći talijanskom pravu gdje tužiteljice žive i proživljavaju svoju bol
- radi svega navedenog potrebno je da je iznos štete određen u relaciji s mjestom gdje subjekt živi i djeluje, to znači po stvarnom prebivalištu oštećenika
- tužiteljice potražuju cca. 1.000.000 EUR po svim vidovima štete

18

NAVODI IZ ODGOVORA NA TUŽBU

- negiramo sve navode iz tužbe
- ovlaštenik je predložio sudu da provjeri strano pravo po pitanju aktivne legitimacije tužiteljica
- ovlaštenik je predložio, da sud provjeri da li hrvatski Ustav i zakoni priznaju pravo na neimovinsku štetu
- ako Talijan putuje u inozemstvo dobrovoljno se podređuje pravnom sistemu strane države
- zahtjevi su previsoki

19

NAVODI IZ ODGOVORA NA TUŽBU

- iznose odštete potrebno je utvrditi po hrvatskom pravu adekvatno životnom standardu i kupovnoj snazi u Hrvatskoj
- ako bi sud odlučio drugačije nego je predloženo gore prihvatili bi apsurdnu posljedicu, da ista hrvatska norma dovede do drugačije odštete
- talijanski sud treba upotrijebiti hrvatske propise, te pragmatično uzeti u obzir kako visinu štete utvrđuju hrvatski suci u istim primjerima (slide 3)

20

PRIMJER

- Nezgoda se dogodila u Sloveniji, 23.11.2009
- Naš osiguranik je odgovoran, oštećenica Talijanka
- Materialna šteta iznosila je 744 EUR, za nematerialnu je oštećenica tražila cca. 14.000 EUR
- Nematerialne štete u mirnom postupku nismo priznali i oštećenica je uložila tužbu (Giudice di Pace)
- Vještak cestno-prometne struke – snaga sudara između 3,85g i 4.14g (grana za telesne ozljede je 4,0g)
- poravnanje

21

KAKO DALJE?

- cross-border nesreće – moguće je više odgovora (pitanje sudske nadležnosti, upotrebe prava) radi različitih kolizijskih pravila
- izrada dvije studije: o upotrebi stranog prava te o utjecaju upotrebe Uredbe Rim II u vezi s Haškom konvencijom (8 varijanti)

22

ZAKLJUČAK

- Neizvjesnost sudskih postupaka – pravna nesigurnost (slide 6)
- Nužno potrebna aktivnost – ili moguće negativne posledice
- Nova europska pravdenost?

23

Marijan Mihelčić

**4. DIREKTIVA O OBVEZONOM OSIGURANJU MOTORNIH VOZILA
– UTJECAJ NA TRŽIŠTE OSIGURANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

4. Direktiva o obveznom osiguranju motornih vozila – utjecaj na tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj

Uvod

U ranim 30tim godinama prošlog stoljeća porastao je cestovni promet motornih vozila. Izgradnjom cesta te naglim porastom broja motornih vozila došlo je i do rasta broja prometnih nezgoda. Kako bi maksimalno pojednostavnile prekogranični promet tadašnje razvijene nordijske zemlje uvele su potvrdu o posjedovanju police obveznog osiguranja motornog vozila kojom su pokriveni i štete u posjećenju zemlji. Na taj način oštećena je osoba bila u istoj poziciji kad ju je oštetilo strano vozilo kao i kad je štetu prouzročilo domaće vozilo. Time je postignuta i zaštita vozača stranog vozila koji je prouzročio nezgodu jer nije bio u obvezi oštećenoj osobi nadoknaditi nastalu štetu. Potvrda koja je uvedena i provjeravana na granici bila je zelene boje pa otuda potječe naziv zelene karte. Ovakav način rješavanja problema prekograničnog prometa je bio moguć zbog sličnosti pravnog sustava na području odgovornosti za štetu tih zemalja kao i sustavu obveznog osiguranja motornih vozila u istim zemljama.

ZAŠTITA ŽRTAVA PROMETNE NEZGODE NASTALE OD VOZILA INOZEMNE REGISTRACIJE - (SUSTAV ZELENE KARTE OSIGURANJA)

Proces zaštite žrtava u prometu putem sustava zelene karte započinje preporukom UN br.5 iz 1949. g. koja je temelj stvaranja tog sustava te je iste godine donesen Londonski sporazum. Isti je u praksi funkcionirao u 3 podsustava:

- Sustav zelene karte u užem smislu gdje je zelena karta jedini dokaz osigurateljnog pokrića.
- Sustav dopunskih sporazuma o priznavanju registracijske pločice kao dokaza osiguranja.
- Sustav Multilateralnog garancijskog sporazuma gdje je dokaz osiguranja sama registracijska pločica koju vozilo nosi. Odnosi među zemljama koje su ukinule kontrolu zelene karte regulirani su jedinstveno, jednim međunarodnim sporazumom.

* Hrvatski ured za osiguranje

MULTILATERALNI GARANCIJSKI SPORAZUM (MGA)

Temeljem Preporuke UN br. 5 i Rezolucije o olakšanju cestovnog prometa iz 1984.g. Odbora za cestovni promet UN, koja u stvari zamjenjuje Preporuku, Sustav zelene karte je vrlo dobro funkcionirao.

Na 36. Općoj skupštini Savjeta ureda 2002.g održanoj na Kreti prihvaćen je novi sustav zelene karte koji objedinjava sve odnose između nacionalnih Ureda, koji je do tada bio razdvojen na **MGA i Londonski sporazum** iz razloga da bi se regulirala prava i obveze koji su za oba sustava identični, dok je individualnost svakog pojedinačnog sustava sačuvana fakultativnim klauzulama.

Temeljem navedenog može se zaključiti da je u sustavu zelene karte dosegnut relativno visok stupanj zaštite žrtava u prometu (žrtve u zemlji nastanka štete prouzročene vozilom stranih registracijskih pločica, osiguranici, počinitelj štete).

Naglim porastom prometa vozila izvan granica zemlje u kojoj su vozila registrirana javio se problem zaštite žrtava prometne nezgode u slučaju kada je stranac oštećen u prometnoj nezgodi. Naime, niti jedan od navedenih sporazuma nije predvidio takvu mogućnost. Takve su osobe ostale praktički nezaštićene.

Pri ostvarenju prava na naknadu štete oštećeni nailaze na niz pravnih i praktičnih poteškoća:

- pronalaženje i utvrđivanje osiguratelja vozača koji je skrivio prometnu nezgodu (odgovornog osiguratelja);
- poteškoće kod osiguranja dokaza na licu mjesta zbog nepoznavanja jezika;
- poteškoće kod postavljanja zahtjeva, dopisivanja sa štetnikom, osigurateljem te angažiranja odvjetnika, domaćeg ili stranog i vezano uz to naknadu troškova.

SPORAZUM O ZAŠTITI POSJETITELJA

Kako bi se poboljšala zaštita žrtava prometnih nezgoda nastalih u inozemstvu Savjet ureda donio je 1994. g. Sporazum između Ureda o zaštiti posjetitelja.

Temeljna točka ovog sporazuma je tzv. TEHNIČKA POMOĆ osobi koja je doživjela prometnu nezgodu u inozemstvu, a koju joj treba pružiti Ured zelene karte u matičnoj zemlji. Ova pomoć sastoji se u prikupljanju dokumentacije, utvrđivanju osiguratelja štetnika, pribavi policijskog zapisnika, vještačenju, procjeni štete.

Sporazum je imao i jedan nikada dostignut cilj, a to je mogućnost da oštećeni podnese odštetni zahtjev svom Uredu koji bi ga obradio i isplatio naknadu. To nije realizirao niti jedan Ured.

Dakle osnovni cilj zaštite žrtava u prometu nije postignut ovim sporazumom.

4. DIREKTIVA O OBVEZNOM OSIGURANJU MOTORNIH VOZILA

Pošto je sporazum o zaštiti posjetitelja propao, osigurateljna struka nije pronašla rješenje a pritisak javnosti je bio vrlo velik, stečeni su uvjeti za miješanje politike u rješavanje problema zaštite brojnih žrtava prometnih nezgoda nastalih u inozemstvu.

Stoga 16.05.2000.g. Europski parlament te Vijeće EU donose 4. DIREKTIVU EU O OBVEZNOM OSIGURANJU OD AUTOODGOVORNOSTI.

Da se radi o vrlo ozbiljnom pitanju vidljivo je iz vrlo kratkih rokova u kojima članice u svoje zakonodavstvo moraju preuzeti odredbe 4. direktive.

4. direktiva počela se je primjenjivati već 20.01.2003.g.

SAŽETI OPIS 4. DIREKTIVE U PRAKSI

Ukoliko oštećena osoba s prebivalištem u jednoj od zemalja članici EU (A) doživi prometnu nezgodu u nekoj drugoj zemlji članici EU (B) krivnjom vozača iz te zemlje, štetu može prijaviti osiguratelju štetnika u zemlji B ili ovlaštenom predstavniku za rješavanje šteta u zemlji A kojeg je imenovao osiguratelj iz zemlje B.

Ovlašteni predstavnik za rješavanje šteta je dužan u roku od 3 mjeseca od postavljenog zahtjeva dostaviti oštećenom obrazloženu ponudu ili utemeljeni odgovor (zašto ne može platiti štetu). Ukoliko osiguratelj štetnika ili njegov ovlašteni predstavnik ne postupi sukladno odredbama 4. direktive oštećeni ima pravo obratiti se Uredu za naknadu u svojoj zemlji (A). Ured je dužan isplatiti štetu u naredna dva mjeseca od dana postavljanja zahtjeva. Ako oštećeni ne prihvati ponudu ovlaštenog predstavnika ili Ureda za naknadu može podići tužbu jedino u zemlji nastanka štete i to protiv odgovornog osiguratelja. Pravo podizanja tužbe protiv ovlaštenog predstavnika ili Ureda za naknadu nije predviđeno odredbama 4. direktive.

Da bi 4. direktiva mogla funkcionirati na ovakav način potrebno je ispoštovati sljedeće odredbe:

- uvođenje prava izravnog zahtjeva (*actio directa*) tamo gdje ono još ne postoji (čl. 3),
- imenovanje ovlaštenog predstavnika za rješavanje šteta u zemlji u kojoj oštećeni ima prebivalište (čl. 4),
- uvođenje rokova za obradu šteta (čl. 4),
- osnivanje informacijskog centra za identifikaciju vlasnika vozila odnosno nadležnog osiguratelja (čl. 5),
- osnivanje Ureda za naknadu koji se uključuje kada nije imenovan ovlašteni predstavnik ili kada isti ne izvrši svoje obveze (čl. 6).

UVODENJE PRAVA IZRAVNOG ZAHTJEVA (*actio directa*)

Odnosi se zapravo na Veliku Britaniju i Irsku obzirom da je u svim ostalim zemljama članicama EU kao i u RH to već odavno uvedeno.

IMENOVANJE OVLAŠTENOG PREDSTAVNIKA ZA RJEŠAVANJE ŠTETA

Imenovanje ovlaštenog predstavnika u zemlji u kojoj oštećena osoba ima prebivalište ili sjedište nije jednostavna zadaća. Naime, svako osigurateljno društvo iz jedne od članica EU mora imati ovlaštenog predstavnika u svim ostalim zemljama članicama. Pri imenovanju ovlaštenog predstavnika treba osobito obratiti pozornost da isti ima sjedište u zemlji prebivališta oštećene osobe, da vlada jezikom oštećene osobe, da poznaje pravo i osigurateljnu praksu zemlje nastanka štete, te da ima ovlasti i da je u stanju obraditi i isplatiti štetu oštećenoj osobi. Ovlašteni predstavnik rješava štete po nalogu te u ime i za račun odgovornog osiguratelja pa stoga treba imati dovoljno široke ovlasti da bi mogao kontaktirati s

oštećenim i kvalitetno obraditi štetu. Direktivom nije propisano kakve kvalifikacije mora imati ovlašteni predstavnik.

Iz do sada poznate prakse vidljivo je da su ovlašteni predstavnici često birani iz redova korespondenata obzirom na međusobne odnose i poznavanje rada.

Sva prava i obveze između osigurateljnog društva i ovlaštenog predstavnika reguliraju se posebnim ugovorima koji moraju biti kvalitetno i detaljno sastavljeni.

Iz gore navedenog može se zaključiti da je kod odnosa odgovorni osiguratelj - ovlašteni predstavnik osobito važna brza i kvalitetna komunikacija kako bi se mogli ispoštovati zadani rokovi te da niti jedna strana, niti osiguratelj niti oštećena osoba ne budu oštećeni.

Dakle, oštećena osoba svoj zahtjev podnosi ovlaštenom predstavniku odgovornog osiguratelja u zemlji svog prebivališta ili izravno osiguratelju štetnika (PO ODABIRU OŠTEĆENE OSOBE).

UVOĐENJE ROKOVA ZA OBRADU ŠTETE ZA OVLAŠTENOG PREDSTAVNIKA ODNOSNO DRUŠTVA ZA OSIGURANJE

Ovlašteni predstavnik odnosno društvo za osiguranje dužan je u roku od 3 mjeseca od dana podnošenja prijave štete oštećenoj osobi dostaviti obrazloženu ponudu za naknadu štete ukoliko je odgovornost kao i visina štete nesporna, ili utemeljeni odgovor ukoliko su odgovornost ili visina sporni.

Ovlašteni predstavnik ili osiguratelj štetnika koji propusti rok izlaže se sankcijama, a oštećenom je dužan platiti kamate. Sankcije su sukladno odredbama 4. direktive uvele u svoje zakonodavstvo sve zemlje članice EU (Italija 2000-6000 €, Belgija 250€ po danu kašnjenja).

OSNIVANJE INFORMACIJSKOG CENTRA

Prema zahtjevima 4. direktive zemlje članice EU dužne su osnovati informacijske centre putem kojih oštećena osoba može dobiti podatak o nazivu i adresi osiguratelja vozila štetnika na dan prometne nezgode, broj police osiguranja od autoodgovornosti, naziv i adresu ovlaštenog predstavnika u zemlji prebivališta oštećene osobe (u RH Informacijski centar osnovan je i djeluje od 01.01.2004.g.).

OSNIVANJE UREDA ZA NAKNADU

Zemlje članice EU moraju ispuniti i obvezu osnivanja Ureda za naknadu sukladno odredbama 4. direktive. Uredi za naknadu najčešće su osnovani kao posebna tijela u okviru Garancijskog fonda a rjeđe u okviru Ureda zelene karte.

Uredi za naknadu su odmah po osnivanju dužni sklopiti poseban sporazum između Ureda za naknadu i Garancijskih fondova kojim se precizno određuju njihove zadaće, obveze i modeli naknade.

Za razliku od ovlaštenih predstavnika Uredi za naknadu nisu se dužni pridržavati napatuka odgovornog osiguratelja te su potpuno nezavisni i samostalni, a počinju djelovati tek na zahtjev oštećene osobe.

Oštećena osoba se sa svojim odštetnim zahtjevom može obratiti Uredu za naknadu u svojoj zemlji samo u 3 slučaja:

1. ukoliko u zemlji prebivališta oštećene osobe odgovorni osiguratelj nije imenovao ovlaštenog predstavnika i da oštećena osoba nije podnijela svoj zahtjev izravno osiguratelju štetnika ili samom štetniku,
2. ukoliko ovlašteni predstavnik nije ispoštovao rokove sukladno 4. direktivi tj. nije u roku od 3 mjeseca od postavljenog zahtjeva dao utemeljeni odgovor,
3. ukoliko se u roku od 2 mjeseca nije uspjelo identificirati vozilo štetnika.

Ured za naknadu se uključuje tek iznimno odnosno tek kad nisu ispoštovane odredbe 4. direktive.

Uredu za naknadu su isto propisani rokovi kojih se sukladno 4. direktivi mora pridržavati. U roku od 2 mjeseca od dana postavljanja odštetnog zahtjeva Ured ga mora riješiti, s time da trenutačno obustavlja postupak ukoliko ovlašteni predstavnik oštećenoj osobi naknadno dostavi utemeljeni odgovor.

Odmah po zaprimanju odštetnog zahtjeva Ured za naknadu mora o podnesenom zahtjevu obavijestiti osiguratelja štetnika, Ured za naknadu u zemlji iz koje je osiguratelj štetnika te samog štetnika tj. osobe od kojih u slučaju isplate štete Ured ima pravo regresa.

Iz ovoga proizlazi da se oštećena osoba, ukoliko je nezadovoljna odlukom ovlaštenog predstavnika ne obraća Uredu za naknadu kao višoj instanci nego može tužiti osiguratelja štetnika u zemlji u kojoj je nastala šteta.

ZAKLJUČAK

Preuzimanje 4. direktive u zakonodavstva zemalja članica EU bio je očito vrlo složen posao obzirom da su se morale mijenjati odredbe mnogih zakona.

Iako Republika Hrvatska još nije članica EU, već su provedene pripreme za izmjene i dopune naših zakona kako bi se omogućilo preuzimanje 4. direktive u naše zakonodavstvo.

Uključivanje u rad i postupanje po 4. direktivi za osiguratelje je vrlo složeno, s obzirom da je 4. direktiva donesena čisto političkom odlukom, a zemlje članice EU su provele prilagodbu zakona, osigurateljnoj struci je jedino preostalo da se uklopi u strogo zadane okvire bez mogućnosti improvizacije kao i postupnog prilagođavanja novonastaloj situaciji.

Obrada šteta postala je znatno složenija za odgovornog osiguratelja (štetu obrađuje i isplaćuje ovlašteni predstavnik koji treba raditi prema pravu i osigurateljnoj praksi zemlje nastanka štete).

Da bi se navedeni dio mogao kvalitetno odraditi, potrebna je stalna edukacija ovlaštenog predstavnika kao i neprestana, brza i kvalitetna komunikacija između odgovornog osiguratelja i ovlaštenog predstavnika.

Temeljem do sada navedenog može se zaključiti da je za kvalitetan rad prema odredbama 4. direktive najvažniji pravilan odabir ovlaštenog predstavnika.

POPIS LITERATURE

- Zakon o obveznim osiguranjima u prometu NN 151 od 23.12.2005.g
- M. Čurković-A. Lui:Novi sustav zelene karte osiguranja, 2003.g.
- A. Lui:Zaštita žrtava u prometu prema Kretskom sporazumu te 4.i 5.direktivi EU o osiguranju od AO.
- S. Pintarić:4.direktiva EU o osiguranju od AO-uloga i značaj ovlaštenog predstavnika u Sloveniji.

Zvezdan Karlić

**UTJECAJ PROMJENA U SUSTAVU POREZA
NA DODANU VRIJEDNOST NA OSIGURANJE
I OBRADU ŠTETA MOTORNIH VOZILA**

Utjecaj promjena u sustavu poreza na dodanu vrijednost na osiguranje i obradu šteta motornih vozila

A) UVOD

Sa 01.03.2012. na snagu su stupile izmjene i dopune Zakona o porezu na dodanu vrijednost (NN 22/12) koje između ostalog donose i dvije promjene koje imaju utjecaj na osiguranje i obradu šteta motornih vozila. Jedna od tih promjena je dakako promjena same stope poreza na dodanu vrijednost (*dalje: PDV*) koja je porasla sa 23% na 25% i zbog čega je realno očekivati određeno povećanje troškova naknade šteta i u segmentu motornih vozila. Ipak, ta promjena nije niti specifična za segment motornih vozila niti mijenja postojeće uhodane prakse. Druga uvedena promjena pak ima specifičan utjecaj upravo na poslove osiguranja motornih vozila i bitno mijenja neke dosadašnje prakse i postupanja. Izmjenama Zakona o PDV-u obveznicima PDV-a u cijelosti je ukinuta mogućnost odbitka pretporeza u slučaju nabavke osobnih automobila i drugih sredstava za osobni prijevoz (uključujući nabavu svih dobara i usluga u vezi s tim dobrima). Ovom promjenom bitno se mijenja porezni položaj obveznika PDV-a, te posljedično dolazi i do značajnih promjena u njihovoj potrebi za osiguranjem tih vozila, kao i kod obrade šteta na motornim vozilima, što će se detaljnije prikazati u nastavku teksta.

Promjene Zakona o PDV-u donose identičnu promjenu poreznog statusa i za plovila namijenjena za razonodu te zrakoplove, te i u tom segmentu dolazi do vrlo sličnih promjena i sa osigurateljnog aspekta, međutim ova tema neće biti posebno razmatrana u nastavku tekstu.

B) Što se točno mijenja u Zakonu o PDV-u

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (NN 22/12) u članku 6. donosi promjene kod priznavanja pretporeza, kako slijedi:

Članak 6.

U članku 20. stavku 9. riječi: »stavcima 3., 5., 6., 7., 8., 10., 11. i 12.« zamjenjuju se riječima: »stavcima 3., 5., 6., 7., 8., 10. i 11.«.

Stavci 11. i 12. mijenjaju se i glase:

»(11) Porezni obveznik ne može odbiti pretporez u sljedećim slučajevima:

a) za nabavu i najam plovila namijenjenih za razonodu, zrakoplova, osobnih automobila i drugih sredstava za osobni prijevoz, uključujući nabavu svih dobara i usluga u vezi s tim dobrima,

b)[ISPUŠTENI, vezano za trošak reprezentacije]

(12) Iznimno, odredbe stavka 11. točke a) ovoga članka ne primjenjuju se ako se radi o plovilima i zrakoplovima kojima se obavlja djelatnost prijevoza putnika i dobara te iznajmljivanja ili se nabavljaju

* Allianz Zagreb d.d.

za daljnju prodaju te ako se radi o osobnim automobilima i drugim prijevoznim sredstvima za osobni prijevoz koja se koriste za obuku vozača, testiranje vozila, servisnu službu, djelatnost prijevoza putnika i dobara, prijevoza umrlih, iznajmljivanja ili se nabavljaju za daljnju prodaju.»

Navedenom promjenom bitno se mijenja položaj obveznika PDV-a u pogledu troškova nabavke i daljnjeg održavanja osobnih automobila i drugih prijevoznih sredstava za osobni prijevoz (*dalje u tekstu: osobni automobili*), obzirom da su prema dosadašnjoj regulativi imali pravo odbitka 70% iznosa PDV-a kao pretporez.

Bitno je uočiti slijedeće karakteristike ove zakonske promjene:

- u smislu troškova nabave povezanih dobara i usluga **nema nikakve razlike u smislu trenutka nabave** osobnog automobila, dakle nova porezna pravila vrijede i za sve osobne automobile koje poduzetnici posjeduju u trenutku stupanja na snagu novih propisa.
- u segmentu teretnih vozila, radnih strojeva i svih **ostalnih vrsta vozila osim osobnih automobila** ne dolazi ni do kakvih promjena poreznog statusa, dakle za te vrste vozila obveznici PDV-a i dalje mogu koristiti pretporez bez ikakvih promjena u odnosu na raniji porezni status.
- Novi stavak (12) propisuje određene **iznimke** kod kojih se ipak zadržava mogućnost odbitka pretporeza, a u slučaju da se osobni automobili koriste za obuku vozača, testiranje vozila, servisnu službu, djelatnost prijevoza putnika i dobara, prijevoza umrlih, iznajmljivanja ili se nabavljaju za daljnju prodaju.
- Iako iznimke navedene u novom stavku (12) članka 20. Zakona o PDV-u ne navode eksplicitno poslove **leasinga**, sadašnje je tumačenje da leasing društva imaju mogućnost odbitka pretporeza za vozila koja daju u financijski ili operativni leasing svojim korisnicima. PDV će u slučaju leasinga biti dakako zaračunat krajnjem korisniku kroz ratu leasinga, a kojeg korisnik više neće moći odbiti kao pretporez.

Ovim promjenama za sve obveznike PDV-a dolazi do povećanog troška nabavke i održavanja osobnih automobila (osim kod navedenih iznimaka) i to u iznosu PDV-a kojeg su ranije mogli odbijati kao pretporez. Posljedično, i u slučaju nastanka štete na osobnom automobilu obveznika PDV-a dolazi do porasta iznosa štete kojeg vlasnik vozila trpi te se time mijenja i potreba ovih klijenata u smislu osigurateljnog pokrivanja koje im je potrebno da bi u cijelosti osigurali svoju imovinu.

C) Utjecaj poreznih promjena na osiguranje

1. Kasko osiguranje

Promjene Zakona o PDV-u imaju utjecaja samo na osiguranje osobnih automobila obveznika PDV-a koja su u njihovom vlasništvu i kod kojih dolazi do izmjena poreznog statusa i nemogućnosti odbitka pretporeza. U ukupnom portfelju kaska, osiguranje ovih vozila predstavlja manji ali ne i zanemariv dio portfelja - procjenjuje se da zauzima otprilike 10% ukupnog portfelja kasko osiguranih vozila.

Standardna praksa osiguratelja prije navedenih izmjena Zakona o PDV-u bila je da se kasko osiguranje osobnih automobila obveznika PDV-a ugovara sa osnovicom umanjenom za PDV, i takva je praksa vrijedila i za vozila u vlasništvu poduzetnika i za vozila u leasingu.

Recentne izmjene Zakona o PDV-u, zbog promjene pozicije obveznika PDV-a posljedično imaju bitan utjecaj na osigurateljnu ponudu ovim klijentima, a ponajviše se ovaj utjecaj ogleda u slijedećem:

- ***Naknada štete po policama kasko osiguranja aktivnima na dan početka primjene izmjena Zakona o PDV-u (01.03.2012.)***

Potrebno je razlikovati dva slučaja - osobne automobile u leasingu i izvan leasinga:

U oba slučaja osobni automobili obveznika PDV-a tipično su bili kasko osigurani sa osnovicom umanjenom za PDV, te su i štete bile isplaćivane bez PDV-a što je bilo regulirano i ugovorenim osnovicom i uvjetima kasko osiguranja. Sada u slučaju nastanka štete nastupa razlika: za vozila izvan leasinga obveznik PDV-a više ne može odbiti PDV zaračunat na troškove popravka osobnog automobila kao pretporez (osim kod navedenih iznimaka) te trpi povećan iznos štete. Posljedično se kod obveznika PDV-a pojavljuje iznos PDV-a u trošku popravka osobnog automobila kao onaj dio štete koji ostaje nepokriven ranije ugovorenim kasko osiguranjem. Ova je činjenica dakako nepovoljna za obveznike PDV-a kao klijente osiguratelja koji su se ovom promjenom našli u situaciji koja suštinski odgovara ugovaranju osigurateljnog pokrića sa franšizom u iznosu 20% od svake nastale štete.

Osiguratelji su prema ovom "gap"-u po postojećim policama osiguranja različito pristupili, neka društva za osiguranje ponudila su svojim klijentima mogućnost nadoplate i ugovaranja dodatnog pokrića kojim bi osigurali naknadu PDV-a u slučaju nastanka štete, neka društva odlučila su svojim osiguranicima u naknadu štete uključiti i iznos PDV-a iako isti nije bio originalno ugovoren i bez ugovaranja dodatnog pokrića (dakle, o svom trošku), a neka društva zadržala su neutralnu poziciju. Također je primjetna i doza nesigurnosti i nedefiniranog stava kod naših klijenata, koji također u ovom trenutku nisu u potpunosti apsorbirali efekte poreznih promjena, te još nisu zauzeli jasan stav po ovom pitanju i vrlo često o ovim posljedicama počinju razmišljati tek u slučaju već nastale štete na svom vozilu. Istekom postojećih polica tokom ove i početkom slijedeće godine ove situacije postupno će prestati postojati.

Za osobne automobile u leasingu situacija je drukčija, obzirom da leasing društva i dalje mogu odbijati pretporez temeljem troškova popravka vozila te se posljedično za osobne automobile u leasingu ne pojavljuje dodatni trošak nakon uvođenja izmjena Zakona o PDV-u, pri čemu je bitno da računi popravka glase na leasing društvo. Jedina je iznimka slučaj totalne štete za osobno vozilo u financijskom leasingu gdje je iznos PDV-a bio uključen u financiranje te se pojavljuje eventualna šteta s naslova PDV-a kao razlika između preostalog potraživanja leasing društva prema primatelju leasinga i naknade štete koju će osiguratelj isplatiti.

- ***Ugovaranje novih polica kasko osiguranja***

Obzirom na navedene promjene, bilo je potrebno promijeniti dosadašnju praksu ugovaranja kasko osiguranja sa aspekta određivanja osnovice slijedom ranijih razmatranja o potrebnoj naknadi štete. Tako i u ovom slučaju treba razlikovati vozila u leasingu od vozila izvan leasinga u smislu nove poželjne prakse određivanja osnovice kasko osiguranja.

Za sve osobne automobile obveznika PDV-a izvan leasinga, osim u slučaju navedenih iznimaka, osnovicu treba ugovoriti sa uključenim PDV-om. Za vozila u leasingu osnovica treba biti ugovorena umanjena za PDV, pri čemu je potrebno dodatno pružiti pokriće za štete s naslova PDV-a za slučaj totalne štete u financijskom leasingu. Dodatno pokriće može se pružiti kroz ugovaranje osnovice sa uključenim PDV-om u slučaju financijskog leasinga, ali i kroz poseban doplatak ili reguliranjem ovog slučaja u ugovorima između osiguratelja i leasing društava.

Ugovaranjem kasko polica sa ovako definiranim osnovicama klijentima se pruža optimalna osigurateljna zaštita i izbjegava se nezadovoljstvo klijenata u slučaju nastanka štete. Naravno, povećanje osnovice uzrokuje i porast premije osiguranja što je dakako opravdano povećanim troškovima šteta, ali nije ugodno za klijenta.

Jasnoću pravila ugovaranja u praktičnom pogledu donekle narušavaju iznimke navedene u izmjenama Zakona o PDV-u. Naime, u trenutku ugovaranja kasko osiguranja nekad je teško utvrditi da li konkretno osobno vozilo spada u navedene iznimke ili ne, te posljedično može biti nejasno treba li ugovoriti osnovicu umanjenu za PDV ili ne. Porezna praksa je takva da se za svako konkretno vozilo utvrđuje koja se porezna pravila primjenjuju, pa se dakle i primjena iznimaka iz stavka (12) članka 20. Zakona o PDV-u utvrđuje za svako pojedinačno vozilo. Pritom nije propisan dokument koji bi predstavljao dokaz tog statusa već se koriste različiti izvori ili dokumenti temeljem kojih se taj status utvrđuje. Posljedično se niti kod ugovaranja kasko osiguranja ne

mogu postaviti jednoznačna pravila u tom smislu, te se treba prihvatiti i izjave odgovornih osoba obveznika PDV-a o poreznom statusu konkretnog osobnog vozila.

2. Osiguranje automobilske odgovornosti

Kod osiguranja automobilske odgovornosti dolazi do promjena prilikom utvrđivanja iznosa nastale štete, gdje dolazi do promjena u načinu utvrđivanja da li oštećeniku treba nadoknaditi štetu sa uključenim PDV-om ili pak šteta može biti isplaćena bez PDV-a. Naknada štete dakako ovisi o poreznom statusu oštećenika odnosno oštećenog predmeta, te štetu treba nadoknaditi bez PDV-a samo ukoliko oštećenik može odbiti pretporez sukladno izmjenama Zakona o PDV-u. Dakle, sve već navedene aspekte treba uzeti u obzir te do promjena u naknadi šteta dolazi kod obveznika PDV-a koji više neće biti u mogućnosti odbiti pretporez za svoje osobne automobile koji ne podliježu navedenim iznimkama. Utvrđivanje poreznog statusa potrebno je za svako pojedino vozilo te se, kako je već ranije opisano kod ugovaranja automobilske kaska, u slučaju nedostatka druge dokumentacije treba prihvatiti i izjave odgovornih osoba obveznika PDV-a o poreznom statusu konkretnog osobnog vozila.

3. Procjena financijskog utjecaja

Sve navedene promjene u osiguranju automobilske kaska i automobilske odgovornosti izazvane izmjenama Zakona o PDV-u imat će svoje neizbježne financijske posljedice i na osigurateljnu industriju.

Sa aspekta **osiguranja automobilske kaska** možemo očekivati znatno povećanje troškova šteta na dijelu portfelja koji je pogođen izmjenama poreznog statusa. U skladu sa procjenom da taj portfelj predstavlja 10% ukupnog portfelja kasko osiguranja, na godišnjem nivou možemo očekivati dodatni trošak šteta za sve osiguratelje u ukupnom iznosu **od 15 miliona kuna godišnje**. Za novougovorene police kaska dodatni trošak šteta trebao bi biti pokriven povećanjem premije kaska koja proizlazi iz ugovaranja za uvećanim osnovicama, međutim za očekivati je da će postojati jednokratni trošak za industriju koji će proizaći iz ranije ugovorenih kasko polica, a u slučajevima gdje se osiguratelji odluče nadoknađivati štete sa PDV-om bez adekvatnog pokrića u zaračunatoj premiji. U ovom trenutku nije moguće kvalitetno procijeniti ukupan financijski efekt vezan za ranije ugovorene kasko police zbog različitih reakcija raznih osiguratelja. Za očekivati je da će efekt biti blago negativan za cjelokupnu industriju, no za nadati se da će barem biti u interesu naših klijenata.

Sa aspekta **osiguranja automobilske odgovornosti** možemo očekivati blago pogoršanje profitabilnosti zbog očekivanog porasta troškova šteta. Za očekivati je da osiguratelji neće u ovoj ekonomskoj situaciji niti pokušati kompenzirati kroz povećanje premije automobilske odgovornosti. Dodatan trošak šteta kod osiguranja automobilske odgovornosti procjenjuje se na približno **14 miliona kuna na godišnjoj razini**, što će pogoršati kvotu šteta za 0,5 postotnih bodova na godišnjoj razini obzirom da se ne očekuje korekcija premije.

D) Zaključak

Nedavne izmjene Zakona o PDV-u pripremljene su i usvojene bez detaljnijeg sagledavanja efekata ovih promjena izvan samog poreznog sustava, pa tako niti efekti koje promjene ovog propisa donose osigurateljnoj industriji nisu bile predmet prethodnih analiza i razmatranja prije usvajanja ovog propisa. Iako se može razumjeti da je ponekad brzina donošenja određenih promjena ključna, s druge

strane je jasno da se do boljih i kvalitetnijih rješenja može doći samo kroz diskusiju svih zainteresiranih strana prilikom donošenja zakonskih promjena. Također valja istaknuti i poteškoće prilikom tumačenja donesenih zakonskih izmjena, koje su bile znatne pogotovo u trenutku stupanja novih propisa na snagu, a što je stvorilo dosta komplikacija u procesu definiranja novih uputa za ugovaranje i obradu šteta. Posljedično nije uvijek bilo moguće pružiti optimalnu uslugu našim klijentima, te bi upravo zbog zaštite interesa naših klijenata bilo poželjno da se ovakve situacije izbjegnu. Stoga ostaje nada da će prilikom donošenja budućih zakonskih promjena koje utječu na poslovanje društava za osiguranje biti provedene primjerene konzultacije putem udruga koje zastupaju interese osiguratelja.

Puni efekti usvojenih izmjena Zakona o PDV-u bit će vidljivi tek za koji mjesec, no prema sada raspoloživim podacima i procjenama očekuje se da će ove izmjene negativno utjecati na prodaju osobnih automobila što će dodatno oslabiti poziciju kasko osiguranja i smanjiti priljev nove kasko premije. Također će doći do povećanja kasko premije za klijente kojima je ovim izmjenama promijenjen porezni status, što će otežati obnovu ovih polica, a nažalost neće donijeti povećanje profitabilnosti zbog porasta troška šteta u ovom segmentu.

Ukupno možemo ocijeniti da izmjene Zakona o PDV-u donose negativne efekte u poslovima osiguranja motornih vozila, kako financijske tako i organizacijske prirode. Spomenuti negativni efekti neće imati jak utjecaj na poslovanje, obzirom da je promjenama obuhvaćen samo manji dio portfelja motornih vozila, ali će se ipak osjetiti kao otegotna okolnost u poslovanju osiguratelja, posebice u ovoj godini.

Krešimir Kanižanec

**PRIMJENA POČEKNOG ROKA IZ UVJETA
OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE ODGOVORNOSTI**

Primjena počeknog roka iz Uvjeta osiguranja od automobilske odgovornosti

Počekni (*respiro*) rok iz ugovora o osiguranju je rok u kojem se prava i obveze ugovornih strana produžuju za određeni broj dana. Smisao tog roka je da osiguranika, ako je iz nekog razloga spriječen pravovremeno produžiti ugovor o osiguranju, osiguratelj i tada pokriva svojom policom. To znači da osiguratelj preuzima obvezu isplate štete koja se dogodi u počeknom roku, a ugovaratelj osiguranja preuzima obvezu plaćanja premije za to razdoblje. Ovaj rok predstavlja pogodnost ugovaratelju osiguranja da može bezbrižno razmišljati hoće li se ponovo osigurati kod istog osiguratelja uz sigurnost da će osiguratelj, štetu nastalu u tom roku isplatiti oštećenoj osobi.

Povijesni pregled rješenja počeknog roka iz Uvjeta obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti koji se u uvjetima nalazi u poglavlju „*Početak i prestanak osigurateljnog pokrića*“:

do 18. veljače 1994. godine:

„Kod ugovora o osiguranju sklopljenog na jednu ili više godina, obostrane obveze i prava iz ugovora produžuju se za 30 dana - počekni rok, ako osiguratelju nije najmanje tri dana prije isteka osiguranja bila uručena izjava ugovaratelja osiguranja da ne pristaje na produženje“.

„Ako tijekom počeknog roka nastupi osigurani slučaj, ugovaratelj osiguranja je u obvezi platiti premiju za cijelu godinu osiguranja“.

od 18. veljače 1994. godine do 1. lipnja 1999. godine:

„Kod ugovora o osiguranju sklopljenog na jednu godinu, obostrane obveze i prava iz ugovora produžuju se za 30 dana - počekni rok, ako osiguratelju nije najmanje tri dana prije isteka osiguranja bila uručena izjava ugovaratelja osiguranja da ne pristaje na produženje **uz uvjet** da za sljedeću godinu osiguranik sklopi unutar tog roka osiguranje kod istog osiguratelja“.

„Ako tijekom počeknog roka nastupi osigurani slučaj, ugovaratelj osiguranja je u obvezi platiti premiju za cijelu godinu osiguranja“.

„Ako tijekom počeknog roka nastupi osigurani slučaj, a osiguranik **ne** sklopi kod istog osiguratelja, smatrat će se da je vozilo u počeknom roku bilo neosigurano“.

od 1. lipnja 1999. godine do 1. rujna 2006. godine:

„(2) Kod osiguranja sklopljenog na jednu godinu, obostrane obveze i prava iz ugovora o osiguranju produžuju se najviše za 30 dana (počekni rok), ako osiguratelju najmanje 3 dana prije isteka osiguranja nije bila uručena izjava ugovaratelja osiguranja da ne pristaje na produženje ugovora o osiguranju“.

„Ako u počeknom roku ugovaratelj osiguranja sklopi ugovor o osiguranju s drugim osigurateljem, dužan je platiti premiju osiguranja ranijem osiguratelju srazmjerno vremenu njegova osigurateljnog pokrića do dana sklapanja osiguranja s novim osigurateljem“.

„(3) Ako se u počeknom roku iz stavka (2) ovog članka dogodi osigurani slučaj ugovaratelj

* Croatia osiguranje d.d.

osiguranja je u obvezi platiti premiju osiguranja za cijelu sljedeću godinu osiguranja s time da se osiguranje sklapa od dana isteka prethodnog osiguranja“.

od 1. rujna 2006 do danas

„(2) Kod ugovora o osiguranju sklopljenog na jednu ili više godina obveza osiguratelja prestaje po isteku 24 sata dana koji je u ispravi o osiguranju naveden kao dan isteka osiguranja, ako nije drukčije ugovoreno. Obostrane obveze i prava iz ugovora o osiguranju produžuju se za 30 dana (počekni rok), ako osiguratelju najmanje 3 dana prije isteka osiguranja nije bila uručena izjava ugovaratelja osiguranja da ne pristaje na produženje ugovora o osiguranju“.

„Ako u počeknom roku ugovaratelj osiguranja sklopi ugovor o osiguranju s drugim osigurateljem, prethodni osiguratelj ima pravo na premiju osiguranja za razdoblje do početka važenja ugovora o osiguranju sklopljenog s drugim društvom za osiguranje i to srazmjerno vremenu njegova osigurateljnog pokrića“.

„(3) Ako se u počeknom roku iz stavka (2) ovog članka dogodi osigurani slučaj ugovaratelj osiguranja je u obvezi prethodnom osiguratelju platiti premiju osiguranja za cijelu sljedeću godinu osiguranja s time da se osiguranje sklapa od dana isteka prethodnog osiguranja“.

Stupanjem na snagu Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (NN 151/2005; NN 36/2009 i NN 75/2009) u poglavlju „Ugovor o obveznom osiguranju i njegov učin“ u članku 8. regulira se trajanje počeknog roka i ostale situacije u svezi počeknog roka.

Članak 8.:

„(6) Kod ugovora o osiguranju sklopljenog na jednu ili više godina, prava i obveze iz ugovora o osiguranju produžuju se nakon isteka ugovora o osiguranju za **najviše 30 dana** (počekni rok) ako društvu za osiguranje najmanje tri dana prije isteka trajanja osiguranja nije uručena izjava ugovaratelja osiguranja da ne pristaje na produženje ugovora o osiguranju“.

„(7) Ako se u počeknom roku iz stavka 6. ovoga članka dogodi osigurani slučaj, ugovaratelj osiguranja obavezan je platiti premiju osiguranja za cijelu sljedeću godinu osiguranja“.

„(8) Ako u počeknom roku iz stavka 6. ovoga članka ugovaratelj osiguranja sklopi ugovor o osiguranju s drugim društvom za osiguranje, prethodni osiguratelj ima pravo na premiju osiguranja za razdoblje do dana sklapanja ugovora o osiguranju s drugim društvom za osiguranje, i to razmjerno razdoblju njegova osigurateljnog pokrića“.

Iz ovog pregleda vidljiva je evolucija odredbi počeknog roka. Osnovna intencija svih tih promjena je bila smanjiti broj neosiguranih vozila posebice onih koji nakon isteka osiguranja prometuju cestama Republike Hrvatske. Naravno, za očekivati je da novija rješenja budu bolja i jasnija osiguranicima i osigurateljima, međutim, u životu to nije tako. Razne životne situacije ponekad, kod primjene nekih odredbi uvjeta, stvaraju dileme osigurateljima i često su nerazumljive našim osiguranicima. Situacija je složenija kada znamo da se radi o motornom vozilu koje podliježe tehničkom pregledu i registraciji vozila sukladno Zakonu o sigurnosti prometa na cestama (NN 67/2008), što proces registracije čini još nerazumljivijim, jer se, osim roka valjanosti osiguranja i počeknog roka, pojavljuju rok važenja tehničkog pregleda i rok važenja registracije, što dodatno utječe na nerazumijevanje procesa registracije vozila i stvara nove dileme.

Kako bi razumjeli proces registracije vozila moramo se upoznati s nekim rješenjima iz Zakona o sigurnosti prometa na cestama, jer obvezno osiguranje od automobilske odgovornosti je vezano za automobil i njegovu registraciju.

Članak 250.

Vlasnik vozila, koji ne izvrši produženje važenja prometne dozvole u roku od 15 dana od dana isteka važenja prometne dozvole dužan je odjaviti vozilo, donijeti prometnu dozvolu radi poništenja i vratiti registarske pločice policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji koja vozilo vodi u evidenciji.

Članak 264.

Stanica za tehnički pregled vozila ne smije registrirati vozilo suprotno propisima ili ovjeriti produljenje valjanosti prometne dozvole ako vozilo nije tehnički ispravno i ako za njega **nisu plaćene** propisane obveze (porez, **obvezno osiguranje**, carina, naknada za ceste, posebna naknada za okoliš i dr.)

Kod pisanja Uvjeta za obvezno osiguranje od automobilske odgovornosti i određivanje vremena trajanja počeknog roka trebalo bi svakako respektirati članak 250. Zakona o sigurnosti prometa na cestama na način da se duljina počeknog roka izjednači s rokom u kojem vlasnik vozila mora odjaviti vozilo, donijeti prometnu dozvolu na poništenje i vratiti registarske pločice, a to je 15 dana. Takva mogućnost je predviđena Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu i Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o obveznim osiguranjima u prometu, ali je osiguratelji do sada nisu koristili. Na taj način bi se ublažila šteta osiguravajućim društvima koju čine oni vlasnici vozila koji zloupotrebljavaju počekni rok na opće poznati način.

U daljnjem tekstu dana su dva primjera s kojima se susrećemo u svakodnevnom životu prilikom ugovaranja osiguranja i rješavanja šteta. Zbog svoje specifičnosti često smo u dilemi kako riješiti tako nastale situacije, odnosno da li smo ispravno postupili i u situaciji kada smo problem riješili. U takvim situacijama osiguranici (ugovaratelji, klijenti, kupci) se osjećaju razočarano i vrlo često ne prihvaćaju naša pojašnjenja.

Primjer 1:

Nakon isteka osiguranja, u počeknom roku, dogodila se prometna nezgoda na način da je vozilo sletjelo s ceste. Suputnik u vozilu je lakše nastradao, vozilo je totalno uništeno i vlasnik je vozilo dao na otpad. Ugovaratelj osiguranja plaća premiju svom osiguratelju za razdoblje počeknog roka. Nakon protoka nekog vremena suputnik saznaje da ima pravo na naknadu štete i podnosi odštetni zahtjev. Osiguratelj obradi i isplati štetu te ugovaratelju osiguranja postavi zahtjev za plaćanje godišnje premije osiguranja pozivajući se na Uvjete za obvezno osiguranje od automobilske odgovornosti i Zakon o obveznim osiguranjima u prometu.

Pitanje-dilema:

Da li je vozilo u počeknom roku osigurano?

Mora li ugovaratelj osiguranja platiti osiguratelju godišnju premiju (sklopiti osiguranje)?

Kako ugovoriti osiguranje za predmet koji ne postoji?

Primjer 2:

Na tehničkom pregledu vozila ustanovilo se da je vozilo neispravno. Vlasniku vozila trebalo je dosta vremena da otkloni kvar. Kada je ponovo došao obaviti tehnički pregled od isteka osiguranja je prošlo 25 dana. Prilikom registracije plaća sve **godišnje** pristojbe i produžuje policu obveznog osiguranja. To bi sve prošlo u redu da vlasnik vozila ne primjećuje da je valjanost registracije vozila manja za 25 dana. Protestira djelatniku na registraciji vozila koji mu pojašnjava da oni nemaju ništa s time jer se valjanost prometne vozila usklađuje s danom isteka police osiguranja.

Pitanje-dileme:

Da li je osiguranik opravdano nezadovoljan?

Trpi li osiguranik kakvu štetu?

Može li se tehnologija ugovaranja osiguranja u ovakvim i sličnim slučajevima izmijeniti?

UMJESTO ZAKLJUČKA: Prijedlog teksta POČEKNOG ROKA:

Kod ugovora o osiguranju sklopljenog na jednu ili više godina, prava i obveze iz ugovora o osiguranju produžuju se nakon isteka ugovora o osiguranju za 15 dana (počekni rok), ako društvu za osiguranje najmanje tri dana prije isteka trajanja osiguranja nije uručena pisana izjava ugovaratelja osiguranja da ne pristaje na produženje ugovora o osiguranju.

Ako ugovaratelj osiguranja produži ugovor o osiguranju za vrijeme trajanja počeknog roka, osiguranje počinje na dan ugovaranja produljena osiguranja, a ugovaratelj je obavezan je plati premiju za razdoblje od dana isteka osiguranja do dana produženja ugovora.

Ako ugovaratelj osiguranja ne sklopi novi ugovor o osiguranju do isteka počeknog roka, obavezan je osiguratelju platiti premiju za produženo trajanja osiguranja u počeknom roku.

Jasna Komljenović Lončar

**UTVRĐIVANJE KVALITETE OBLIKOVANIH PRIČUVA ŠTETA
– RUN OFF ANALIZA**

Utvrđivanje kvalitete oblikovanih pričuva šteta – run off analiza

Slide 1

The slide content is displayed within a rectangular frame. The main title is in red, bold font. The author's name and the date of the presentation are in a smaller red font. The footer contains the date, a page number, and a logo.

Utvrđivanje kvalitete oblikovanih pričuva šteta – run off analiza

Jasna Komljenović Lončar
Opatija, 18. svibnja 2012. godine

18.05.2012. 1

* Triglav osiguranje d.d.

UVOD

- Pričuve šteta – dio osigurateljno-tehničkih pričuva – izravan utjecaj na poslovni rezultat.
- Pričuva šteta – zbog odgode između nastanka i likvidacije štete.
- Analiza kvalitete pričuva šteta – run off analiza.

18.05.2012. 2

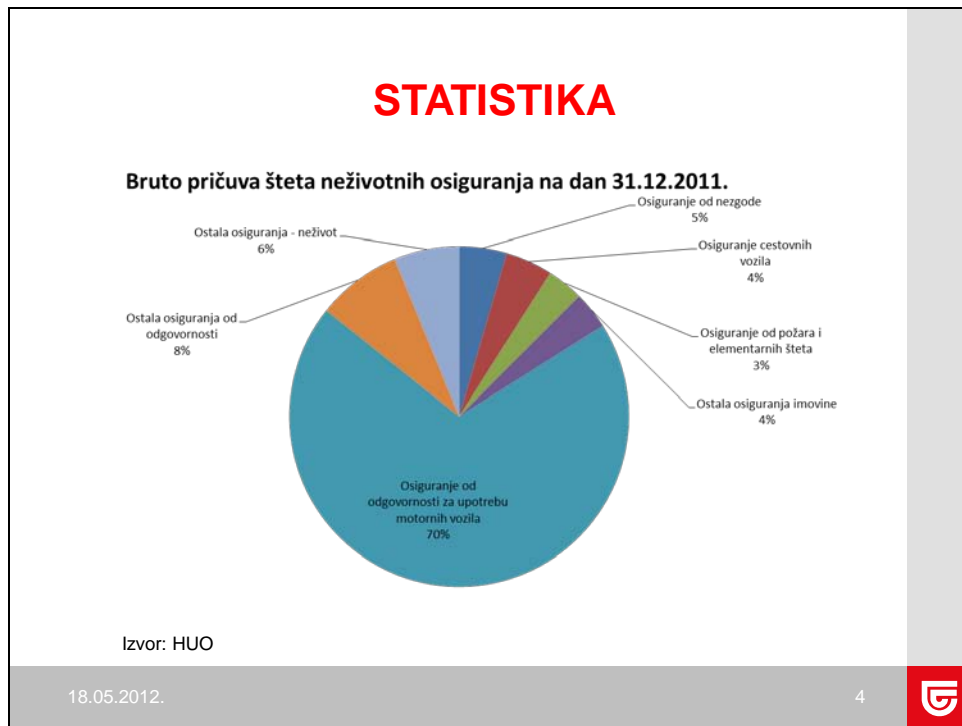
UVOD

Struktura pričuve šteta:

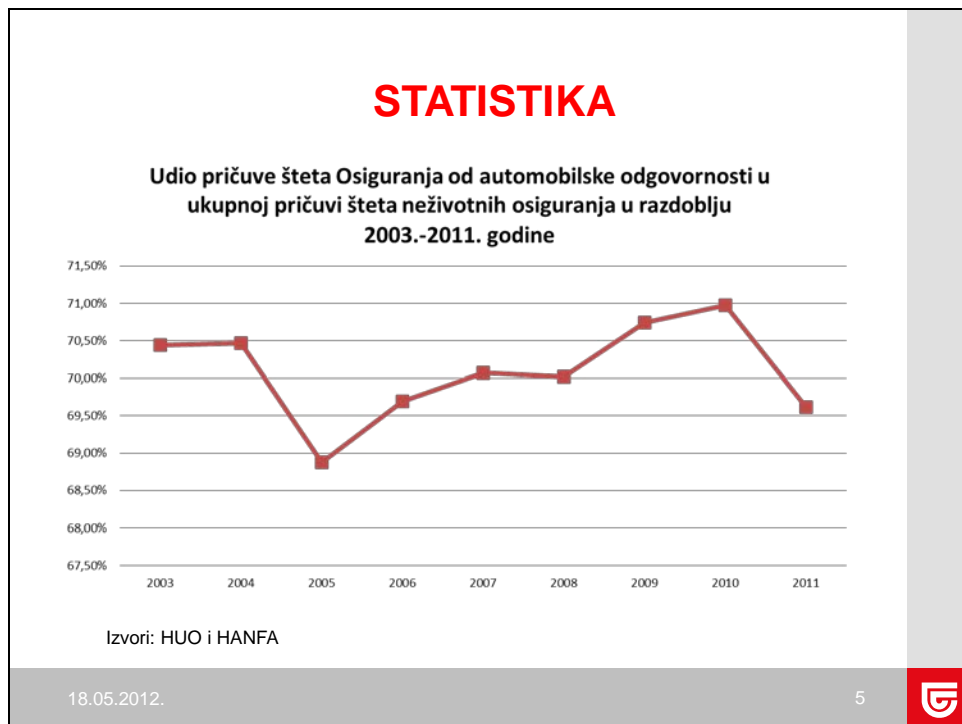
1. Pričuva za prijavljene, a nelikvidirane štete (RBNS);
2. Pričuva za nastale, a neprijavljene štete (IBNR);
3. Pričuva za troškove obrade šteta;
4. Pričuva za prijavljene, a nedovoljno rezervirane štete (IBNER);
5. Pričuva za štete koje bi mogle biti reaktivirane u budućnosti;
6. Pričuva za štete u prijenosu, odnosno nezapisane štete (RBNR).

18.05.2012. 3

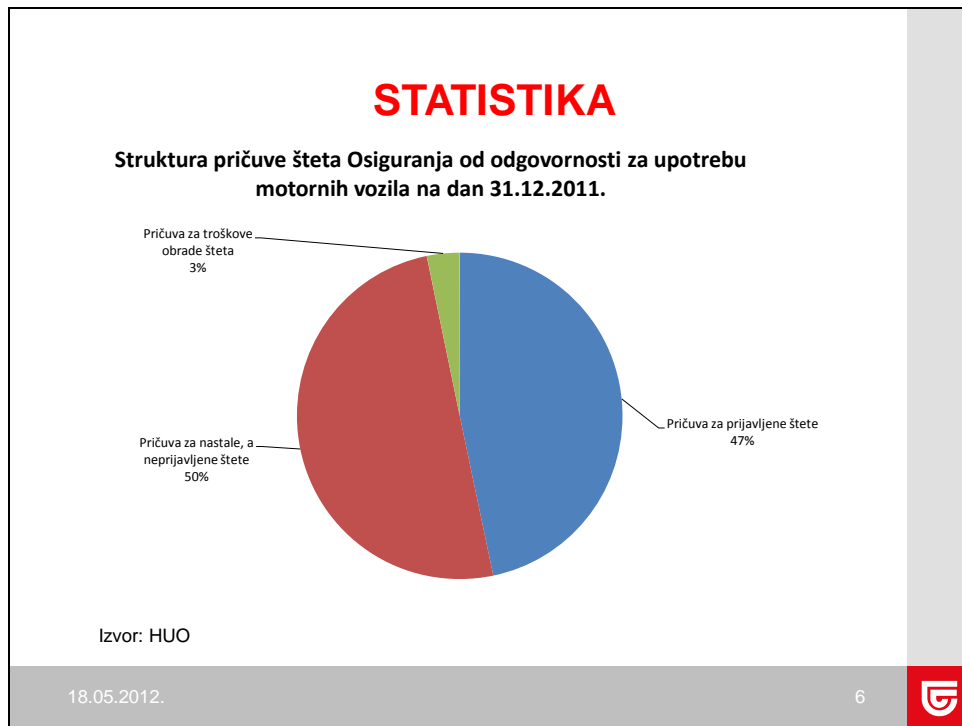
Slide 4

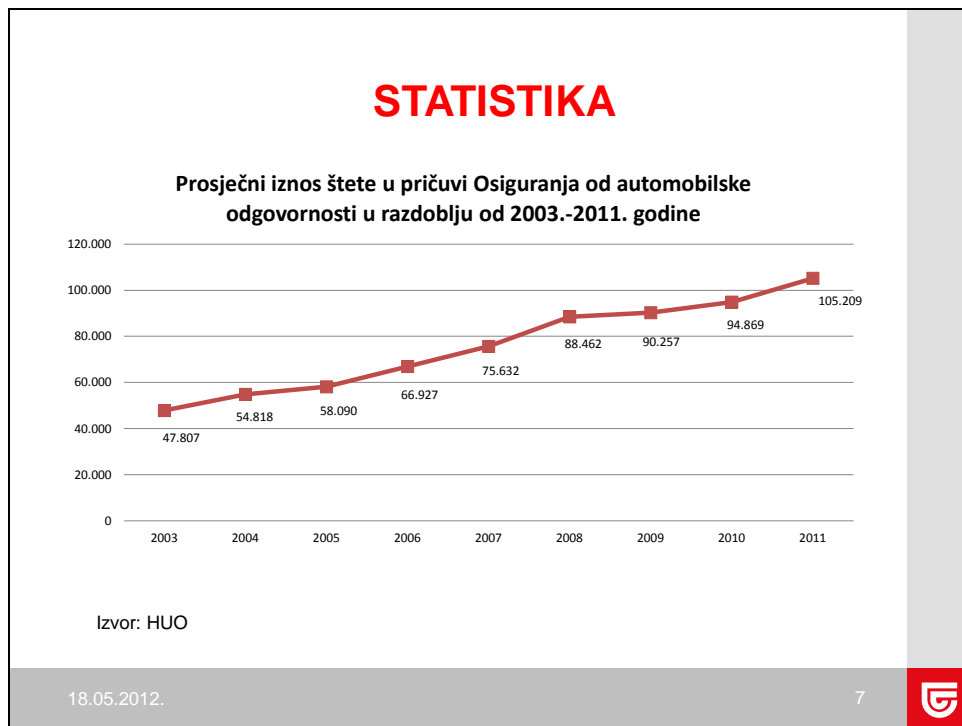
Slide 5

Slide 6

Slide 7

RUN OFF ANALIZA

- Run off analiza može se provoditi za:
 - pojedini štetni spis
 - pojedinu vrstu osiguranja
 - cijeli portfelj...

- Run off analiza može se provoditi za:
 - IBNR
 - RBNS
 - zajedno (IBNR + RBNS)

18.05.2012. 8

RUN OFF ANALIZA

- Rezultati run off analize mogu biti sljedeći:
 1. >0 → pričuve na početku obračunskog razdoblja su bile precjenjene;
 2. <0 → pričuve na početku obračunskog razdoblja su bile podcjenjene;
 3. $=0$ → pričuve na početku obračunskog razdoblja su bile realno procjenjene.

- Najpoželjniji rezultat run off analize → 5% pozitivnog run off-a → osigurava se sigurnost isplate šteta te izbjegava negativni utjecaj na poslovni rezultat.

18.05.2012. 9

RUN OFF ANALIZA - RBNS

- Oblikovanje RBNS-a → za svaki štetni spis pojedinačno.
- Važno je imati sve raspoložive podatke o svakom štetnom spisu → realnija procjena RBNS-a → izbjegavanje negativnog run off-a.
- Rezultati run off analize promatraju se za svaku vrstu osiguranja zasebno → u pravilu negativni rezultat jedne vrste ne bi se smio pokrivati s pozitivnim rezultatom druge vrste osiguranja.

18.05.2012. 10

RUN OFF ANALIZA - RBNS

- Neka su:
 - $RBNS_{t-1}$ → RBNS na početku obračunskog razdoblja;
 - $L\check{S}_t$ → likvidirane štete tijekom razdoblja t , a koje imaju datum prijave prije početka obračunskog razdoblja t ;
 - $RBNS_t$ → RBNS na kraju razdoblja t , za štete koje imaju datum prijave prije početka obračunskog razdoblja t .

18.05.2012. 11

RUN OFF ANALIZA - RBNS

- Rezultat run off analize RBNS-a (apsolutni iznos) =
 $RBNS_{t-1} - L\check{S}_t - RBNS_t$.
- Rezultat run off analize RBNS-a (relativni) =
Rezultat run off analize RBNS-a (apsolutni iznos) / $RBNS_{t-1}$.

18.05.2012.

12

RUN OFF ANALIZA - IBNR

- Neka su:
 - $IBNR_{t-1}$ → IBNR na početku obračunskog razdoblja;
 - $L\check{S}_{t1}$ → likvidirane štete tijekom razdoblja t , a koje imaju datum nastanka prije početka obračunskog razdoblja t i datum prijave nakon početka obračunskog razdoblja t ;
 - $RBNS_{t1}$ → RBNS na kraju razdoblja t , za štete koje imaju datum nastanka prije početka obračunskog razdoblja t i datum prijave nakon početka obračunskog razdoblja t ;
 - $IBNR_t$ → IBNR na kraju obračunskog razdoblja za štete nastale prije početka obračunskog razdoblja t .

18.05.2012.

13

RUN OFF ANALIZA - IBNR

- Rezultat run off analize IBNR-a (apsolutni iznos) =
$$\text{IBNR}_{t-1} - \text{LŠ}_{t1} - \text{RBNS}_{t1} - \text{IBNR}_t$$
- Rezultat run off analize IBNR-a (relativni) =
Rezultat run off analize IBNR-a (apsolutni iznos) / IBNR_{t-1} .

18.05.2012.

14

RUN OFF ANALIZA PRIČUVE ŠTETA OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE OGOVORNOSTI (AO)

- Run off analiza tržišta → vrsta osiguranja Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila (AO).
- Napomena → podaci se prikupljaju za štete nastale od 01.01.2009. godine → analiza nije cjelovita za vrstu osiguranja već samo za štete nastale u 2009. godini.
- Zadnji raspoloživi podaci → stanje 31.12.2010. → analiza pričuve od 31.12.2009. na dan 31.12.2010. godine.

18.05.2012.

15

RUN OFF ANALIZA PRIČUVE ŠTETA OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE OGOVRNOSTI (AO)

Run off analiza – stvari		
RBNS (stvari) na dan 31.12.2009.	(1)	163.605.186,55
Likvidirane štete (stvari) u razdoblju 01.01.-31.12.2010. za štete prijavljene prije 2010. godine	(2)	121.158.962,96
RBNS (stvari) na dan 31.12.2010. za štete prijavljene prije 2010. godine	(3)	42.359.372,69
Run off (apsolutni iznos)	(4)=(1)-(2)-(3)	86.850,90
Run off (relativni)	(5)=(4) / (1)	0,05%

Izvor: HUO

18.05.2012.

16

RUN OFF ANALIZA PRIČUVE ŠTETA OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE OGOVRNOSTI (AO)

Run off analiza – osobe + kamate i troškovi		
RBNS (osobe) na dan 31.12.2009.	(1)	125.495.104,63
Likvidirane štete (osobe + kamate i troškovi) u razdoblju 01.01.-31.12.2010. za štete prijavljene prije 2010. godine	(2)	102.356.544,04
RBNS (osobe) na dan 31.12.2010. za štete prijavljene prije 2010. godine	(3)	104.064.761,41
Run off (apsolutni iznos)	(4)=(1)-(2)-(3)	-80.926.200,82
Run off (relativni)	(5)=(4) / (1)	-64,49%

Izvor: HUO

18.05.2012.

17

RUN OFF ANALIZA PRIČUVE ŠTETA OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE OGOVORNOSTI (AO)

Run off analiza – RBNS ukupno		
RBNS na dan 31.12.2009.	(1)	289.100.291,18
Likvidirane štete u razdoblju 01.01.-31.12.2010. za štete prijavljene prije 2010. godine	(2)	223.515.507,00
RBNS na dan 31.12.2010. za štete prijavljene prije 2010. godine	(3)	146.424.134,10
Run off (apsolutni iznos)	(4)=(1)-(2)-(3)	-80.839.349,92
Run off (relativni)	(5)=(4) / (1)	-27,96%

Izvor: HUO

18.05.2012.

18

RUN OFF ANALIZA PRIČUVE ŠTETA OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE OGOVORNOSTI (AO)

Run off analiza – IBNR		
IBNR na dan 31.12.2009.	(1)	712.636.786,08
Likvidirane štete u razdoblju 01.01.-31.12.2010. za štete nastale prije 2010. godine, a prijavljene u 2010. godini	(2)	68.403.226,28
RBNS na dan 31.12.2010. za štete nastale prije 2010. godine, a prijavljene u 2010. godini	(3)	42.751.617,68
IBNR na dan 31.12.2010. za štete nastale prije 2010. godine	(4)	341.222.419,74
Run off (apsolutni iznos)	(5)=(1)-(2)-(3)-(4)	260.259.522,38
Run off (relativni)	(6)=(5) / (1)	36,52%

Izvor: HUO

18.05.2012.

19

RUN OFF ANALIZA PRIČUVE ŠTETA OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE OGOVRNOSTI (AO)

Run off analiza – Ukupna pričuva šteta		
RBNS na dan 31.12.2009.	(1)	289.100.291,18
IBNR na dan 31.12.2009.	(2)	712.636.786,08
Likvidirane štete u razdoblju 01.01.-31.12.2010. za štete nastale prije 2010. godine	(3)	291.918.733,28
RBNS na dan 31.12.2010. za štete nastale prije 2010. godine	(4)	189.175.751,78
IBNR na dan 31.12.2010. za štete nastale prije 2010. godine	(5)	341.222.419,74
Run off (apsolutni iznos)	(6)=(1)+(2)-(3)-(4)-(5)	179.420.172,46
Run off (relativni)	(7)=(6) / (1)	17,91%

Izvor: HUO

18.05.2012.

20

ZAKLJUČAK

- Realno procjenjena pričuva → sigurnost u isplati šteta iz pričuve → utjecaj na poslovni rezultat.
- Pogrešno procjenjena pričuva → višestruke negativne posljedice.

18.05.2012.

21

Berislav Matijević

**TIME MANAGEMENT U OBRADI ŠTETA
IZ OSIGURANJA MOTORNIH VOZILA**

Time management u obradi šteta iz osiguranja motornih vozila

1. UVOD

Proces obrade šteta iz osiguranja motornih vozila, kontinuirano se unaprjeđuje, to je vidljivo ne samo kroz jednu kontinuiranu zakonodavnu aktivnost, već i kroz jednu „puku svakodnevnicu“ osoba koje se bave obradom šteta iz osiguranja motornih vozila. U tom smislu zamijećena je i jedna nova terminologija koja se počinje, više-manje standardno, koristiti u obradi šteta iz osiguranja motornih vozila. Naime, u praksi uobičajeni „rječnik osiguratelja“ upotpunjen je i izrazima: „**rok** unosa štete“, „**ažurnost** unosa štete“, „**brzina** kompletiranja predmeta“, „**brzina** prve likvidacije“, „**brzina** konačne likvidacije“, „efikasnost rješavanja šteta **u razdoblju**“, „broj šteta u obradi **na dan**“ „poštivanje **roka** za obradu štete“, „mjerenje **vremenskog** ciklusa štete“, „razlika **u danima** prijave-likvidacije štete“ i sl.

Iz navedenih termina razvidno je da su (beziznimno) svi vezani uz tzv. četvrtu dimenziju prostora¹ - uz **vrijeme**.

Vrijeme je jedna od sedam² osnovnih **mjernih jedinica** Međunarodnog sustava mjernih jedinica - *Le Systeme International d`unites* (SI).³ U fizici pak **vrijeme** („t“) označava fizikalnu veličinu kojom se mjeri **trajanje nekog događaja**.

Znači li navedeno da su se osiguratelji počeli baviti standardima mjeriteljstva ili pak fizikom? Odgovor na ovo pitanje ćemo pokušati iznijeti u nastavku ovog rada, ali najprije još nekoliko „općih teza“ o vremenu.

2. VRIJEME

Što je vrijeme? Odgovor na ovo pitanje nije niti jednostavan a niti jednoznačan, iz razloga što današnja opća kultura u shvaćanju vremena nudi široki asortiman različitih vremena: „prirodno“, „povijesno“ „fizikalno“, „filozofsko“, „biološko“, „meteorološko“, „satno“ itd., gdje svako definiranje pojma vrijeme ima svoje zasebno obrazloženje.

Iz tog razloga, zanemariti ćemo samu definiciju pojma vrijeme⁴ i usredotočiti ćemo se na neke njegove karakteristike.

* Croatia osiguranje d.d.

¹ nakon radova A. Einsteina vrijeme je postalo dimenzija prostora: dužina, širina, visina + vrijeme = prostorno vremenski kontinuitet,

² 1. metar (m) = duljina, 2. kilogram (kg) = masa, 3. **sekunda (s) = vrijeme**, 4. amper (A) – električna struja, 5. kelvin (K) = termodinamička temperatura, 6. mol (mol) = množina/količina tvari, 7. candela (cd) = svjetlosna jakost

³ za zakonite mjerne jedinice u Republici Hrvatskoj, v. Zakon o mjernim jedinicama, Nar. Nov. br. 58/93 od 18. lipnja 1993.

⁴ vodeći prvenstveno računa o samoj svrsi ovog rada

Vrijeme je relativan pojam, jer način iskorištavanja resursa kroz koje se čovjek kreće kroz život predstavlja tu relativnost.⁵

Osim relativnosti, u karakteristike vremena spada: vrijeme nije moguće produžiti, vrijeme je nepovratno, vrijeme je nezamjenjivo, vrijeme nije moguće ugovoriti, vrijeme je neelastično, vrijeme je mjerljivo, vrijeme je neobnovljiv resurs, vrijeme je ekonomski resurs.

Do vrlo interesantnih „obrazloženja“ vremena moguće je doći pregledom izreka koje se bave vremenom. Tako imamo:

- „Vremenom se ne može upravljati, upravljati se može samo sobom u vremenu“,
- „Treba uvažavati činjenicu da je za sve velike uspjehe u poslu, a i životu potrebno vrijeme“,
- „Izgubljeno zlato može se pronaći, izgubljeno vrijeme nikada“,
- „Izabrali pravo vrijeme znači uštedjeti vrijeme“,
- „Vrijeme neće iznevjeriti onoga ko ga zna iskoristiti“,
- „Vrijeme je sporo, za one koji čekaju“,
- „Vrijeme drugih ljudi je ograničeno, kao što je i naše vrijeme ograničeno“,
- „Izgubljeno vrijeme se više nikada ne može vratiti“,
- „Ako je vrijeme najskupocjenije od svega, onda je gubljenje vremena najveće rasipništvo“,
- „Vrijeme je najvrednija stvar koju čovjek može potrošiti“,
- „Vrijeme svima daje jednake šanse, ali uspjesi se razlikuju“,
- „Ono što se broji nije koliko sati uložiš, već koliko uložiš u sate“,
- „Kašnjenje je uvijek kobno za one koji su spremni“,
- „Na nedostatak vremena se ne žali samo onaj koji vrijeme nikada ne gubi“,
- „Najvažnije vrijeme je sadašnjost, jer je to jedino vrijeme na koje možemo utjecati“,
- „Vrijeme teče lagano, ali prolazi brzo“,
- „Ono što dan može donijeti, može i odnijeti“,
- „Kalendar vodi brigu o vremenu, ali ne i o tome kako vi trošite svoje vrijeme.“
- „Vrijeme ne čeka nikoga“
- „Upravljati vremenom ne znači da treba raditi više i brže, već mudrije“,
- „Vrijeme je vrednije od novca. Možete dobiti više novca, ali ne i više vremena.“⁶

Na osnovu navedenog, sam zaključak o sadržaju pojma vrijeme, ostavljamo dragim nam čitateljima, međutim jedno je sigurno: u današnje doba, **vrijeme predstavlja iznimno „tražen“ resurs**, bilo da je riječ o našem privatnom odnosno poslovnom angažmanu.

3. OSIGURANJE I VRIJEME

U uvodnom djelu rada, naznačeno je, da se osiguratelji sve više „bave“ svojim vremenom. Postavlja se pitanje zašto je to tako, tj. kakav značaj zauzima sadržaj pojma vrijeme u odnosu na djelatnost osiguranja?

Razmišljanje o ovom pitanju, nameće nam nekoliko mogućih odgovora:

a) **zakonski rokovi⁷ i sankcije**; zakonodavnim aktivnostima iz 2005. godine⁸ djelatnost osiguranja „obogaćena“ je striktnijim vremenskim pravilima - zakonskim rokovima i sankcijama za njihovo nepoštivanje, gdje se nekoliko odredbi, kod obrade šteta iz osiguranja motornih vozila, posebno izdvajaju, to su:

- **obveze osiguratelja, ZOO/05 čl. 943.:** (1) Kad se dogodi osigurani slučaj, osiguratelj je dužan isplatiti osigurninu određenu ugovorom u ugovorenom roku koji ne može biti

⁵ Škreblić D., Upravljanje vremenom“, Novalius, Čabar, 2010., str.5.

⁶ razni izvori

⁷ rok – predstavlja „točku“ u vremenu, pomoću koje vrijeme postaje „mjerljivo“

⁸ Narodne nov. br. 35/2005: Zakon o obveznim odnosima (ZOO/05), Narodne nov. br. 151/2005: Zakon o osiguranju (nastavno ZOS), Zakon o obveznim osiguranjima u prometu (nastavno ZOOP)

dulji od četrnaest dana, računajući od kada je osiguratelj dobio obavijest da se osigurani slučaj dogodio. (2) Ali ako je za utvrđivanje postojanja osigurateljeve obveze ili njezina iznosa potrebno stanovito vrijeme, osiguratelj je dužan isplatiti osigurninu određenu ugovorom u roku od trideset dana od dana primitka odštetnog zahtjeva ili ga u istom roku obavijestiti da njegov zahtjev nije osnovan. (3) Ako iznos osigurateljeve obveze ne bude utvrđen u rokovima određenim u stavcima 1. i 2. ovog članka, osiguratelj je dužan bez odgađanja isplatiti iznos nespornog dijela svoje obveze na ime predujma. (4) Ne ispuni li osiguratelj svoju obvezu u rokovima iz ovoga članka, duguje osiguraniku zatezne kamate od dana primitka obavijesti o osiguranom slučaju, kao i naknadu štete koja mu je uslijed toga nastala.⁹

- **postupak i rokovi za rješavanje odštetnih zahtjeva, ZOOP čl. 12.:** (1) Odgovorni osiguratelj dužan je u slučaju neimovinske štete najkasnije u roku od 30 dana, a u slučaju imovinske štete najkasnije u roku od 14 dana od dana podnošenja odštetnog zahtjeva oštećenoj osobi dostaviti: - obrazloženu ponudu za naknadu štete, ako su odgovornost za naknadu štete te visina štete nesporni, odnosno - utemeljeni odgovor, ako su odgovornost za naknadu štete ili visina štete sporni. (2) Ako odgovorni osiguratelj u roku iz stavka 1. ovoga članka oštećenoj osobi ne dostavi obrazloženu ponudu za naknadu štete, odnosno utemeljeni odgovor, oštećena osoba može protiv njega podnijeti tužbu. Tužba podnesena protiv odgovornog osiguratelja ili odgovorne osobe prije protoka roka iz stavka 1. ovoga članka smatrat će se preuranjenom. (3) U slučaju nemogućnosti utvrđenja visine konačnog iznosa štete, odgovorni osiguratelj je oštećenoj osobi dužan isplatiti iznos nespornog iznosa naknade štete kao predujam u roku propisanom stavkom 1. ovoga članka. (4) U slučaju neizvršenja obveze isplate naknade štete u roku iz stavka 1. ovoga članka, oštećena osoba uz dužni iznos naknade štete, ima pravo i na isplatu iznosa kamate i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva.¹⁰
- **posebne odredbe o provođenju osiguranja od automobilske odgovornosti, VIII.I Zaštita oštećenih osoba u prometnim nezgodama u državama članicama Europske unije, ZOOP čl. 50.:** (1) U slučaju neimovinske štete odgovorni je osiguratelj ili njegov ovlaštenu predstavnik dužan u roku od tri mjeseca od dana podnošenja odštetnog zahtjeva, oštećenoj osobi dostaviti: - obrazloženu ponudu za naknadu štete ako su odgovornost za naknadu štete i visina štete nesporni, - utemeljeni odgovor ako su odgovornost za naknadu štete ili visina štete sporni. (2) Ako odgovorni osiguratelj ili njegov ovlaštenu predstavnik u roku iz stavka 1. ovoga članka oštećenoj osobi ne dostavi obrazloženu ponudu za naknadu štete, odnosno utemeljeni odgovor, oštećena osoba protiv odgovornog osiguratelja može podnijeti tužbu u mjestu svoga prebivališta. (3) Nadzorno tijelo izvijestit će nadležno nadzorno tijelo države članice ako odgovorni osiguratelj ili njegov ovlaštenu predstavnik krši odredbu stavka 1. ovoga članka.
- **kaznene odredbe, prekršaji osiguratelja, ZOOP čl. 63. :** st. 5. tč. 3. i 4., te st. 7.: st. 5.: Novčanom kaznom u iznosu od 20.000,00 do 100.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj društvo za osiguranje: ... - ako oštećenoj osobi ne dostavi obrazloženu ponudu za naknadu štete odnosno utemeljeni odgovor u roku iz članka 12. stavka 1. ovoga Zakona, - ako oštećenoj osobi ne isplati iznos nespornog dijela naknade štete sukladno odredbi članka 12. stavka 3. ovoga Zakona, st. 6. Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 25.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 5. ovoga članka i odgovorna osoba društva za osiguranje; st. 7.: Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 25.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj ovlaštenu predstavnik društva za

⁹ za detaljnije upućujemo na Matijević B., „Ugovor o osiguranju imovine u svijetlu novoga Zakona o obveznim odnosima“, časopis Osiguranje br. 9/2005, Zagreb, 2005, str. 12. – 23.

¹⁰ za detaljnije upućujemo na Ćurković M., „Rokovi za rješavanje šteta iz obveznih osiguranja u prometu“, Zbornik radova sa 17. savjetovanja Hrvatskog ureda za osiguranje, Opatija, svibanj, 2009., str. 39 -53.

osiguranje ako oštećenoj osobi ne dostavi obrazloženu ponudu za naknadu štete odnosno utemeljeni odgovor u roku iz članka 50. stavka 1. ovoga Zakona.

- b) **zaštita potrošača/osiguranika/oštećenika**; dostignuta dimenzija potrošnje osigurateljnih usluga otvorila je pitanje zaštite krajnjih korisnika – potrošača – osiguranika – oštećenika tih istih usluga.¹¹ Navedena zaštita provodi se kroz čitav jedan „mehanizam“ koji svoj „autoritet“ ne crpi samo iz raznih zakonskih odredaba¹², već i iz dobrih poslovnih običaja i temeljenih standarda struke osiguranja.¹³ Tako se u Kodeksu poslovne osiguravateljne i reosiguravateljne etike¹⁴ navodi: *U postupku obrade i naknade štete te isplate osigurane svote društva su dužna postupati stručno, učinkovito i pravično, izbjegavajući poglavito svako odugovlačenje i/ili neisplatu neprijepornog dijela štete, imajući uvijek na umu socijalnu funkciju djelatnosti osiguranja, koja je osobito naglašena u obveznim osiguranjima od odgovornosti.*

U tom smislu i:

- „Prema članku 12. stavak 3. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu „u slučaju nemogućnosti utvrđenja visine konačnog iznosa štete, odgovorni osiguratelj je oštećenoj osobi dužan isplatiti iznos nespornog dijela naknade štete kao predujam u roku propisanom stavkom 1. ovog članka“ U primjeni ovog članka u praksi javljaju se međutim određeni nesporazumi – pojedina društva za osiguranje često ne primjenjuju ovu zakonsku odredbu te isplatu nespornog iznosa naknade štete uvjetuju potpisom Izjave o namirenju, Sporazuma o izvansudskoj nagodbi, Sporazuma o naknadi štete ili potpisom nekog drugog sličnog dokumenta. Takvo je postupanje pogrešno te je u suprotnosti s odredbama cit. Zakona a također i s odredbama Kodeksa osiguranja koji u članku 3.2. propisuje da su „u postupku obrade i naknade štete te isplate osigurane svote društva dužna postupati stručno, učinkovito i pravično izbjegavajući poglavito svako odugovlačenje i/ili neisplatu neprijepornog dijela štete...“¹⁵.
- “Osiguratelj je dužan, nakon što primi odštetni zahtjev, odmah pristupiti utvrđivanju sadržaja odštetnog zahtjeva i svoje odgovornosti. Kada osiguratelj utvrdi da je odgovoran naknaditi štetu, dužan je u što kraćem roku, vodeći računa o rokovima iz članka 12. ZOOP-a poduzeti sve što je potrebno radi utvrđenja visine štete, odnosno naknade štete koju je dužan isplatiti.¹⁶
- „Isticanje prigovora zastare ukoliko su poštivani narečeni zakonski rokovi – legitiman je čin. Iako je isticanje ovog prigovora legitiman čin, ono ponekad može biti protivno osnovnim načelima Kodeksa poslovne osiguravateljne i reosiguravateljne etike (u daljnjem tekstu: Kodeks osiguranja) te protivno dobrim poslovnim običajima i temeljnim standardima struke osiguranja. U posljednje smo vrijeme naime primili nekoliko pritužbi građana – oštećenika po osnovi osiguranja od automobilske odgovornosti koji se žale na postupke pojedinih društava za osiguranje koja u fazi rješavanja odštetnog zahtjeva u mirnom postupku istaknu prigovor zastare potraživanja iako je oštećenik u više navrata od nadležnih službi društva za osiguranje dobivao uvjeravanja da će mu odštetni zahtjev biti riješen nakon što donese određeni dokument, najčešće pravomoćno rješenje Prekršajnog suda. Takvi postupci pojedinih društava za osiguranje – da stranku drže u uvjerenju da se njen odštetni zahtjev rješava odnosno da će biti riješen, pa ju tijekom rješavanja odštetnog zahtjeva zaskočiti s prigovorom zastare potraživanja svakako je nekorektan postupak te dovodi

¹¹ za detaljnije upućujemo na Matijević B., „Obveza informiranja ugovaratelja osiguranja i zaštita potrošača“, grupa autora, „Novi propisi iz osiguranja“, inženjerski biro d.d., Zagreb, ožujak, 2006., str. 79. -109.

¹² primjerice v. ZOS, Glava XVII., čl. 267. – 269.

¹³ ZOS čl. 17.: (1) Društvo za osiguranje dužno je poslovati po ekonomskim načelima, pravilima struke osiguranja i aktuarske struke, držati se dobrih poslovnih običaja i poslovnog morala. (2) Društvo za osiguranje dužno je poslovati sukladno načelu opreznog i savjesnog gospodarstvenika.

¹⁴ izvor www.huo.hr

¹⁵ HUU, Pravobraniteljstvo za osiguranje, Okružnica br. 74/2009 od 08.09.2009.

¹⁶ stav HANFE sa Savjetovanja predstavnik udruga subjekata nadzora sa HANFA-om, održanog u 29.04.2010 u Zagrebu (izvor: www.hanfa.hr)

do opravdanog nezadovoljstva stranaka a naravno šteti i ugledu osiguranja uopće. Takav je postupak u suprotnosti i s načelom savjesnosti i poštenja (članak 4 Zakona o obveznim odnosima), jednim od osnovnih načela ovog Zakona. Društvima za osiguranje, ukoliko se naprijed navedene žalbe oštećenih građana odnose i na njihovo poslovanje, preporučamo da svoje poslovanje usklade s odredbama Kodeksa osiguranje (članak 2.4 i 3.2) te da trajno poduzimaju mjere „kako bi stranke što jednostavnije i što žurnije ostvarile svoja prava“, da postupaju „stručno, učinkovito i pravično, izbjegavajući poglavito svako odugovlačenje“, po pritužbama stranaka dužna su postupati „pozorno i žurno te pri tom poštivati prava i probitke stranke“¹⁷.

- „Tako se stranka koja je nezadovoljna postupanjem (re)osiguratelja, odnosno ako smatra da su prekršene odredbe Kodeksa može obratiti pravobraniteljstvu za područje osiguranja, ali može i prijavom pokrenuti i postupak pred Sudom časti HGK. Ako Sud časti ustanovi da je počinjena povreda načela i/ili odredaba Kodeksa, može izreći opomenu, javnu opomenu za objavljivanje na sjednici Skupštine Hrvatske gospodarske komore i javnu opomenu uz objavljivanje u tisku. O svakoj povredi načela i/ili odredaba Kodeksa te o svim izrečenim mjerama Suda časti Udruženje osiguravatelja Hrvatske gospodarske komore izvijestit će Hrvatsku agenciju za nadzor financijskih usluga, Hrvatski ured za osiguranje i sve (re)osiguratelje“.¹⁸

Ovakvi rokovi i sankcije su najprije, šokirali osiguratelje (ponajprije iz razloga što odstupaju od rokova utvrđenih IV. Direktivom¹⁹), a s druge strane su **motivirali osiguratelje da o rokovima počnu ozbiljnije voditi računa.**²⁰

- c) **ekonomski resurs;** vrijeme (ili preciznije radno vrijeme²¹) se u današnje doba smatra, ne samo jednim od osnovnih ekonomskih resursa²², već i jednim od onih resursa čija pravilna alokacija može predstavljati „prijelomnu točku“ ostvarivanja troška/profita pojedinog poslovnog subjekta, jer **pravilnim i optimalnim (označio MB) korištenjem radnog vremena** poslodavac **bitno utječe na rezultate poslovanja**²³. Takav značaj vremena proizlazi iz premise: ako rad rezultira proizvodom/uslugom, odnosno da je proizvod/usluga rezultat rada, onda rad ima svoju mjeru (u načinu) iskorištavanja radnog vremena.²⁴ Iskorištavanje radnog vremena „kritično“ je za četiri poslove funkcije: izračun plaća, formiranje cijene proizvoda/usluge, upravljanje poslovanjem i razvoj poslovne strategije.²⁵ Iz tog razloga se **upravljanje iskoristivošću radnog vremena – Time management može izjednačiti sa upravljanjem kapitalom – Capital management**, jer je gubitak i jednog i drugog nenadoknadiv.

Time management – upravljanje vremenom, je **disciplina usmjerena na ekonomiziranje i racionalnu uporabu vremena kako u privatnom tako i u poslovnom životu**²⁶. Zbog sve većeg značaja vremena kao ograničenog i neobnovljivog resursa u ekonomiji, prema načinu konceptualizacije vremena – odnosa prema vremenu, sve se više **napuštaju poli-**

¹⁷ HUU, Pravobraniteljstvo za osiguranje, Okružnica br. 04/2012 od 17.01.2012.

¹⁸ Pauković H., „Instituti zaštite pravnog položaja ugovaratelja osiguranja i osiguranika u hrvatskom i europskom pravu“, magistarski znanstveni rad, Rijeka, 2010., str. 113.

¹⁹ iz tog razloga u svakom slučaju je za podržati je inicijativu HUUa o izradi novog ZOOPa (v. detaljnije u Svijet osiguranja br. 3/2012, Tectus, Zagreb, 2012., tekst: „Napokon zakon koji priprema struka“)

²⁰ detaljnije u Matijević B., „Practical experiences with time limits for settlements“, IEVR/IETL Conference – Institute for European Traffic Law : „International Road Traffic Accidents“, Beograd, 5.- 6. svibnja 2011.

²¹ za detaljnije o radnom vremenu, upućujemo na: Bodiroga Vukobrat N. – Laleta S., „Posebnosti reguliranja radnog vremena u kontekstu Smjernice 2003/88/EZ s osvrtom na nacionalna rješenja u Njemačkoj, Austriji i Hrvatskoj“, Zbornik Pf u Rijeci, vol. br. 29., br. 1/08, Rijeka, 2008., str. 71-109, te Radošević B. – Vidaček A. – Košćec A., „Europska direktiva o radnom vremenu: između zaštite zdravlja radnika i kompetitivne ekonomije“, časopis Sigurnost br. 49., Zagreb, 2007., str. 9. – 18.)

²² uz novčana sredstva, ljudske potencije itd.

²³ Herman V. – Čupurdija M., „Osnove radnog prava“, Pf u Osijeku, Osijek, 2011., str. 116.

²⁴ ibid.

²⁵ <http://www.poslovni.hr/vijesti/upravljanje-vremenom-osnova-je-poslovnog-procesa-84384.aspx>

²⁶ v. u Bahtijarević-Šiber F. et al., „Leksikon menadžmenta“, Masmedia, Zagreb, 2001., str.629.

kronološki aspekti vremena – aspects time management, orijentirani više na formu²⁷ a manje na sadržaj vremena, i sve se više **prihvaćaju mono-kronološki aspekti vremena – contents time management** (nastavno TM), orijentirani više na sadržaj a manje na formu).²⁸

Okosnicu TM čini:

- **dijagnosticiranje raspoloživog vremena**, što uključuje različite modele analiza i alata kojima se utvrđuje ne/iskorištenost vremena, a prema postulat: da bi mogli upravljati vremenom – moramo najprije točno znati na što ga trošimo!
- **identifikacija uzroka iracionalnog trošenja vremena**, što uključuje eliminaciju ili minimalizaciju onih aktivnosti kod kojih je omjer utrošeno vrijeme/ učinkovitost nepovoljan; te se aktivnosti nazivaju i *kradljivci vremena*, a većina njih proizlazi iz: 1. neučinkovitih sastanaka, 2. nenajavljenih posjetitelja, 3. nejasna komunikacija, 4. nedovoljno delegiranje poslova, 5. neumješnost u odbijanju poslova (preuzimanje previše poslova), 6. telefonski pozivi i e-mailovi, 7. nepostojanje „mirnog sata“, 8. pretrpanost papirologijom, 9. nepotrebna administracija, 10. loše radne navike, 11. neraspoznavanje prioriteta: (a) važno i hitno, (b) nije hitno ali je važno, (c) hitno je ali nije važno, (d) nije hitno i nije važno²⁹, 12. odgađanje izvršenja poslova, 13. nepostojanje jasno definiranih ciljeva³⁰. Vrlo su indikativni i **podaci iz istraživanja „kako trošimo radno vrijeme?“** koji su pokazali da:
 - 93% ispitanika potvrdilo je da dio radnog vremena troši na aktivnosti koje nisu vezane za posao,
 - u prosjeku, ispitanici su procijenili da dnevno na aktivnosti nevezane za posao potroše dnevno između 47 i 58 minuta radnog vremena (pauza za ručak nije uključena),
 - nema značajnih razlika u trošenju radnog vremena prema veličini tvrtke.
 - 83% ispitanika radno vrijeme troši na Internet. Slijede dopisivanje (55%), druženje s kolegama (51%), telefonski razgovori (43%), privatni poslovi izvan ureda (22%).
 - Ispitanici koji su priznali da dio radnog vremena provode na Internetu za osobne potrebe čine to prosječno 33 minute dnevno. Najčešće posjećivani sadržaji na Internetu su vijesti koje posjećuje 82% ispitanika (od onih koji posjećuju Internet). 26% ispitanika na Internetu traži drugi posao za vrijeme radnog vremena, 19% planira putovanja, 13% posjećuje web stranice s glazbom i filmom, a 11% sportske stranice. Manji postotak ispitanika igra igrice, obavlja kupovinu, posjećuje stranice sa sadržajima za odrasle i kladionice. Neki ispitanici navode da za vrijeme radnog vremena plaćaju račune online, proučavaju stranice s edukacijom te čitaju razne forume.
 - prosječni dnevni gubitak radnog vremena ide (izraženo u minutama): pijenje kave s kolegama - 12 do 15 min., čitanje novina – 5 do 7 min., pušenje – 3 do 7 min., telefoniranje – 4 do 5 min., čitanje mailova - 2 do 6 min., obavljanje privatnih poslova – 3 do 5 min., itd.³¹

²⁷ fiksno radno vrijeme (engl. *Fixed time*), klizno radno vrijeme (engl. *Staggered hours*), fleksibilno radno vrijeme (engl. *Flexitime*), sažeti radni tjedan (engl. *Compressed work-week*), nepuno radno vrijeme (engl. *Part time work*), smjenski rad (engl. *Shift work*), itd.

²⁸ usp. sa Trošelj H., „Upravljanje vremenom – čimbenik efikasnosti i efektivnosti menagementa“, u Zborniku radova znanstveno-stručnog skupa Ekonomika i management u javnom sektoru, Ef u Rijeci, svibanj, 2009., str. 251.

²⁹ navedeno se naziva i Eisenhowerov princip, a prema američkom generalu i predsjedniku Dwightu D. Eisenhoweru koji je poslove koje je trebao odraditi klasificirao prema dva kriterija: važnost i hitnost.

³⁰ danas je jedan od najupotrebljavanijih alata za **postavljanje ciljeva** tzv. **SMART model**. Kratica je to, nastala, od prvih slova engleskih riječi koje označuju kakav treba biti dobro postavljen cilj. Prva riječ – **specific** – označava da cilj treba biti *konkretan, jasan, jednoznačan*. Druga je **measurable** – što znači da treba biti *mjerljiv*, jer je inače teško ustvrditi je li postignut i u kojoj mjeri. Treća je **achievable** i označava da treba biti *dostižan*. Četvrta riječ dolazi u različitim varijacijama: **resource bond** ili **realistic** – što znači s *realno* raspoloživim resursima, ali i *reasonable* – *razuman*. Peta je **timed** ili **time constrained** – odnosno označava da cilj treba imati *točno određen rok*.

A) ³¹ **podaci preuzeti iz: a)** Istraživanja koje je portal *Moj Posao* proveo tijekom srpnja 2007. na uzorku od 773 ispitanika (izvor: <http://www.moj-posao.net/Press-centar/Details/70011/Kako-trosimo-radno-vrijeme/30/>) i **b)**

- **izvršavanje i kontrola vremena**, kao aktivnost usmjerena prikupljanju i analizi *feedback*-a o sadržaju utrošenog vremena.³²

4. OBRADA ŠTETA IZ OSIGURANJA MOTORNIH VOZILA I TM

Osnovna i najvažnija obveza osiguratelja iz ugovora o osiguranju je **isplata odštete**, odnosno osigurane svote, sukladno ugovoru o osiguranju.³³

Da bi osiguratelji bili u mogućnosti izvrš/iti/avati tu svoju obavezu, imaju ustrojene organizacijske jedinice (nastavno: organizacija) zadužene za obradu šteta. **Organizacija poslova obrade šteta** definira se kao: *“svjesna ljudska djelatnost kojom se kvantitativno, kvalitativno, vremenski i prostorno, usklađuju (integriraju) svi činitelji (materijalni i ljudski) u procesu obrade šteta, radi postizanja optimalnih rezultata u obavljanju poslova osiguranja”*³⁴ Može se reći, da je u pridjevu *vremenski* „skriveno“ nekoliko bitnih odgovora na upite koji se postavljaju u obradi šteta iz osiguranja motornih vozila:

- **koja je šteta jeftinija – ona koja je manje isplaćena ili ona koja je brže riješena?**
- **koji je vremenski tijek optimalan za obradu štete?**
- **gdje je granica između povoljnog ili nepovoljnog vremenskog efekta na obradu šteta?**

Odgovori na ove upite trebali bi zadovoljiti **ne samo osiguratelje, već i osiguranike/oštećene**, jer isti nisu zainteresirani samo za visinu štete, već i **za vrijeme – *claim settlement rate* u kojem će im ista biti naknađena.**³⁵ U tom smislu TM u obradi šteta iz osiguranja motornih vozila je i u funkciji otklanjanja jedne od temeljnih primjedbi na postupanje osiguratelja, tj. u funkciji otklanjanja tzv. ***nemorala plaćanja osigurateljnih obveza***³⁶.

Ako prihvatimo tezu, da u vremenu velikih i brzih promjena na gospodarskom planu gdje su turbulencije i neizvjesnost okoline sve veći, TM u procesu obrade šteta jedna neminovnost isti možemo definirati kao: *disciplina usmjerena na ekonomiziranje i racionalnu uporabu vremena u procesu obrade šteta iz osiguranja motornih vozila*³⁷, i to sa dvostrukim ciljem: **smanjenja troškova poslovanja osiguratelja** s jedne strane, te **povećanje zadovoljstva oštećenika/osiguranika**, sa druge strane.

Osnovne postavke koje jedna **implementacija TM, u poslovima obrade šteta** iz osiguranja motornih vozila, mora udovoljiti su:

- **osnovne postavke svake organizacijske strukture:** a) prostor, b) sredstva, c) kadrovi, d) zadaci, i e) vremenski redoslijed izvršenja zadataka,³⁸
- **dijagnosticiranje:** mjerenje konkretne uporabe raspoloživog vremena³⁹ s ciljem izrade analize uporabe raspoloživog vremena, a sve radi utvrđivanja radnog angažmana kadrova, tj. **efektivne potrošnje raspoloživog vremena kadrova koji obavljaju poslove obrade šteta,**⁴⁰

Trošelj H., o.c., bilj. br. 28. str. 265. – 275., tč. 3 rada: Prikaz rezultata istraživanja radnog vremena korištenja radnog vremena u privatnom i javnom sektoru u RH, provedenog u pretežno u Rijeci, Crikvenici, Opatiji i Zagrebu, na uzorku od 492 ispitanika

³² za detaljnije o pojedinim fazama upravljanja vremenom v. Škreblin D., o.c., bilj. br. 5., str. 10. – 52.

³³ Čurković M., „Aktivna obrada šteta u osiguranju, časopis Osiguranje br. 3/2002, Zagreb, 2002., str. 11.

³⁴ Matijević B., „Osiguranje: management – ekonomija – pravo“, monografija, Naklada, Zadar, 2010., str. 45.

³⁵ Matijević B., o.c., bilj. br. 20.

³⁶ Čurković M., „Instrumentarij aktivne obrade oštećenih zahtjeva iz osiguranja autoodgovornosti“, časopis Osiguranje br. 10/2003, zagreb, 2003., str.20.

³⁷ usp. sa definicijom iz bilj. br. 26.

³⁸ za detaljnije vidjeti u Sikavica P. – Novak M. „Poslovna Organizacija“, Informator, Zagreb, 1999., str. 299. – 499.

³⁹ u praksi se prvenstveno koriste tzv. **vremenski dnevници** (bilo u pisanom bilo u elektronskom obliku, a postoje i odgovarajuća IT rješenja)

⁴⁰ glede osobne organizacije posla - preporučena literatura Allen D., „Organiziranje posla“, Profil, Zagreb, 2001.

- **identifikacija „kradljivaca“ vremena**⁴¹: zasniva se na tri temeljna pitanja:
 - 1) „*što bi se dogodilo ukoliko se neka aktivnost uopće ne obavi?*“ (npr. napisat odgovor na neku e-mail poruku?),
 - 2) „*Da li neku aktivnost može isto tako dobro obaviti netko drugi?*“ (npr. može li neki dopis - npr. odgovor na neki prigovor, napisat neka druga osoba, različita od osobe na koju je dopis adresiran?),
 - 3) „*Koliko individualne aktivnosti pojedine osobe „rasipaju“ vrijeme dru/ge/ih osob/e/a, a ne pridonose većoj učinkovitosti?*“ (npr. da li bi neki sastanak bio isto tako učinkovit a da se njegovo trajanje „umanji“ za 15 min?), koji daju odgovore koje aktivnosti treba **eliminirati**, koje **delegirati** a koje **minimalizirati**.⁴²
- **kontrola (redistribucije) potrošnje raspoloživog vremena**: kao mjerenje i ispravljanje pojedinačnog i organizacijskog djelovanja službi za obradu šteta radi što uspješnijeg ostvarivanja poslovnih ciljeva u procesu obrade šteta iz osiguranja motornih vozila⁴³. U suštini se navedeno svodi na **mjerenje učinkovitosti**, gdje se mjerenje shvaća kao razlikovna (uspoređujuća) kategorija između onoga što je postignuto u prošlosti, onoga što planirano postići i onoga što je stvarno postignuto. Sve u skladu sa: *“Sve je učestalije stajalište da je brzo, točno i pravodobno rješavanje odštetnih zahtjeva **jedno od najučinkovitijih instrumenata na raspolaganju osiguratelja**”*.⁴⁴

5. ZAKLJUČAK

Aktualni trendovi u obradi šteta iz osiguranja motornih vozila, motivirali (čitaj: prisilili) su osiguratelje da promijene pristup „dimenziji“ **vrijeme - u procesu obrade šteta (claim settlement rate)**. Rezultat je to spleta događaja: promjene zakonskih pravila (rokovi), jačanje sustava zaštite potrošača (sankcije), afirmacije dimenzije vremena kao ekonomskog resursa (kapital). Iako je teško decidirano utvrditi koji je od navedenih događaja u kojoj mjeri „kumovao“ promjenama u pristupu „uloži“ vremena u procesu obrade štete, autor⁴⁵ (ipak) „prevagu“ stavlja na **afirmaciji vremena kao ekonomskom resursu**. Ovo iz razloga, što takvo nešto proizlazi, iz danas prevladavajućih „trendova“ u načinu konceptualizacije vremena – odnosa prema vremenu, gdje se sve više prihvaćaju **mono-kronološki aspekti vremena**, orijentirani više na sadržaj trošenja vremena, a manje na formu u kojoj se vrijeme troši. Kad govori o obradi šteta iz osiguranja motornih vozila, „alat“ koji osigurateljima može (i mora) biti dostupan je **time management** kao *disciplina usmjerena na ekonomiziranje i racionalnu uporabu vremena u procesu obrade šteta iz osiguranja motornih vozila*.

Međutim, zaključno, napominjemo (da se ne zaboravi) da, iako pravilna alokacija iskorištenosti sadržaja vremena izravno (bez ikakve dvojbe) utječe na rezultate poslovanja, ista **ne smije biti „na uštrb“ ostalih resursa**, prvenstveno ne „na uštrb“ **ljudskih resursa (human resource)**, odnosno **nematerijalnog djela intelektualnog kapitala osiguratelja (tacit knowledge)**⁴⁶.

⁴¹ v. prethodnu točku rada – osnovne postavke TM

⁴² detaljnije u West M., „Tajne uspješnog upravljanja timom“, Školska knjiga, Zagreb, 2005., str. 34. – 61.

⁴³ usp. sa Weihrich H. – Koontz H., „Management: a global perspective“, Mate d.o.o., Zagreb, 1998., str. 578.

⁴⁴ E.Vaughan E. – Vaughan T., „Osnove osiguranja – upravljanje rizicima“, Mate d.o.o., Zagreb, 2000., str. 115.

⁴⁵ prema striktno osobnom *felling-u*

⁴⁶ cit. prema Babić M. – Frančičković I., „Menadžment intelektualnog kapitala osiguravajućeg društva“, Ef u Rijeci, Rijeka, 2011., str.166.

